

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

PROTOKOLL

Ordinært representantskapsmøte
12. februar 1991

PROTOKOLL

	Side
Åpning	5
Sak	6
Ekstraordinært representantskapsmøte	7
12. februar 1991	7
Suppleringsvalg til S	7
Ansettelse av distriktssekretær i Finnmark	7
Ansettelse av distriktssekretær i Oslo/Akershus	7
LO-barnehager	12
Debatten	20
Votering	40
Tariffrevisjonen - 2. avtaleår	40
Debatten	50
Votering	70
Situasjonen i Gullen	80
Avslutning	84
Naynliste	89

INNHALDSFORTEGNELSE

	Side
Åpning	5
Sakliste	6
Forretningsorden	7
Suppleringsvalg til Sekretariatet	7
Ansettelse av distriktssekretær i Finnmark	7
Ansettelse av distriktssekretær i Oslo/Akershus	7
LO-barnehager	12
Debatten	29
Votering	45
Tariffrevisjonen – 2. avtaleår	45
Debatten	59
Votering	79
Situasjonen i Gulfen	81
Avslutning	84
Navneliste	85

NAVNELISTE

	Side
Andersen, Jan Erik	41
Bærland, Finn	31
Christoffersen, Grete Wahl	34
Davidsen, Jan	34
Engevik, Ove	37, 72, 80
Fedje, Elvy	63
Fjellheim, Svein	40, 59
Gaare, Øystein	30, 44
Hansen, Jan Werner	35
Hendricksen, Jardar	61
Hysvær, Einar	39
Hågensen, Yngve	5, 7, 10, 45, 75, 81, 84
Johnsen, Trygve	29
Klausen, Per	65
Kostøl, Esther	12, 42
Kristoffersen, Anders	31
Landsem, Ole	33
Lindrupsen, Olav	60
Lynnebakken, Berit	9
Olsen, Lillian	38
Olsen, Willy	36, 74
Remvik, Oddrun	64
Sande, Leif	66
Sivertsen, Kirsten	83
Stene, John	70
Svensson, Arthur	71
Særstein, Harald	68
Sørensen, Kjell	73

Landsorganisasjonen i Norge

holdt *ekstraordinært Representantskapsmøte* tirsdag 12. februar 1991 i Folkets Hus, store sal i Oslo.

Møtet ble åpnet av LOs leder, *Yngve Hågensen*, som på vegne av Sekretariatet ønsket Representantskapets medlemmer og innbudte gjester vel møtt.

Han fortsatte: Representantskapet er denne gangen innkalt for først og fremst å ta stilling til 2. avtaleår for tariffperioden 1990 – 1992 slik LOs vedtekter og klausulene i avtalene i privat- kommunal og statlig sektor sier.

Siden det ordinære Representantskapsmøtet i Trondheim i august 1990, har erfaringsdrøftingene omkring oppgjøret vært gjennomført i LOs Sekretariat, fagforbundene og grunnorganisasjonene i fagforbundene og LO. Jeg tenker på fagforeninger, samorganisasjoner osv. slik vi forutsatte under i møtet i Trondheim.

Sekretariatets innstilling til Representantskapet vedrørende 2. avtaleår er i stor grad sammenfallende med de konklusjoner vi kan trekke av debatten vi har vært igjennom.

Representantskapet skal også ta stilling til suppleringsvalg til Sekretariatet, ansettelse av distriktssekretærer i Oslo/Akershus og Finnmark, en utredning om barnehageutbygging i LOs regi, som en prøveordning slik kongressen 1989 vedtok og ga Representantskapet fullmakt til å iverksette.

Dagsorden som sådan vil jeg komme tilbake til.

I den praktiske hverdag i vår egen organisasjon og i vårt eget land er det dog en begivenhet som overskygger alt, hvis innhold alltid er like meningsløst. Jeg tenker på krigen i Gulfen. Selv om det er forklaringer på det meste, så har vi i LO registrert den usikkerhet som føles blant våre tillitsvalgte at FN, vår fredsorganisasjon, i virkeligheten gjennom Sikkerhetsrådets vedtak er blitt den som har utløst og fører en krig. Dette er vanskelig å fordøye for mange som har hatt og vil ha tro på FN i framtiden og i en annen rolle. Det er Sekretariatets oppfatning, selv om Representantskapet ordinært ikke uttaler seg om utenrikspolitiske problemstillinger, bør gjøre et unntak denne gang.

Sekretariatet foreslår derfor som eget punkt på dagsorden en uttalelse om konflikten i Midt-Østen.

Jeg ønsker vel møtt til dagens Representantskapsmøte, og håper på en bred og saklig debatt omkring de ulike punkter, slik vi har gode tradisjoner for i dette organet.

Ingen av representantene hadde merknader til innkallingen og Yngve Hågensen erklærte møtet for lovlig satt.

Yngve Hågensen refererte følgende forslag til

SAKLISTE

1. Suppleringsvalg til Sekretariatet
2. Ansettelse av distriktssekretærer i Finnmark, og Oslo/Akershus
3. LO-barnehager
4. Tariffrevisjonen – 2. avtaleår
5. Situasjonen i Gulfen

I forhold til den første utsendte innkallingen er ikke forslaget om «lønnsreguleringer for tillitsvalgte og distriktssekretærer» med. Sekretariatet har ikke kommet så langt i sin behandling at vi vil ta opp dette i dag, men vi vil komme tilbake til det ved det ordinære representantskapsmøtet.

Punkt 3 i den utsendte sakliste – «Avtale om revisjon/revisjonsinstruks», som er en oppfølging av Representantskapets vedtak i Trondheim i august 1990, foreslås utsatt på grunn av sykdom.

Forslag til sakliste ble *enstemmig godkjent*.

Administrasjonen foreslo at Yngve Hågensen og Esther Kostøl alternerte som dirigenter.

Dette ble enstemmig godkjent.

Følgende forslag til *forretningsorden* ble enstemmig godkjent:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Informasjon til pressen tilrettelegges av LOs informasjonsavdeling.
2. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Unntatt fra innledningsforedrag, begrenses taletiden til 10 minutter første og 5 minutter annen gang. Til forretningsorden gis ordet bare 1 gang og høyst 1 minutt for hver sak. Forøvrig kan det stilles forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere.

3. Forslag innleveres skriftlig og skal være undertegnet med vedkommendes navn. Ingen nye forslag kan tas opp etter at strek er vedtatt. Forslag som ikke har tilknytning til den godkjente dagsorden, kan ikke behandles.

4. Alle vedtak skjer med alminnelig flertall. I tvilstilfelle, eller når 10 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop.

5. I protokollen innføres bare forslagene og avstemningene samt vedtakene. Så fremt Representantskapet ikke forlanger protokollen opplest, gis Sekretariatet fullmakt til å godkjenne protokollen.

Saklistas punkt 1:

Suppleringsvalg til Sekretariatet

Dirigenten, Yngve Hågensen, refererte følgende innstilling fra Sekretariatet til Representantskapet:

«Jan Davidsen velges som Sekretariatsmedlem nr 8 etter Arne Grøttum».

Begrunnelse: Arne Grøttum har sluttet som nestleder i Norsk Kommuneforbund ved oppnådd pensjonsalder. Innstillingen fremmes i h.h.t. vedtektenes §9.6.»

VEDTAK: Jan Davidsen ble enstemmig valgt.

Saklistas punkt 2:

Ansettelse av distriktssekretær i Finnmark og Oslo/Akershus

Yngve Hågensen: Vi har hatt en rekke spørsmål i Representantskapet i forbindelse med ansettelser av distriktssekretærer. I Trondheim kom det forslag fra Eva Disch som ville ha oversikt over kjønns sammensetningen blant søkerne. Forslaget ble oversendt Sekretariatet for vurdering. Det vi har valgt å gjøre framkommer i det omdelte dokument. Vi håndterer nå dette slik at vi legger fram en innstilling, en oversikt over samtlige søkere, og i det etterfølgende nevner vi den prosess vi har vedrørende innkalling til intervjuer, hvem som har vært med og konkluderer med det som er selve innstillingen. Vi håper vi på denne måten gir Representantskapet

et bedre grunnlag for å gjøre de reelle ansettelser. I Sekretariatet drøftet vi hvor langt det var riktig også overfor Representantskapet, å gå. Vi kom til at vi ville anta at Representantskapet, med den størrelse det har, ville finne det forståelig at vi ikke kan være et rent ansettelsesorgan, slik at alle dokumenter, alle søknader med dokumentasjon som den enkelte har sendt inn, kan sendes ut til et så stort forum, som om vi var et styre. En konsekvens av det ville kanskje være at man endret vedtektene, slik at Representantskapet ikke hadde denne funksjonen, men overlot det til Sekretariatet. Det kan vi vurdere i forbindelse med neste kongress, men vi ser en liten hake ved det, for det har litt å si for distriktssekretærenes funksjon og, om en vil, status, at det er dette organet som ansetter dem når de skal fungere ute i sine jobber. Det er en av årsakene til at vi har forankret dette i vedtektene. Sekretariatet er av den mening at vi skal ha en skikkelig overveieelse om dette, de praktiske sidene ved det, ansvarfordelingen mellom organene, forholdet til distriktssekretærene, med oss i en vurdering når vi foran neste kongress ser på vedtektene, hensiktsmessigheten av de bestemmelser vi har i dag. I den mellomliggende tid, fram til neste kongress, håper Sekretariatet at den måten vi nå organiserer dette på, med en liste over samtlige søkere og en gjennomgang av den prosessen vi har tilrettelagt før innstillingen, vil oppfattes som rimelig tilfredsstillende for Representantskapet.

Dirigenten refererte Sekretariatets innstilling til vedtak:

«Ola Finseth, 41 år, Heimlyveien 10, 1920 Sørumsand, ansettes som distriktssekretær i Finnmark».

Bemerkninger:

Det var innkommet 17 søknader til stillingen.

Ola Finseth, 41 år, Sørumsand, NTL.

Tor-Egil Sørensen, 29 år, Vadsø, NNN.

Arnt N. Robertsen, 36 år, Båtsfjord, NNN.

Odd A. Bertheussen, 23 år, Brøstadbotn.

Roald Kristiansen, 48 år, Bjørnevatn.

Diep My Van, 22 år, Lillehammer.

Lillian Fors, 40 år, Lillehammer, Norsk Arbeidsmandsforbund.

Torbjørn Wilhelmsen, 47 år, Kirkenes, Fellesforbundet.

Fred Wara, 45 år, Arendal, Fellesforbundet.

Isak Helgesen, 50 år, Nordvåg, Norsk Arbeidsmandsforbund.

Steinar Paul Isaksen, 56 år, Porsanger, NEKF.

Hilmark Richardsen, 48 år, Tranby.

Helge Waag, 36 år, Haugesund, Norsk Kommuneforbund.

Jørn Isaksen, 27 år, Horten, Fellesforbundet.

Eva Andersson, 28 år, Handel og Kontor i Norge.

Einar A. Hanssen, 52 år, Sarpsborg, Fellesforbundet.

Odd Olsen, 49 år, Alta, Norsk Arbeidsmandsforbund.

Ved gjennomgang av søkerlista ble fire innkalt til samtale:

Ola Finseth, NTL, Tor-Egil Sørensen, NNN, Arnt N. Robertsen, NNN, Odd Olsen, Norsk Arbeidsmandsforbund.

Etter en samlet vurdering innstilte Sekretariatet følgende til stillingen:

1. Ola Finseth, NTL.

2. Arnt N. Robertsen, NNN.

Ola Finseth har bekreftet at han mottar tilbudet.

Ola Finseth, har vært forbundssekretær i Norsk Tjenestemannslag fra 1980 – 1987, og har arbeidet ved forbundets forhandlingsskontor, hvor han bl.a. i flere år hadde ansvaret for koordineringen av arbeidet. Han hadde også ansvaret for flere etatsområder innen statssektoren og forskjellige områder innen privat sektor.

Han er nå ansatt i Kredittilsynet, hvor han har ansvaret for etatens personalforvaltning. Han har fra mars 1990 fungert som underdirektør i administrasjonsavdelingen, er sekretær for etatens tilsettingsråd og arbeids- og likestillingsutvalg.

Dirigenten: Før jeg tar opp Sekretariatets innstilling vil jeg legge til følgende: Når det gjelder Finnmark, har vi hatt en rekke henvendelser opp gjennom årene på viktigheten av at vi ansetter *noen fra Finnmark*, og at det ikke blir slik at en ansettelse i Finnmark er et stoppested på veien lenger sørover i landet.

Vi har hatt reaksjoner i ettertid fra våre organer i Finnmark, hvor man på det grunnlaget, og på grunnlag av det jeg nå har sagt, har følt at dette er galt. Jeg tenker nå ikke på den personen som er innstilt, men adressen. Det er viktig for oss å ha med i våre vurderinger at den innstilte, Ola Finseth, har jobbet i Finnmark i 10 år. Han er gift med ei jente fra Finnmark, og etter 10 år års erfaring fra Finnmark og 10 år derfra også ønsker seg tilbake igjen, fordi det er familiehensyn som gjør seg gjeldende. LOs administrasjon, mente da, og fikk tilslutning fra Sekretariatet, at det ikke kan oppfattes som at vedkommende vil ha et stoppested før han kommer tilbake til Østlandet. Ser vi på den yrkesmessige karrieren den innstilte har, så synes vi også det understreker det resonnementet jeg her fører.

Berit Lynnebakken, Akershus: Jeg er glad for at man skal se på vedtektene. Jeg forstår det slik at det er vedtektene som tilsier at

Representantskapet formelt skal ansette distriktssekretærer. Likevel kan jeg ikke være med igjen å ansette 2 menn som distriktssekretærer. Forrige gang ansatte vi også en mann som distriktssekretær. Når det gjelder Oslo/Akershus, så er det en kvinne der fra før, og jeg synes det da er rimelig at det nå blir ansatt en mann. Når det gjelder Finnmark, høres det ut som om det er en utmerket mann som skal ansettes. Jeg har ingen muligheter til å mene noe om de kvinnene som har søkt, for vi har ikke fått tilsendt noen papirer, og det står heller ikke noe i papirene vi har fått utdelt i dag, hva kvinnene har av bakgrunn i forhold til den som er innstilt. Jeg synes det er beklagelig at vi gang på gang ikke kan få ansatt kvinner når det er kvinner som søker. Noe av argumentasjonen er at det er viktig for den som blir ansatt, at ansettelsen skjer i Representantskapet. For meg er det viktig som representantskapsmedlem å vite hva jeg gjør. Jeg vet ikke hva jeg gjør når jeg ikke har sett noe av det som foreligger, og jeg blir stilt til ansvar ute for å ha vært med å ansette menn i disse stillingene. Jeg beklager det enda en gang, men jeg kommer til å stemme mot ansettelsen for Finnmark fordi jeg ikke har noen mulighet til å vite om det er den riktige ansettelsen, når jeg ikke har sett hva andre har av bakgrunn. Jeg vet ikke hvilke muligheter man har til å delegere myndighet til Sekretariatet, til tross for vedtektene, men det er lenge til neste LO-kongress og hvis en slik parodi som dette skal fortsette, synes jeg det er beklagelig.

Dirigenten, *Yngve Hågensen*: Jeg oppfatter at du aksepterer den realitet at det er vedtekene som fastslår at det er Represenantskapet som skal håndtere dette, og at du synes vi i forhold tidligere representantskapsmøter har nådd et skritt lenger i å gi informasjon om hvem de aktuelle søkerne har vært. Du har ikke tatt opp noe annet forslag. Du begrunnet det slik du gjorde.

Det er ikke undertegnede av LOs tillitsvalgte som har ansvaret for å håndtere denne prosessen i forkant av Sekretariatets beslutning. Når jeg sier at det er Esther Kostøl, så forstår du sikkert at de har gjort og prøvd det som er mulig for å se i hvilken grad en kan få fram kvinnelige søkere som kan gå inn og utføre oppgaven på den måten vi gjerne vil de skal gjøre. Det er forsøkt. Realiteten er at en har innkalt 4 søkere til intervju og, på bakgrunn av en totalvurdering og den tilleggsargumentasjon jeg fra min side har gitt, kommet til den innstillingen som er lagt fram fra Sekretariat.

VEDTAK: Sekretariatets innstilling ble vedtatt mot 1 stemme.

Ansettelse av distriktssekretær i Oslo/Akershus

Dirigenten refererte Sekretariatets innstilling til vedtak:

«Odd Bach, 50 år, Nøkleveien 5, Oslo, ansettes som distriktssekretær i Oslo/Akershus».

Bemerkninger:

Det var innkommet 29 søkere til stillingen.
 Nils Olav Roaldsøy, 24 år, Sola, Fellesforbundet.
 J. Osvald Sander, 44 år, Råholt, Norsk Postforbund.
 Odd Bach, 50 år, Oslo, Norsk Transportarb.forbund.
 Anne Dahlgren Landsem, 23 år, Oslo, Handel og Kontor i Norge.
 Jostein Jakobsen, 42 år, Oslo, NKF.
 Thor Olav Granberg, 45 år, Skjetten, Fellesforbundet.
 Morten Aastad, 25 år, Oslo, Norsk Grafisk Forbund.
 Petter Foss, 47 år, Kirkenær, Norsk Arbeidsmandsforbund.
 Stein Eriksen, 29 år, Moss.
 Elise Josefsen, 37 år, Oslo, Handel og Kontor i Norge.
 Håkon Larsen, 37 år, Alvøen, Fellesforbundet.
 Stig O. Skaldebo, 32 år, Askim, Fellesforbundet.
 Jan Svendsen, 38 år, Langhus, NOPEF.
 Terje Kristiansen, 44 år, Oslo, NNN.
 Torbjørn Finhammer, 54 år, Oslo, Handel og Kontor i Norge.
 Knut Larsen, 44 år, Drammen, NPF.
 Marit Skau, 50 år, Sandefjord, YS.
 Geir Andresen, 44 år, Tele- og Dataforbundet.
 Turid Børve Endrestad, 46 år, Oslo, NKF.
 Sverre Bøsei, 48 år, Oslo, Fellesforbundet.
 Odd Brosstad, 46 år, Ski, Norsk Postforbund.
 Thor Einar Søvik, 38 år, Oslo, Norsk Kommuneforbund.
 Terje Johansen, 35 år, Krokstadelva, Norsk Lokomotivmannsforbund.
 Wolfgang Michelson, 40 år, Moelv, Fellesforbundet.
 Knut Joar Johansen, 33 år, Vormsund, Fellesforbundet.
 Oddbjørn Nilsen, 40 år, Årnes, Norsk Kommuneforbund.
 Geir Nilsen, 34 år, Sørumsand, Fellesforbundet.
 Erna Ansnes, 34 år, Oslo, Den norske Postorg.
 Ved en gjennomgang av søkerlista ble følgende innkalt til samtale:
 Stig O. Skaldebo, Fellesforbundet.
 Turid Børve Endrestad, Norsk Kommuneforbund.
 Wolfgang Michelson, Fellesforbundet.

Knut Joar Johansen, Fellesforbundet.
Oddbjørn Nilsen, Norsk Kommuneforbund
Erna Ansnes, Den norske Postorganisasjonen
Jan Svendsen, NOPEF
Terje Kristiansen, NNN
Odd Bach, Norsk Transportarbeiderforbund.

Etter en samlet vurdering innstilte Sekretariatet følgende til stillingen:

1. *Odd Bach, Norsk Transportarbeiderforbund*
2. *Erna Ansnes, Den norske Postorganisasjon*
3. *Terje Kristiansen, NNN*

Odd Bach har bekreftet at han mottar tilbudet.

Odd Bach har vært sekretær i Norsk Transportarbeiderforbund fra 1969/73 og nestleder i perioden 1973/89.

VEDTAK: Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Saklistas punkt 3: LO-barnehager

LOs nestleder, *Esther Kostøl*, holdt følgende innledning: Bakgrunnen for behandling av saken i dagens Representantskap er selvfølgelig kjent for alle i denne sal gjennom det materialet som er utsendt på forhånd. Jeg vil allikevel ta et tilbakeblikk og knytte kommentarer til det faktiske hendelsesforløp.

Til kongressen i 1989 fremmet et av våre forbund – NTL – følgende forslag:

- «1. LO igangsetter arbeid med sikte på å opprette og drive barnehager i fagbevegelsens regi i samsvar med motivasjonen i forslaget
2. LO tar initiativ til en trinnvis utbygging av barnehagene. Første fase anses som en prøvefase som vurderes på neste LO-kongress.
3. LO bygger opp et velferdsfond som i første omgang er basert på en kontingentøkning på kr. 2,- pr. måned pr. yrkesaktivt medlem. Fondets rentemidler inngår i denne fasen i finansieringen av LO-barnehager.»

Såvel forslaget innhold og konsekvens, samt forslagsstillerens grundige redegjørelse for motivasjon var meget omfattende og kre-

vende. Etter Sekretariatets syn var det nødvendig å utrede saken nærmere.

På det grunnlag hadde Sekretariatet følgende innstilling overfor Kongressen:

«Barnehagetilbud fremstår som et viktig og betydelig fordelingsmessig virkemiddel hva angår personlig økonomi, livsstandard, frihet og likhet. LO mener at det er et offentlig ansvar å sørge for en tilfredsstillende barnehagedekning. Det må også være hovedregelen at det er det offentlige som står ansvarlig for utbygging og drift.

LO vil aktivt følge opp denne saken overfor myndighetene. For å bidra til en raskere barnehageutbygging enn det som kan forventes av det offentlige, og imøtekomme LO-medlemmenes behov for barnehageplass, gir Kongressen Sekretariatet i oppgave å utrede bygging, administrasjon og drift av barnehager i fagbevegelsens regi.

Det forutsettes at utredningen forelegges LOs representantskap til behandling snarest mulig og senest i 1991.

Kongressen gir også LOs Representantskap fullmakt til å vedta igangsetting av prøveprosjekter.

LO-kongressen 1993 tar endelig stilling til barnehageutbygging og driftsform i fagbevegelsens regi.»

Innstillingen ble vedtatt med et overveldende flertall. Prinsippet om LO-barnehager fikk dermed stor oppslutning på Kongressen.

Kongressens vedtak er todelt:

For det første slår det fast fagbevegelsens prinsipielle holdning. Det er myndighetenes, det offentliges ansvar å videreutvikle velferdssamfunnet for å sikre enkeltmenneskets likhet, frihet og likeverd.

Mangel på barnehagetilbud skaper ulikhet og forsterker en skjev fordelingspolitikk. Kongressens vedtak fratar ikke myndighetene dette ansvaret, men forsterker det.

Samtidig står vi i Landsorganisasjonen overfor utfordringen om å virkeliggjøre vår formålsparagraf, hvor det heter at vi skal arbeide for å ivareta medlemmenes økonomiske og sosiale rettigheter.

Vi er en interesseorganisasjon hvor medlemmene betaler kontingent for å føle trygghet og se resultater innenfor områder som har med deres hverdag å gjøre.

Andre del av Kongressens vedtak er nettopp knyttet til praktiske løsninger, som kan bidra til å realisere interesseorganisasjonens

vedtatte mål. Innenfor solidarisk samvirke utvikle løsninger som kan imøtekomme barnehagebehovet for LOs medlemmer.

Vi skal heller ikke se bort fra at «Prosjekt LO-barnehager» kan virke som en effektiv pådriver overfor myndighetene. Vi har erfaringer som viser at når fagbevegelsen har gått foran har det presset fram lovregulerte ordninger for alle, og som har bidratt til velferdsmessige standardløsninger.

Jeg tenker f.eks. på ordninger som avtalefestet tilleggspensjon, som utvilsomt bidro til Lov om folketrygd.

«Prosjekt LO-barnehager» kan også sees som en utvidelse av sosiale og økonomiske ordninger vi allerede har etablert for våre medlemmer, enten forhandlingsveien eller ved egne organisasjonsmessige vedtak. Jeg nøyer meg med å vise til redusert arbeidstid til 37,5 time, til tross for at loven fastsetter 40 timer, rett til pensjonering fra 65 år som vi ikke har maktet å gjennomføre loveien, forsikringsordninger som sikrer våre medlemmer på kollektiv basis.

«Prosjekt LO-barnehager» kommer som siste skudd på et tre med mange greiner, hvor hver grein er et steg framover for å sikre våre medlemmers faglige, sosiale, økonomiske og kulturelle interesser. Det er ei stolt historie Landsorganisasjonen kan vise til, og vi vil gjerne følge opp Kongressens vedtak og skrive ei ny side i historieboka ved å få Representantskapets tilslutning til å gå videre med Barnehageprosjektet.

Kongressen ga konkret Sekretariat mandat til å utrede bygging, administrasjon og drift av barnehager i fagbevegelsens regi. Det var knyttet *en forutsetning til saken – utredningen skulle forelegges LOs Representantskap snarest, og senest i 1991*. Representantskapet fikk videre *fullmakt* til å vedta igangsetting av prøveprosjekter.

I dag er vi ett år og knappe fire måneder *etter* kongressvedtaket ble fattet, og har ca. to og et halvt år foran oss fram til neste LO-kongress som skal ta *endelig* stilling til om tiltak som LO-barnehager er «liv laga».

I lang tid *før* Kongressen i 1989 og i tiden etter har LO hatt en rekke henvendelser om fagbevegelsens holdninger, synspunkter, rolle og mulighet til aktivt å arbeide med og være deltakende i etablering og drift av egne barnehager.

Vi vet også at mange av våre folk lokalt i samarbeide med forbund, samorganisasjoner og sine bedrifter har etablert egne barnehager. Men vi vet også at på tross av dette er forholdet for altfor mange av våre barnefamilier den at de ikke har betryggende

mulighet for tilsyn av sine barn til de tider hvor de selv ikke kan ta hånd om dem.

Ikke sjelden medfører dette at en av foreldrene, og i de aller fleste tilfeller moren, må avstå fra muligheten til lønnet arbeid og egen forsørging.

Prosjekt LO-barnehager *kan* avhjelpe noen i slike livssituasjoner. Men det er klart at det haster. Med en tidsknapphet fram til 1993 blir det viktig å komme igang med en reell utprøving, slik at det blir et trygt beslutningsgrunnlag for den kommende Kongressen.

Sekretariatet oppnevnte 5. februar i fjor et barnehageutvalg til å forestå det saksforberedende arbeidet og utvalgets sammensetning er vel kjent fra saksframlegget. Sammensetningen skulle representere en stor bredde innenfor våre medlemsinteresser og en god tyngde i de vurderinger som måtte foretas underveis og i henhold til mandatet som var gitt.

Sitt arbeid har utvalget knyttet til seg en arbeidsgruppe som har innhentet nødvendig bakgrunnsmateriale for å få belyst ulike løsningsmodeller for utbygging og drift. For dette arbeidet har det vært nødvendig å gjøre et utvalg av prøveprosjektområder. Prosjektområdene måtte være villige til å gjøre konkret forberedende innsats, slik at utredningen skulle ha størst mulig realisme i seg. De personer, fagforeninger og samorganisasjoner som har ivaretatt denne delen av aktivitetene fortjener stor ros.

Arbeidsgruppen har lagt et grundig materiale, vurderinger og problemstillinger fram for utvalget for drøfting, og hatt en tett kontakt med de lokale prøveprosjektområdene.

Utvalget har i hele sitt arbeid handlet ut fra de holdninger og prinsipper som den mente vedtak og mandat hadde i seg, og alt arbeid både i arbeidsgruppen og utvalget har vært nøye redegjort for i referater fra hvert enkelt møte.

Sekretariatets utvalg har lagt fram en enstemmig innstilling
To overordnede spørsmål har vært kompliserte:

- organisasjonsmodell med drifts- og arbeidsgiveransvar,
- finansiering og inndekking av underskudd ved driften.

Et underskudd som normalt blir dekket av kommunene. Det første spørsmålet mener vi i en eventuell prøveperiode best kan løses ved en stiftelsesmodell. Modellen er grundig redegjort for i saksframlegget og jeg skal ikke bruke mer tid på den. Imidlertid bør det i en prøveperiode utredes nærmere mulighet for alternative modeller som muligens kan være like tjenelige.

Det andre spørsmålet knytter seg til økonomi. Det foreliggende forslag baserer seg på økonomiske kalkyler ut fra offentlige finansieringsordninger som Husbanklån til bygging og statstilskudd for drift. Videre kommunale «ytelser» i form av fast verdi eller kronetilskudd pr. barnehageplass.

I tillegg utleie av plasser til en faktisk kostnadspris. Noe dugnadsarbeid og i ett tilfelle korttidsetableringslån.

Totalt viser de økonomiske kalkylene at med en foreldrebetaling for våre medlemmer som maksimalt skal følge kommunale takster vil det foreligge ett underskudd i regnskapene. Underskuddet mellom de tre prosjektene varierer etter modell og lokale forhold, men det var viktig å få forskjellige modeller inn i prøvefasen.

I forslaget til inndekning av underskuddet har utvalget fulgt prinsippet de mente lå til grunn for Kongressens vedtak: Vi skulle gjør forsøk med et tiltak som ville være en solidaritet med våre vanskeligstilte småbarnsfamilier i fagbevegelsen. Kollektivtanken var den styrende. Alle yrkesaktive skulle her bidra med sin andel.

Vi har full forståelse for at forbundene må forholde dette spørsmålet videre til sine organer og at LOs Representantskap selvfølgelig ikke har anledning til å forskuttere forbundenes økonomiske disposisjoner.

Det viktige i dag blir derfor om Representantskapet er beredt til å gi Sekretariatet fullmakt for endelig å ta stilling til iverksetting av prosjekt LO-barnehager.

Det er gode tradisjoner i fagbevegelsen for å yte medlemmene visse tjenester. Egen bank og forsikringsselskap er vokst frem på den måten, vi har fremdeles rester av begravelsekassene som i sin tid betydde mye, og fagbevegelsen har vært engasjert i kooperativ boligbygging.

Da Kongressen gjorde sitt positive vedtak på tross av vår prinsipielle holdning til ansvarsfordeling mellom offentlig og privat virksomhet, så er det to vesentlige likhetskrav som ligger til grunn:

Det viser seg at barn som får utvikle seg i et barnehagemiljø stiller med en bedre utrustning videre i barndommen. De har lært seg å leve i et fellesskap, vise ansvar og utvikle trygghet. De har fått en investering for en bedre framtid. Og, kjære fagforeningskamerater, det er barna som er vår og verdens framtid. Det er de som skal bære våre idéer og byggverk videre, og sikre oss en god alderdom.

Det er videre slik, som Kongressvedtaket beskriver, at barnehagetilbud framstår som et av de viktigste fordelingspolitiske virkemidler. Kongressvedtaket inviterer oss til å engasjere oss for å

bedre våre medlemmers trygghet og likhet på et område hvor myndighetene har sviktet.

Jeg vil også gjøre en liten visitt til den organisasjonspolitiske siden. Vårt rekrutteringspotensiale, og si at det er viktig at ungdommer, kvinnene, småbarnsfamiliene, følger og innser at LO tar deres hverdagsproblemer på alvor.

På vegne av Sekretariatet ber jeg om tilslutning til den fullmakt vi ber om for å iverksette «Prøveprosjektet LO-barnehager».

Jeg gjør det av respekt for Kongressvedtaket og de mange barn og foreldre innen vår medlemsmasse som står utenfor dette velferdstilbudet. Medlemmer som har en vanskelig livssituasjon fordi de slites mellom kjærlighet og omsorg for sine barn, og et stadig sterkere krav til en sikker og god familieinntekt.

Vi har vist før, og vil måtte gjøre det i framtiden, at kollektivt og solidarisk er norsk fagbevegelse i stand til å utvide velferdsbegrepet i praktisk handling.

Prøveprosjekt LO-barnehager

Innstilling:

Det etableres «prøveprosjekt LO-barnehager» i Alta, på Raufoss og i Drammen.

Barnehagene dannes som tre selvstendige stiftelser. Stiftelsene registreres under navnene:

«Prosjekt LO-barnehager, Alta»

«Prosjekt LO-barnehager, Raufoss» og

«Prosjekt LO-barnehager, Drammen».

Prinsippet vedrørende stiftelsesmodell, den grunnkapitalen LO stiller til disposisjon og vedtektene vedtas av LO's Representantskap.

Sekretariatet får fullmakt til å foreta oppfølgingsvedtak, innenfor de forutsetninger og rammer Representantskapet gir.

Det etableres særskilte styrer for barnehagene i henhold til Stiftelsesloven og Barnehageloven.

Inntil styrene kan etableres slik vedtektene fastsetter, oppnevner sekretariatet et interimstyre for hver av barnehagene.

Barnehagene drives etter «Lov og forskrifter om barnehager», samt «Vedtekter for stiftelsen prøveprosjekt LO-barnehager».

Etablerings- og driftskostnader dekkes etter alminnelige regler for barnehagevirksomhet.

Unntak her er det underskudd som vil fremkomme i et totalt

regnskap, og som etter vanlig kommunal virksomhet dekkes av eierkommunen, pr. barnehageplass.

Underskuddet for prosjekt LO-barnehager er beregnet til kr. 2 120 069,- for hele prøveperioden, fordelt slik: kr 748 567,- (1 år), kr 704 398,- (2 år) kr. 667 104,- (3 år).

LO dekker første års underskudd, kr 748 567,-. Belastes «Avsetning ekstraordinære tiltak».

Forutsetning er at forbundene dekker underskuddet 2. og 3. år. Beløpet utlignes etter vedtatt fordelingsnøkkel (pr 1/10) første gang på grunnlag av tallene 1/10-91.

De innbetalte midler plasseres på særskilt konto og bestyres i prøveprosjektperioden av et sentralt «styringsorgan».

Sekretariatet oppnevner et sentralt «barnehageutvalg» for prøveperioden og fastlegger nærmere mandat for utvalget.

Prøveprosjekt LO-barnehager evalueres før LO-kongressen 1993, som tar endelig stilling til barnehageutbygging og driftsform i fagbevegelsens regi.

Saksfremstilling:

LO-kongressen 1989 fattet følgende vedtak i sak LO-barnehager:

«Barnehagetilbud fremstår som et viktig og betydelig fordelingsmessig virkemiddel hva angår personlig økonomi, livsstandard, frihet og likhet. LO mener at det er et offentlig ansvar å sørge for en tilfredsstillende barnehagedekning. Det må også være hovedregelen at det offentlige står ansvarlig for utbygging og drift.

LO vil aktivt følge opp denne saken overfor myndighetene. For å bidra til en raskere barnehageutbygging enn det som kan forventes av det offentlige og imøtekomme LO-medlemmes behov for barnehageplass, gir Kongressen Sekretariatet i oppgave å utrede bygging, administrasjon og drift av barnehager i fagbevegelsens regi.

Det forutsettes at utredningen forelegges LOs representantskap til behandling snarest mulig og senest i 1991. Kongressen gir også LOs representantskap fullmakt til å vedta igangsetting av prøveprosjekter.

LO-kongressen 1993 tar endelig stilling til barnehageutbygging og driftsform i fagbevegelsens regi.»

LO-sekretariatet oppnevnte 5. februar 1990, etter forslag fra LOs administrasjon, et Barnehageutvalg bestående av:

Esther Kostøl, leder
Svein-Erik Oxholm
Liv Nilsson, Norsk Kommuneforbund
Jan Werner Hansen, Norsk Tjenestemannslag
Kjell Christoffersen, Norsk Grafisk Forbund
Kjell Martinsen, Fellesforbundet
Sidsel Bauck, Handel og Kontor i Norge
Aase Morin, sekretær

Utvalgets mandat var å utrede nærmere forhold som bygging, administrasjon og drift av barnehager i fagbevegelsens regi. Behovet for faglige tilleggsressurser i tillegg fikk utvalget selv i oppdrag å vurdere.

Barnehageutvalget besluttet i møte 29. mai 1990 å nedsette en egen arbeidsgruppe bestående av:

Inger Lise Rønning, NTL
Karin Enodd, NKF
Hildegunn Brune, NTF
Bodil Helle, Framfylkingen
Aase Morin, LO

Arbeidsgruppen fikk fullmakt til selv å vurdere ytterligere supplement.

Barnehageutvalget har avholdt felles møte med arbeidsgruppen 23.10.90, 06.12.90 og 11.01.91.

Arbeidsgruppen har avholdt egne møter 03.07.90, 08.08.90, 04.09.90, 07.11.90, 10.12.90 og 07.01.91.

I tillegg var det møte med prosjektområdene 14.12.90.

Arbeidsgruppen har i hele perioden rapportert til Barnehageutvalget.

Valg av prøveprosjekt/prosjektområder

Lokalisering av barnehageprosjektene startet i begynnelsen av juli. BH-utvalgets arbeidsgruppe var pålagt å ta kontakt med de som allerede hadde meldt sin interesse for saken og vurdere de lokale initiativ, ressurser og muligheter for et eventuelt prosjekt. Tidsfrist var desember 1990.

Gruppen plukket ut 4 av de 9 henvendelsene utfra kriterier som geografisk spredning, stedets størrelse og arbeidslivets sammen-

setning. Gruppen sikret kontaktpersoner som var villig til å arbeide de enkelte stedene. Arbeidsgruppen sendte så ut et spørreskjema for å få opplysninger om fagforeningsstruktur, kommunens struktur, samarbeidsmuligheter, lokaler og spesielle krav til barnehagen.

På denne bakgrunn valgte gruppen ut 3 områder som ble godkjent av Barnehauteutvalget 23.10.90:

- *Alta*: Et tettsted i rask veskt med mange tilsatte i servicenæringen
- *Raufoss*: En stor fabrikk hvor de ansatte hovedsaklig er organisert i Jern og Metall.
- *Drammen*: En større by med variert næringsliv.

Det har vært arbeidet tett sammen med representanter fra prosjektområdene med valg av størrelse og modell, lokaler, økonomi, vedtekter og kontakt med kommunen. 2 representanter fra hvert prosjektområde har vært samlet til møte med arbeidsgruppen i Oslo. De lokale «ildsjelene» har hele tiden effektivt fulgt opp arbeidsgruppens pålegg.

Økonom Olav Haug NTL har bistått gruppen i økonomiske spørsmål, og det har vært kontakt med LO's juridisk avdeling.

Før valg av prosjektområder ble det ikke innhentet forslag fra de ulike distrikter. Årsaken til dette var:

- for dårlig tid i forhold til tidsfristen
- de som alt hadde meldt seg var representative
- alle distrikter har like dårlig barnehagedekning
- valget ga seg selv når det gjaldt Østlandet, siden de fleste «søkerne» var herfra
- resultat av utvelgelsen ville uansett forfordelt en mengde/blitt like «urettferdig».

23.10.90 fikk gruppen «grønt lys» for et fjerde prosjektområde: «Grisgrendt strøk på Vestlandet». Dette ble imidlertid ikke videreført p.g.a. mangel på tilbakemelding fra distriktene. Barnehauteutvalget har derfor konsentrert sitt arbeide til prosjektområdene Raufoss, Alta og Drammen. Hensikten var å komme frem til modeller som var så forskjellige fra hverandre som mulig. I første omgang valgte en derfor å ta hensyn til spredning geografisk, størrelsen på kommunen og variasjon i næringslivet. Selve modellen er blitt «likere» etterhvert; behovene er stort sett de samme, likeledes binding til lov- og avtaleverk.

De foreslåtte prosjektene vil bestå av:

- 1 barnehage m/2 avdelinger (30 plasser) i Drammen, (bolighus)
- 1 barnehage m/3 avdelinger (48 plasser) + «skiftbytte «park i Raufoss, (nybygg).
- 1 barnehage m/4 avdelinger (54 plasser) i Alta, (nybygg).

I Alta og Drammen er det Samorg som står bak prosjektene, og barnehagen blir åpen for alle LO-medlemmer. I Raufoss samarbeider vi med Jern og Metall (Fellesforbundet) og barnehagen blir åpen for alle LO-medlemmer på Raufoss. Alle barnehagene skal ha plasser fra 0–7 år. Raufoss skal i tillegg ha en 2 timers skiftbyttepark.

1. Stiftelsesmodellen

Prøveprosjektene kan organiseres som tre selvstendige stiftelser.

Stiftelsene blir da egne rettssubjekter, som selv kan inngå avtaler og inneha rettigheter og plikter. Hver enkelt stiftelse vil ha arbeidsgiveransvaret for de ansatte i vedkommende barnehage.

Stiftelsesloven pålegger stiftelsen å ha et styre, som representerer stiftelsen utad og har ansvaret for at stiftelsen blir forvaltet tilfredsstillende.

LO som stifter vil verken ha noen form for arbeidsgiveransvar eller være juridisk ansvarlig for gjeld eller eventuelle andre forpliktelser som stiftelsen påtar seg.

Den omstendighet at LO overlater en grunnkapital til stiftelsene og betaler driftstilskudd i prosjektperioden, innebærer ikke at LO har noen direkte eierbeføyelser overfor stiftelsen.

Den indirekte styringen foretas gjennom fastsettelsen av vedtekter, utpeking av styrerepresentanter og eventuelle vilkår i forbindelse med driftstilskudd.

Ved å etablere barnehagene som egne stiftelser må vedtektene fastsettes og virksomheten drives i samsvar med de bestemmelser som er fastsatt i

- lov av 23. mai 1980 nr. 11 om stiftelser, og
- lov av 6. juni 1975 om barnehager med tilhørende forskrifter.

Stiftelsesloven; fastsetter en rekke krav til stiftelsene, bl.a. krav om regnskaps- og revisjonsplikt, forvaltning av midler og krav til styremedlemmenes habilitet m.v. Videre setter stiftelsesloven grenser for adgangen til å endre vedtektene og oppløse stiftelsen.

Grunnkapital

Med grunnkapital siktes til de formuesverdier som ifølge stiftelsesdisposisjon skal overlates til stiftelsen.

For ideelle stiftelser er det ikke noe krav om størrelsen på grunnkapitalen. Størrelsen på grunnkapitalen bør likevel ikke være mindre enn kr 50 000,—, idet det ellers vil være et for stort misforhold mellom grunnkapital og stiftelsesformål. Stiftelsen er meddepliktig til Fylkesmannen når den har en grunnkapital på kr 50 000,— eller mer.

Ved etableringen vil grunnkapitalen utgjøre stiftelsens egenkapital. Senere kan egenkapitalen utvikle seg til å bli større enn det som opprinnelig ble tilført stiftelsen som grunnkapital, og som er angitt i vedtektene. Det at stiftelsens egenkapital utvikler seg til å bli forskjellig fra den opprinnelige grunnkapitalen, innebærer ikke at vedtektsbestemmelsen om grunnkapitalens størrelse må endres.

Eventuell omdannelse av stiftelsen

Stiftelsesloven har en rekke særregler som begrenser mulighetene for omdanning av stiftelser. Loven er imidlertid ikke til hinder for at LO som stifter har en viss omdanningsmyndighet, herunder rett til å oppløse stiftelsen innenfor nærmere angitte rammer.

Barnehageloven med forskrifter; inneholder særlige regler om styringsverket i barnehager. Dette er innarbeidet i forslaget til vedtekter.

2. Merknader til vedtektsforslaget

Vedtektsforslaget bygger på barnehageutvalgets innstilling, samt de regler som er fastsatt i stiftelsesloven og barnehageloven. Barnehageutvalget har foreslått vedtektsbestemmelser om mat- og kostpenger m.v. Etter administrasjonens vurdering vil det være mer hensiktsmessig at styret fastsetter størrelsen på og retningslinjer for kostpenger m.v.

Finansiering – dekning av underskudd

Det har vært ønskelig både å utprøve ulike modeller knyttet til bygging, antall barn og ulike distrikter. Finans- og driftskostnadene har av slike årsaker slått ulikt ut.

Det blir derfor nødvendig at hvert prosjektområde får dekket sitt faktiske underskudd pr. barnehageplass, dersom en skal få gjennomført prøvedrift frem til kongressen 1993.

Motivasjonen for kongressvedtaket må sies å være en solidaritetstanke med LOs småbarnsforeldre, og finansieringsmodell siden har vært vurdert utfra dette. Barnehageutvalget tilrår derfor en modell for finansiering av prøvedriften der LO dekker underskuddet for første driftsår, og forbundene dekker de to siste med et fast bidrag for hver av sine betalende medlemmer.

LOs ROLLE OG FUNKSJON FRAM TIL KONGRESSEN 1993

De lokale stiftelser med sine styrever vil være selvstendige driftsenheter, innenfor de rammer som lover og vedtekter setter.

Imidlertid er det ytterligere to forhold som må ivaretas av LO som oppdragsgiver i prøveprosjektperioden.

- bestyrelse av de økonomiske midler som skal dekke underskudd ved den enkelte barnehage.
- kommunikasjon og samhandling omkring ulike forhold som vil berøre oppdragsgivers evalueringsansvar overfor Kongressen i 1993.

Dette kan løses ved at det oppnevnes et «LOs barnehageutvalg» og som etter nærmere mandat ivaretar de nevnte oppgaver i prøveprosjektperioden.

Vedlegg 1: Forslag til vedtekter.

Vedlegg 2: Fremstilling av underskudd i prosjektperioden.

Vedlegg 1.

Vedtekter for Stiftelsen prøveprosjekt LO-barnehage ...

§ 1 Navn

Barnehagens navn er
Barnehagen er organisert som en ideell, privat stiftelse.

§ 2 Stiftelsens sete

Stiftelsen skal ha sitt sete i
kommune.

§ 3 Formål

Stiftelsens formål er å etablere og drive barnehage i (Alta/Raufoss/Drammen).

Virksomheten har et ideelt formål. Den skal søke å sikre barna gode utviklings- og aktivitetsmuligheter i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem. I tillegg gjelder følgende målsetninger:

- § – Barnehagen skal være livssynsnøytral.
- § – Barnehagen skal bygge på fagbevegelsens ideer om solidaritet og felleskap.
- Barnehagen skal være et heldagstilbud til barn i alle aldersgrupper (0–7 år).

For øvrig skal barnehagen drives i samsvar med de til enhver tid gjeldende lover og forskrifter for barnehagevirksomhet.

Merknad:

Formålsangivelsen kan suppleres med tilleggsformål som har utspring i lokale forhold som f.eks. flerkulturelle hensyn, skiftbyttepark o.l.

§ 4 Grunnkapital

Stiftelsen er gitt en grunnkapital på kr. 50 000,

§ 5 Rettslig disposisjonsevne. Ansvar for gjeld

Barnehagestiftelsen er et eget rettssubjekt med begrenset og upersonlig ansvar for gjeld.

§ 6 Foreldreråd

Barnehagen skal ha et foreldreråd bestående av foreldre/foresatte til alle barn i barnehagen. Foreldrerådet har de oppgaver som er bestemt i barnehageloven med forskrifter. Møter i foreldrerådet holdes etter behov, men minst to ganger pr. år.

Innkalling til foreldrerådsmøte som skal velge styremedlemmer skal være skriftlig og sendes de foresatte med minst 14 dagers varsel.

§ 7 Styrets sammensetning og funksjonsperiode

Styret skal ha seks medlemmer. To av disse velges av og blant foreldrerådet. To velges av og blant de ansatte.

Styremedlemmer valgt av foreldrerådet og de ansatte velges for ett år av gangen.

Sekretariatet i Landsorganisasjonen i Norge eller det organ Sekretariatet bemyndiger utpeker to styremedlemmer for en periode på to år av gangen. Sekretariatet kan fastsette at en av disse skal være styrets leder. Dersom dette ikke er fastsatt, velger styret selv leder.

Sekretariat kan utpeke et interimstyre på inntil seks personer som skal fungere inntil ansettelser og opptak av barn har funnet sted og nytt styre kan velges i medhold av ovenstående regler.

§ 8 Styremøter

Styret gjør vedtak i møte. Styremøter holdes etter en av styret fastsatt plan og for øvrig når styrets leder finner det nødvendig. Styret har møte-, tale- og forslagsrett i styret.

Som styrets vedtak gjelder det som flertallet av de møtende har stemt for. Ved stemmelikhet gjelder det som lederen har stemt for. Er lederen ikke til stede, gjelder det som møtelederen har stemt for.

Styret skal føre møtebok. Møteboken skal inneholde de vedtak som styret gjør i saker som gjelder barnehagen.

§ 9 Styrets myndighet og plikter

Styret forestår og har ansvar for den alminnelige forvaltning av stiftelsen og representerer den utad. Styrets myndighet omfatter også opptak av barn. Stiftelsen forpliktes utad av styret ved underskrift av styrets leder og et styremedlem valgt av foreldrerådet. Styret skal sørge for en betryggende regnskapsførsel etter stiftelseslovens regler, herunder oppsetting av regnskapssammendrag.

Styret skal lede og føre tilsyn med at barnehagen drives i samsvar med gjeldende lover, forskrifter og vedtekter. Styret har ansvar for å sende årsmelding til kommunen innen fastsatt frist, jfr regler for offentlig tilskudd for barnehager. Styret har ansvar for at stiftelsen blir meldt til Fylkesmannen, jfr. stiftelseslovens §§ 18 og 19, og at det eventuelt blir sendt inn avskrift av regnskapssammendraget til Fylkesmannen, jfr. stiftelseslovens § 20.

Styret ansetter styrer for barnehagen. Øvrig personell ansettes av styret etter innstilling fra styrer.

Styret skal ha for øye at barnehagevirksomheten i første omgang er et prøveprosjekt for etablering av LO-barnehager.

Styret plikter derfor å gi de opplysninger og foreta de vurderinger av barnehagens drift m.v. som LOs organer ber om.

§ 10 Daglig drift

Den daglige driften av barnehagen forestås av styrer i tråd med barnehagelovens § 12 og forskriftenes § 17.

Foreldre/foresatte til barn i barnehagen kan pålegges dugnadsinnsats når styrer, styret eller foreldrerådet finner det nødvendig.

§ 11 Opptak av barn

- 1) Minst 51 prosent av plassene forbeholdes LO-medlemmer. Dersom LO-medlemskapet opphører beholdes plassen ut barnehageåret, dog ikke ut over 6 måneder. LO-medlemmer som mister en plass leid av arbeidsgiver har fortrinnsrett til ledige LO-plasser.
- 2) Ved opptak prioriteres barn dersom begge foreldrene/foresatte er LO-medlemmer eller barnet har aleneforeldre som er LO-medlem.
- 3) Barnehagens styre foretar endelig opptak av barn etter innstilling fra styrer og på bakgrunn av en faglig vurdering fra barnehagepersonalet. Reglene i denne vedtektsbestemmelsen, samt de kommunale opptakskriterier skal følges. Barnehagelovens § 10 annet ledd om prioritering av barn med funksjonshemninger, gjelder for barnehagen.

§ 12 Utleie av plasser

Kommunen, bedrifter, organisasjoner o.l. kan tilbys å leie plasser. Kommunen kan leie inntil 49 prosent av plassene. Andre kan ikke leie mer enn 25 prosent av plassene. Fagbevegelsen som arbeidsgiver kan leie plasser til ansattes barn på linje med andre arbeidsgivere. Enkeltpersoner kan vanligvis ikke leie plass.

Avtale om utleie inngås skriftlig mellom styret og leier. Avtalen må inneholde bestemmelser om leietid, oppsigelse av avtalen og driftstilskudd/betaling. Plassene leies ut for minst ett år av gangen hvis ikke helt spesielle forhold som gavner barnet tilsier noe annet. Dersom ikke særlige forhold foreligger, bør det ikke være adgang for leietaker å si opp avtalen i løpet av barnehageåret.

§ 13 Oppsigelse av plasser

Foreldrene/foresatte plikter å melde fra senest en måned før barnet tas ut av barnehagen. Barnehagens styre kan vedta nærmere regler om oppsigelse av plasser.

§ 14 Åpningstider/ferie

Barnehagen er åpen alle hverdager, unntatt lørdager, fra kl. til kl.

Barnehagen er åpen hele året bortsett fra fire virkedager avsatt til evaluering/planlegging. Barnehagen kan i tillegg avsette inntil tre dager i løpet av barnehageåret til planlegging/kurs for personalet.

Barna skal ha fire ukers ferie, derav minst to uker sammenhengende.

§ 15 Foreldrebetaling

Styret fastsetter satsene for foreldrebetaling.

Foreldre/foresatte som har LO-plasser betaler maksimalt et beløp som tilsvarer satsene i de kommunale barnehagene.

Ved endring av satsene skal de foresatte gis melding om dette med én måneds varsel. Bare feriemåneden er betalingsfri.

Styret kan fastsette regler om søskenmoderasjon og gradering av satser etter lokale behov.

§ 16 Mat- og kostpenger m.v.

Barnehagen kjøper inn melk, frukt, mat og bleier. Kostpenger fastsettes av styret etter innstilling fra foreldrerådet. Bleier betales etter reell forbrukskostnad.

§ 17 Sykdom/fravær

Enhver form for fravær skal meldes til barnehagen samme dag. I de tilfeller dette ikke lar seg gjøre, må meldingen gis så snart som mulig. Barnehagen plikter ikke å ha ansvar for syke barn.

§ 18 Arealer/utstyr

Arealutnyttningen skal være i samsvar med de retningslinjer som til enhver tid gjelder for offentlige barnehager, jfr. barnehagelovens § 8 og forskriftenes § 11.

§ 19 Bemanning/avlønning/opplæring

Alle LO-barnehager skal ha bemannings- lønns- og opplæringsplaner som følger av lov, forskrifter og avtaleverk innenfor offentlig sektor.

§ 20 Taushetsplikt

Medlemmer av styret, barnehagens ansatte og andre tilknyttet barnehagen som får opplysninger om barna og deres foresatte, er underlagt taushetsplikt etter lov om offentlig forvaltning.

§ 21 Regnskap

Stiftelsens styre skal sørge for at det blir ført regnskap over stiftelsens eiendelene og gjeld og dens inntekter og utgifter i samsvar med de regler som er fastsatt i stiftelseslovens § 10.

§ 22 Revisor

Stiftelsen skal ha revisor som skal være registrert eller statsautorisert, jfr. stiftelseslovens § 11.

§ 23 Omdanning m.v.

Sekretariatet i Landsorganisasjonen i Norge kan beslutte vedtektsendring eller at stiftelsen skal opphøre eller omdannes dersom vilkårene for å treffe slik beslutning er oppfylt i henhold til stiftelseslovens §§35 og 36.

Hvis stiftelsen opphører, skal stiftelsens midler anvendes til fortsatt barnehagedrift på stedet, dersom det er mulig å drive barnehagen slik vedtektenes § 3 forutsetter. Dersom dette ikke er mulig, skal midlene anvendes til beste for Landsorganisasjonen i Norges arbeid med familie- og likestillingssarbeid.

Vedlegg II

Underskudd prøveprosjekt – LO barnehager

Underskudd	1 år	2 år	3 år	alle 3 år
Raufoss	364 312	359 149	352 822	1 076 283
Drammen	166 787	156 982	149 022	472 791
Alta	217 468	188 267	165 260	570 995
Totalt	748 567	704 398	667 104	2 120 069

Underskuddet er fordelt slik:

	1 år	2 år	3 år	alle 3 år
Driftstilskudd	279 067	234 898	197 604	711 569
Avdrag på bygg	469 500	469 500	469 500	1 408 500
Totalt	748 567	704 398	667 104	2 120 069

Esther Kostøl refererte Sekretariatets innstilling:

«Sekretariatet gis fullmakt til å ta endelig stilling til iverksetting av prosjekt LO-barnehager i henhold til de prinsipper som er nedfelt i utredningen.»

Debatten:

Trygve Johnsen, Fellesforbundet: En skal alltid være forsiktig med å stikke hodet fram, men noen ganger føler en at en må gjøre det. Vi i Fellesforbundet har ikke noe problem med vedtaket som ble gjort på Kongressen. Vi deltok i diskusjonen, og vi var med på voteringen. Vi har heller ingen motforestillinger mot at prosjektet settes iverk, men noen av forutsetningene reagerer vi på. Forslaget som vi er invitert til å vedta kunne vært greit nok, men det ligger noen forutsetninger innebakt som innebærer at vi ikke skal ta stilling til finansieringen for 2. og 3. prøveår. Det skal Sekretariatet gjøre. Det er selvfølgelig mer behagelig for noen av oss, for da kan vi «skyte» på Sekretariatet. Vi har også stilt oss spørsmålet om det er slik at Representantskapet kan gjøre vedtak som påfører forbundene en ugiftspost i perioden, unntatt selvfølgelig kontingent og kontingentjustering. Dette er et prinsippielt spørsmål, og vi føler at det i en del sammenheng er det rimelig at vi deltar, eller gjør slike vedtak, men det er også et spørsmål om prioritering av de oppgavene vi skal bruke penger på. I Kongressens vedtak ligger det at vi skal sette igang noe i denne perioden, og det må vi forholde oss til.

Forholdene for en rekke av forbundene i dag er urovekkende. Høy arbeidsledighet og endringer i industristrukturen gjør sitt til at vi taper medlemmer. De blir på en merkelig måte bare borte. Samtidig øker også andelen av fritatte medlemmer. For de av oss som dekker opp kostnadene til forsikringer o.l. får en tapping i begge ender. Dette merkes ganske betraktelig. Det innebærer at vi er nødt til å prioritere på en annen måte enn hva vi gjorde for kort tid tilbake. Vi kan godt være med på en prøveordning, men vi mener at Sekretariatet må ta spørsmålet om finansieringen opp til

ny diskusjon, med utgangspunkt i å finne en annen form å dekke kostnadene på enn å fordele det på forbundene.

Jeg fremmer følgende forslag:

Spørsmålet vedrørende finansiering av 2. og 3. avtaleår sendes tilbake til Sekretariatet. Sekretariatet må finne en annen dekningsmåte enn å fordele kostnadene på forbundene.

Avslutningsvis vil jeg komme med et hjertesukk. Det går generelt på oss som interesseorganisasjon mot det politiske liv.

Vi har vært enige om at dette skal vi sette igang. Jeg vil ikke ta det som utgangspunkt, men når politikerne ikke gjør jobben sin, eller når politikerne gjør vedtak som forringer det sikkerhetsnettet som vi har vært med å bygge opp, som tar bort goder vi har strevet for å få fram, da er vi pokker så raske til å finne alternative løsninger. Hvem er det vi gir argumenter? I første rekke Fremskrittspartiet og Høyre-politikerne. Vi har en balansegang som vi skal ivareta i denne sammenheng. Det gjelder ikke bare i dette spørsmålet. Dette tror jeg vi skal være oppmerksomme på. Ellers blir det slik at politikerne på Stortinget kan si at «det er ikke noe problem, interesseorganisasjonene løser problemene for oss i neste omgang». Har vi gjort det en eller to ganger, så har de sikkerhet for at det ikke blir noe problem neste gang.

Vi er så flinke og kreative, og opptatt av våre medlemmer at vi selvfølgelig følger opp, for at ikke de skal være de som taper i den debatten. Jeg nevner dette fordi jeg synes det er en pekefinger vi kanskje bør se oftere på i en del av de sakene vi har oppe til behandling.

Jeg fremmer forslag om at Sekretariatet må finne en annen måte å fordele kostnadene på, enn å dytte dem over på forbundene.

Øystein Gaare, NNN: Jeg vil i hovedsak slutte meg til representanten fra Fellesforbundet. Grunnen til det er muligheten for at vi nå fatter et vedtak, hvor det står «at forutsetningene er at forbundene dekker underskuddet 2. og 3. år». Dette betyr at gjennomfører vi dette prosjektet etter det dokumentet som foreligger, uansett fullmakt til Sekretariatet eller ikke, så ligger vedtaket og forutsetningen til grunn.

Jeg har ingen betenkeligheter med å understreke det som Esther har fremlagt i sin redegjørelse. Det er ikke et spørsmål for eller mot barnehager. Det er spørsmål om ren formalisme i forhold til de vedtaksorgan som er i de enkelte forbundene.

Jeg lurte på om det hadde vært mulig å endre forutsetningen på side 2 til å lyde:

«Forbundene søkes om å dekke underskuddet 2. og 3 år. Beløpet fordeles på de forbund som slutter seg til, etter en nøkkel fastsatt av Sekretariatet.»

Da har man ikke låst det enkelte forbund i noen som helst sammenheng. Hvis dette kan være en måte å gjøre det på, akter jeg å stemme for spørsmålet om fullmakt.

Finn Bærland, Kommuneforbundet: Det er viktig at vi sikrer barna et godt oppvekstmiljø. Barnehager er en viktig del av et oppvekstmiljø. Vår forutsetning er at når ikke det offentlige er i stand til å bygge ut barnehager i det tempo som er ønskelig, er en slik samvirkelsesløsning som LO-barnehager en måte å få dette til på. Samtidig som det også kan være et godt medlemstilbud.

Jeg synes at innstillingen, som er i henhold til de intensjoner som ligger i Kongressens vedtak, ligger innenfor det vi kan slutte oss til.

Jeg har et spørsmål og en innvending. Det står i innstillingen at «LO og forbundene skal dekke underskuddet for driftsårene i prøveperioden». Hva menes med dette? Er det det budsjetterte underskuddet vi skal dekke, eller er det det regnskapsmessige underskuddet? Dette bør det sies noe om.

Dette er et forslag til prøveprosjektet, og som sådan synes jeg prøveprosjektet er av liten betydning. Jeg skal begrunne hvorfor jeg mener det. Hvis de 3 millionene vi skal bruke til å dekke underskuddet i tre barnehager i tre år, og LO, som et produkt av forsøket skal sette iverk tilsvarende tiltak på varig basis over hele landet, med det antall barnehager som man her kan stå overfor, vil det etter min mening være en umulig oppgave både for LO og forbundene. Så lenge man ikke har tatt inn i prøveprosjektet at opplegget også må finansieres ved et økonomisk engasjement på lokalt hold, enten det er samorg eller andre organer som står for det, tror jeg prosjektet er av liten verdi. Slike løsninger krever et engasjement i lokale LO-organer, og det krever at man «spytter» i det nødvendige for å få finansiert tiltakene. Dette tror jeg er den hovedinnvending vi bør være oppmerksomme på. Jeg forstår innstillingen fra Sekretariatet dithen, at det innenfor de prinsipielle rammer man her inviteres til å fatte vedtak om, gis det mulighet for at Sekretariatet kan gå inn og utprøve de rammene som prøveprosjektet skal fungere under, også med den mulighet til at finansieringsordningen kan legges på et lokalt plan. Jeg ber om at Sekretariatet vurderer det når dette skal iverksettes.

Anders Kristoffersen, Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet: Da Kongressen fattet vedtak om utredning, bygging, administrasjon

og drift av barnehager i fagbevegelsens regi, var neppe alle konsekvensene klare. For vårt vedkommende var de ikke det. Vi er enig i grunnlaget og utgangspunktet. Barnehagetilbudet framstår som et viktig og betydelig fordelingsmessig virkemiddel hva angår personlig økonomi, livsstandard, frihet og likhet. Videre er vi enige i solidaritetstanken med småbarnsforeldrene. Det vi undrer på er om dette virkelig er gjennomtenkt. Kan LO og forbundene gå inn i samfunnsoppgaver som uten tvil må løses over skatteseddelen og av fellesskapet? Er dette riktig? Burde vi ikke heller bidra til et politisk flertallsstyre i landet som sørger for dette framfor å påta oss oppgaven selv? Ved å tenke gjennom konsekvensene av forslaget, bør det være klart for de fleste at dette kan vi ikke gjøre. LO kan ikke være med på privatisering av viktige samfunnsoppgaver. Vi kan ikke i kommunalpolitiske sammenhenger gå imot private barnehageutbygginger, mens vi selv foreslår det samme. Konsekvensene vil bli at vi kanskje må ta opp stillingen til det samme prinsipielle spørsmålet vedrørende eldre- og pleieomsorgen. Kanskje til og med veiutbygging og andre viktige samfunnsoppgaver. For de fleste framstår slike tanker som nær sagt umulige. Dette kan riktignok ikke fullt ut sammenlignes med forslaget som foreligger, men prinsippene er de samme.

Et annet og like viktig moment er selve formålet, solidaritetstanken med småbarnsforeldrene. LO og forbundene har medlemmer over hele landet. Kravet kan fort bli forsterket ved at alle krever en slik innsats fra LO. Jeg tror vi blir nødt til å vektlegge også denne siden, fordi kommuneøkonomien ikke viser noe synlig tegn på bedring i de nærmeste årene. Sett i et slikt lys framstår forslaget som svært vanskelig. Det sies lite om hva som skal skje når den første 3-års perioden er over. Vi kan ikke se at det er gitt noen kommunale garantier om overtagelse og fortsatt drift etter en prøvedriftsperiode. Det må være et alvorlig tankekors for oss å drive betinget solidaritetspolitikk.

Slik kongressvedtaket er oppfattet hos oss, var dette ment som et utspill til de lokale samorganisasjonene for å kunne få til noe selv. Vi har aldri oppfattet framlegget til kongressen som en invitasjon til å ta opp konkurransen med f.eks. Norsk Barnegeforbund.

Som før nevnt er NEKF i prinsippet motstander av et slikt privatiseringsframstøt.

En annen realitet, som vi ikke kan komme utenom og som må sies; NEKF har ikke forutsett en slik utgift. I dagens situasjon kan jeg heller ikke se hvordan vi kan gå inn i et slikt eksperiment, som uansett vil kost mange penger. LOs Representantskap vil ikke kunne vedta slike utgifter på vegne av det enkelte forbund. Vi må

finne andre forhold som framhever fordelene ved å være LO-organisert.

Med bakgrunn i det tillater jeg meg å fremme følgende forslag:

«Innstillingen fra Sekretariatet vedtas ikke. De økonomiske og prinsipielle konsekvensene som reises i forslaget, endrer forutsetningen fra kongressvedtaket.

Hele saken utsettes og fremmes eventuelt på nytt for kongressen i 1993.»

Ole Landsem, Handel og Kontor: I motsetning til forrige taler, vil jeg starte med å si at jeg støtter forslaget, men det er under sterk tvil. Jeg er en av representantene som ikke har den glede og ære å delta på kongressen. For meg er sakspapirene som er utstendt stort sett det eneste jeg har å forholde meg til, når jeg skal ta mitt standpunkt. Derfor må jeg gå ut fra at en del prinsipielle spørsmål ble utdebattert på kongressen. Vi må ta kongressvedtaket til etterretning, og pålegget som ble gitt Sekretariatet om å utrede spørsmålet. Jeg hadde kanskje forventet en annen utredning enn den som nå foreligger, nemlig noe som sier litt om de innvendingene vi allerede har fått presentert fra talerstolen. De glimrer med sitt fravær. Jeg vil støtte forslaget under tvil, i den forstand at vi ikke har noe valg. Kongressen har pålagt oss dette, og vi må gjennomføre prosjektet.

Min innvendig går mer på det prinsipielle. Det at vi går inn for en privatisering og fratar det offentlige sitt ansvar. Det er jeg i tvil om LO bør ta på seg. Det kan fort bli flere slike oppgaver etter hvert.

Så langt jeg kan se, går vi inn for en forskjellsbehandling jeg er lite glad for. Nå vil vi som er så heldig å ha et arbeid også være de privilegerte som skal få barnehageplasser. Det er mange som ikke har arbeid. Dermed har de heller ikke noen mulighet til å bli LO-organisert, og heller ingen mulighet til å få en barnehageplass. Jeg kommer fra en bedrift hvor HK-klubben har gått inn i et barnehageengasjement. Vi har fått etablert en barnehage sammen med bedriften, og det er veldig ubehagelig å møte naboer, venner og bekjente i lokalsamfunnet som har langt større behov for barnehage enn en del privilegerte på min bedrift, fordi kommunen ikke gjør jobben sin.

Hvis dette blir det endelige vedtaket på kongressen i 1993, at LO skal overta ansvaret, blir det enda vanskeligere å møte en del av de kollegene og enslige som har stort behov for barnehageplass, men som dessverre ikke er så heldige å ha jobb og et fagforeningsmedlemskap i orden.

Jeg støtter forslaget som er lagt fram, fordi kongressen har pålagt oss det. Jeg kunne være fristet til å si at som representant som ikke blir stilt til ansvar på kongressen, kunne jeg si nei, men jeg tar ansvaret mitt som representant her så alvorlig at jeg støtter forslaget likevel.

Jan Davidsen, Sekretariatet: Jeg vil takke Esther for et engasjert innlegg. Spesielt det historiske tilbakeblikket på arbeiderbevegelsens bruk av samvirkeløsninger. Det er også en av grunnene til at Kommuneforbundet sa ja til å være med å utrede spørsmålet. Men også det at Esther la vesentlig vekt på LOs prinsipielle syn, på det å løse samfunnsoppgaver gjennom arbeiderbevegelsen og fagbevegelsen spesielt.

Vår skepsis i forhold til det som er framlagt går på økonomien og måten å løse det på. I prøveprosjektet bør man få fram alle momenter som kan være avgjørende, da økonomien er et sentralt spørsmål. Alle vet at hvis resultatet, økonomibehovet, i form av støtte fra LO blir like stort når dette skal settes ut i stor stil, er ikke dette mulig å drive i praksis.

Kommuneforbundet er innstilt på å støtte forslaget fra Sekretariatet, i håp om at det er mulig å komme fram til andre økonomimodeller og måter å finansiere dette på. Vi setter også stort håp til at regjeringen er mer heldig med gjennomføringen av barnehagepolitikken enn de har vært med sysselsettingspolitikken, slik at det kanskje blir en kortvarig historie for oss alle.

Grete Wahl Christoffersen, Fellesforbundet: Jeg trodde det ville bli mange jenter som ba om ordet når dette spørsmålet kom opp. Det har ikke vist seg å slå til.

Når det gjelder innstillingen vi har fått oss forelagt i dag, må jeg tilstå at jeg er både for og mot. Ideelt sett er det bra at LO, gjennom sine organer, viser den ansvarlighet som de gjør med å rette på situasjonen når det gjelder småbarnsforeldre, og også når det gjelder kvinners muligheter for å delta i arbeidslivet, og som en konsekvens av det også i det faglige/politiske liv.

Det som gjør meg litt tvilrødig når det gjelder denne saken, er at på den ene siden sier vi at det er det offentlige sitt ansvar å bygge ut barnehagene. Vi har sagt det gang på gang. Vi har prøvd å være en politiske pådriver når det gjelder å få det offentlige til å oppfylle sine forpliktelser. Likevel skal vi nå gå ut å bygge barnehager. Jeg tror ikke dette vil virke som en pådriver overfor de politiske myndighetene. Jeg tror heller det vil virke som en sovepute. I likhet med hva en av de tidligere talere sa, så tror jeg at de offentlige myn-

dighetene, når det er noe de ser de ikke klarer, vet at interesseorganisasjonene til syvende og sist ser seg så lei på dette sommelet og ordner det selv. Er det det som skal være meningen med dette?

Vi skal ta vare på småbarnsforeldrene. Vi skal også se det i lys av at vi ønsker nye medlemmer til de enkelte fagforbundene og LO, men det er en ting til vi må ta med i beregningen. Slik som situasjonen er i dag, med store arbeidsledighet – særlig blant yngre mennesker, skal vi ikke se bort fra at det kanskje ikke er barnehager de ønsker seg i første omgang.

Det kan være mange blant våre medlemmer som betaler sin minstekontingent fordi de er arbeidsledige, og de har ikke råd til å benytte seg av vårt tilbud.

Jeg deler synspunktene som har kommet fram når det gjelder den økonomiske dekningen av underskuddet for 2. og 3. driftsår i prøveprosjektet.

Hvis jeg på noen måte skal gå inn for dette, må det være under forutsetningen av at vi får en annen fordeling av det økonomiske ansvaret når det gjelder 2. og 3. året.

Jeg vil så sterkt jeg kan henstille til representantskapets medlemmer om å tenke over de økonomiske konsekvensene som kan bli resultatet, og heller støtte opp om de forslagene som er kommet når det gjelder den økonomiske fordelingen av ansvaret for 2. og 3. budsjettår.

Jan Werner Hansen, Sekretariatet: Hvorfor kom forslaget på kongressen om LO-barnehager? Er ikke dette et offentlig ansvar? Det har mange av talerne berørt. Vi var veldig bevisste vi som stilte forslaget på kongressen. Vi viste godt at dette var et offentlig ansvar. Hva er så problemstillingen? Jo, den er enkel. Den er så enkel som at vi ikke har nok barnehager, og vi vil ikke få det i nær framtid heller. Vi er ikke uenig i det, men denne problemstillingen har vi hatt i de siste 15 – 20 årene. Når vi da ser at det ikke blir bedre, mente vi det var riktig å «brette opp armene og gjøre et slag» i forhold til barnehageutbyggingen. Vi sa det på den måten, at når det offentlige kunne overta, for på et eller annet tidspunkt skal de det, så skulle de overta LO-barnehagene slik at det for oss ikke skulle bli reelle utgifter på sikt. Dette har med å gjøre en innsats og starte opp et sted, og ikke til enhver tid gjenta problemstillingen med at vi ikke har barnehageplasser. Hvis det er noen som tror at forslaget er nytt, så er ikke det tilfelle.

Kongressen i 1985 hadde også et forslag om å bygge barnehager. Jeg tror at det forslaget ikke var så godt utredet i forhold til forslaget som ble stilt på kongressen i 1989. Tjenstemannslaget sitt for-

slag hadde en annen finansieringsmodell enn den vi skal ta standpunkt til nå. Vi forutsatte at det i prøveperioden skulle koste hvert enkelt medlem to kroner pr måned. Videre skulle vi bygge opp et fond, dersom prøveordningen ble bra. Vi kunne innføre en barnehageordning permanent. Det skulle koste ti kroner pr medlem pr måned. Vi har aldri forutsatt at det var forbundene sentralt som skulle dekke beløpet. Vi forutsatte at det var noe forbundene var nødt til å gjøre i forhold til kontingenten sin. Vi gjorde noen undersøkelser mens vi arbeidet med forslaget. Vi hadde det ute til meningsmålinger. Vi var veldig spente i forhold til den økonomien som vi la i det. Vi spurte hvordan folk innenfor og utenfor LO-apparatet stilte seg til et slikt forslag. De fleste som svarte var positive. Det var i gruppen mellom 20 og opp til 30 år. Det var negativt i gruppen 32 – 42 år, og det var positivt over det igjen. Hva fortalte dette oss? Det fortalte oss at behovet er størst i den yngste gruppen, men også den eldste gruppen, besteforeldregruppen, så behovet. I den mellomste gruppen var det større skepsis til forslaget.

Jeg synes det er viktig å minne om det jeg oppfattet på kongressen som var en familiepolitisk linje, og som vi også mente dette forslaget var et bidrag til. Kongressen sa også noe om innholdet i et 24-timers medlemskap, og vi mente at dette var en del av det.

Jeg har forståelse for at det er en del forbund som har problemer i den vanskelige situasjonen vi er. Likevel vil jeg anmode om at man ser positivt på forslaget i forhold til driftsårene i prøveordnings 2. og 3. år. Jeg tror det er viktig at vi kommer på banen i dette spørsmålet.

Willy Olsen, Finnmark fylke: Jeg vil innledningsvis gi uttrykk for at jeg støtter Sekretariatets forslag.

For samlingen fører to debatter, dvs. en ideologisk og en økonomisk debatt. Jeg skal ikke komme så mye inn på den ideologiske siden, men jeg tror det er ganske stor enighet i denne forsamlingen om at det offentlige skal bruke, eie og drive barnehager i Norge. Dessverre er realiteten en annen, og da leter man etter alternative løsninger.

Hammerfest er den kommunen i Norge som i dag har plassert seg på den øverste «pallen» når det gjelder barnehageutbygging i prosent. Den siste tilveksten i denne sammenheng er en fagforeningsbarnehage som er bygd i Hammerfest. Her snakker man ikke om en LO-barnehage. Fagforeningene i Hammerfest har tatt på seg dette løftet for å få et barnehagetilbud til sine medlemmer. Det er et økonomisk løft, men man har fått dette til fordi man fant fram til andre alternative, økonomiske løsningsmodeller. Dvs. at kommu-

nen gikk inn med et stort tilskudd, og de enkelte bedriftene, hvor våre fagforeningskamerater arbeider, har gitt tilskudd. Det er en måte å finansiere det på. Barneheten er i drift og den går meget bra.

I Alta er banehagedekningen meget lav. Den er den laveste i hele landet. Den ligger på ca 28 – 30%. Jeg er glad for at man har valgt Alta, fordi man har et stort behov for å få dette tilskuddet, og man kan høste erfaringer på måten å drive LO-barnehager på. Dette er bygging av en ny barnehage. Det er en del motforestillinger til nettopp dette. Jeg tror det vil være mulig, dersom Sekretariatet og de som jobber i gruppene går til kommunen og forsøker å få det kommunale tilskuddet økt. Da vil det økonomiske ansvaret på de enkelte forbund og LO bli mindre i framtiden. Jeg er nødt til å se nøye på økonomien. Jeg forstår de motargumentene som har kommet, om å binde opp økonomi fra forbundene i framtidig drift. Jeg håper at man får igang disse prosjektene i løpet av 1991, fordi vi trenger dem så snart.

Ove Engevik, Fellesforbundet: Jeg en av de som har problemer med forslaget slik det foreligger. Hovedinnvendingen er at hvis det blir vedtatt, så vil det skape presidents for nye prinsipper i økonomistyringen innenfor organisasjonen. Det betyr at man på Kongressen og i Representantskapet kan gjøre vedtak som binder forbundenes økonomi innenfor et område hvor forbundene tradisjonelt har hatt styringen. Et overordnet prinsipp er at dette også kan trekkes lenger ned i systemet. Jeg bekymrer meg ikke så mye for forbundskassene, men hvis dette prinsippet skulle gjøres gjeldende, så vil vi miste en del av fristillingen vi har i forhold til å styre egen økonomi i grunnorganisasjonene. Det kan bli en hodepine.

Hvis man treffer et vedtak på Kongressen, Sekretariatet behandler dette og legger det fram for Representantskapet, og det ligger en økonomisk bit i vedtaket, så burde det dekkes av LOs egen økonomi. Såpass økonomistyring bør man ha innenfor en organisasjon, at man sørger for økonomisk dekning for egne vedtak.

En annen ting som gjør at jeg har problemer med dette, og det skal jeg ikke belaste Kongressen i 1989 for, er tiden som har gått siden 1989. Det er mulig at underdekningen på barnehagesektoren var et av de mest følbare problem på det tidspunktet. Nå er det slik at tidene forandrer seg, og jeg er ikke så sikker på om Kongressen i dag ville gjort en lignende prioritering. Jeg tenker på at det selvfølgelig betyr mye for både kvinners frigjøring og muligheter til å realisere seg, å ha et barnehagetilbud. Vi er nå i den situasjon at det begynner å svikte på sosialomsorgen. og da er man inne på de rent

grunnleggende behov for folk. Da snakker vi om basisbehovene. I Oslo har vi kjørt et prosjekt for arbeidsledige med vekt på sosial- og juridisk rådgivning. Når kvinner kommer på sosialkontoret får de pålegg om å si oppbarnehageplassen fordi de ikke har økonomisk dekning for det.

I realiteten vil en oppsagt barnehageplass bety at de er utestengt fra jobben.

Hvis vi skal prioritere, bør vi prioritere de som trenger det mest, og de som trenger det mest i dag er de arbeidsledige. Hvilket tilbud har vi til dem? La oss se på proposisjonene av beløpene. For de to millionene som er nevnt i budsjettrammen, kunne vi, ut fra de erfaringer vi har i Oslo med vårt prosjekt, skaffe rådgivning – sosial og juridisk – til titusen medlemmer.

Her er det snakk om 400 barnehageplasser over tre år.

Jeg er valgt inn fra mitt forbund i dette organet, som er det høyeste organet i LO i kongressperioden. Jeg har ingen fullmakt fra mitt forbund til å treffe beslutninger som binder forbundets økonomi. Det har vi et utmerket forbundsstyre som gjør. En annen sak er at når man først har et representantskap som skal fungere som et høyeste organ i perioden, synes jeg representantskapet også har et ansvar for å se sine beslutninger i den tid de befinner seg i. Hvis man skal kjøre dette barnehageprosjektet, det er mulig det er riktig å gjøre det, så burde det gå på LOs egen økonomi. Jeg tror at i forhold til den tid vi vil bruke på diskusjonen om uttalelsen om de arbeidsledige, har en gal prioritering av vårt tidsforbruk og vårt debattforbruk. Jeg tror at den diskusjonen blir kortere enn denne, og det synes jeg er beklagelig for den er viktigere.

Lillian Olsen, Norsk Arbeidsmandsforbund: Jeg synes det er fint at det kommer i gang barnehager i fagbevegelsens regi. Jeg vil berømme utvalget som har jobbet med saken og fått dette fram. Det er noen som sier at dette er privatisering. Kanskje er det det, men for meg teller hensynet til barna mest, og når ikke det offentlige klarer det, må andre gjøre det. Det er dessverre slik at barnehager ikke står høyst på prioriteringslistene i kommunene. Det er ikke alle kommuner som har oppdaget at å investere i barnehager er god økonomi.

Når det gjelder barnehagedekningen i fylket jeg kommer fra, så tror jeg vi ligger helt på bønn.

Når de nevnte steder er valgt, så er det sikkert en god begrunnelse for det, men jeg har et lite hjertesukk. Jeg kommer fra en samorganisasjon som var tidlig ute med søknad om å bli tatt ut til prøveprosjekt. Vi sendte søknaden tidlig i januar 1990, og vi purret

på svar i oktober. Det gjør litt vondt at en ikke blir tatt alvorlig. Det tok lang tid før vi fikk svar, og jeg kan ikke se at det ligger i papirene noen oversikt over hvem som har søkt. Jeg vet ikke om jeg er freidig når jeg ber om å få vite det.

I innstillingen står det at utvalget var pålagt å ta kontakt med de som hadde søkt. En slik henvendelse har ikke vi fått. Dette kan virke «surt» fra min side, men jeg går inn for innstillingen slik den foreligger. Jeg synes det er fint at det er noen barn som får hjelp gjennom fagbevegelsen. Når prøveordningen er over, kan det jo være at en finner ut at dette er god økonomisk politikk, selv for de som må betale det. Resultatet kan jo bli at det kan komme flere barnehager etter samme modell.

Einar Hysvær, NNN: Selv om det er langt ute i debatten vil jeg gi honnør til nestlederen for et utmerket innlegg.

Jeg er glad for at Jan Werner Hansen understreket at det ikke bare er småbarnsforeldre som er opptatt av barnehagene. Det er også vi i besteforeldregenerasjonen. Når våre barn vokser til og får barn, følger vi med dem og opplever det samme problemet igjen. Dette er et problem som er alvorlig for mange.

Når jeg tar ordet i denne forbindelsen, er det for å minne om når det gjelder alle positive, fine tiltak vi skal engasjere oss i, at vi må vende oss til tanken-prioriteringer. Det dreier seg om, er hva LO som organisasjon skal prioritere. Selvfølgelig er lønns- og arbeidsvilkårene fortsatt det som har høyeste prioritet.

Når mange av våre medlemmer blir arbeidsledige, er arbeidsledigheten et stort spørsmål for LO. I det faglig/politiske miljøet tror jeg det er vesentlig at vi må prioritere slike saker som om vi fortsatt skal ha en arbeiderpresse i Norge. Skal vi ha vår egen bank, eller skal vi være nødt til å gå til Den norske Bank for å sette inn våre streikefonds. Jeg tror vi vil prioritere at vi vil ha vår egen bank. Vi vil også ha vårt eget forsikringsselskap, slik at vi slipper å fø på de store kapitalistiske selskapene rundt omkring i landet. Vi har en del slike forhold vi bør tenke på. Det er mange positive saker, men vi kan ikke si ja til alt. La oss ta en visitt til de medlemmene land og strand rundt, som vil påstå at det er populært hvis i LO og forbundene begynner å engasjere seg i å bygge ut barnehager. De blir veldig kritiske til oss hvis vi sier nei.

En ting som jeg er hundre prosent sikker på, er at medlemmene vil bli sure og grinete hvis vi kommer med kontingentforhøyelse. Dere skal være klar over at en kontingentforhøyelse i forbundene er en absolutt konsekvens av at vi ikke tenker på hvordan vi skal forvalte midlene – hvordan vi skal bruke penger. Vårt forbund bru-

ker 33% av våre inntekter til kollektive forsikringsordninger. Vi får også forslag om å tilslutte oss nye ordninger. Hvor skal dette ende? Vi må være klar over at når titusenvise av medlemmer blir arbeidsledige i Fellesforbundet, forsvinner det enorme mengder med penger, men utgiftene er like store. Jeg synes vi må ta dette inn i vurderingene våre.

Skal flertallet i LOs organer bestemme at vårt forbund skal bruke femhundretusen – en million til å bygge ut barnehager?

Hvis forbundsstyret vårt, som er avgjørende i denne sammenheng, sier nei til dette, skal da flertallet i LO bestemme over oss og si at vi skal betale? Hva skjer hvis vi sier at vi ikke har til hensikt å betale? Jeg synes det er viktig at slike tanker blir tatt med. Glem ikke av vi er for dette alle sammen. Vi er alle positive til tanken om å få bygd flere barnehager, men det er klart at dette primært er en offentlig oppgave. Hvis vi skal være med på dette, påtar vi oss en utgift som vi ikke vet konsekvensen av. Når vi har hatt LOs barnehage i Alta i 3 år, sier vi at dette ikke gikk. Hvilken situasjon kommer vi da i? Sannsynligheten er stor for at vi er nødt til å fortsette. Spørsmålet er da hvor lenge vi kan bruke penger før medlemmene våre sier at vi har brukt for mye.

Svein Fjellheim, Rogaland fylke: Esther sa at dette kan bli en pådriver for lokale og sentrale myndigheter. Jeg er ikke så sikker på at det er tilfelle. I det minste er det riktig at det kan bli en sovepute for lokale myndigheter. Det må vi innse. Jeg sitter i bystyret i Stavanger, og der har vi sett med glede på at NITO har satt i gang en barnehage. Det ble brukt som et element i barnehage-debatten i bystyret. Det vil skje det samme om LO går i gang. Gunnar Berge sa på et møte i Stavanger at Norge er et u-land når det gjelder bygging av barnehager. Vi har 33% dekning i forhold til behovet. Det må være et tankekors for både Gunnar Berge og andre at vi ikke har kommet lenger. Uten sammenligning forøvrig, LO og forbundene har satt i gang mange gode tiltak. En del LO-folk har pensjonsordninger. Hva bidrar private pensjonsordninger til? De bidrar til å undergrave behovet for gode trygdeordninger som gjelder for alle. Det er akkurat det samme prinsippet som slår ut her. Jeg tror at vi ideologisk sett skal tenke gjennom konsekvensene av det vi nå gjør. Det er mye som taler for, og det er mye som taler imot. Jeg er skeptisk til at vi generelt sett skal løse de problemene som mangelfull politisk oppfølging skaper for oss og våre medlemmer.

Det er noe som taler for, og det er LO-kongressens vedtak. Jeg var med på vedtaket, og skammer meg ikke over det. Det var rundt formulert, og jeg vil minne de som har vært på talerstolen her i dag

om, og som stemte for det, hva de hadde tenkt seg når de gjorde vedtaket. Tenkte de seg at LO har en skuff med nøytrale midler som kommer fra et eller annet sted, og som skulle effektivere dette. LO har selvsagt ikke det. Ethvert tiltak som LO setter igang skal finansieres av LOs samlede yrkesaktive medlemstall. Når det er sagt, så er det klart at medlemmene må få sjanse til å påvirke beslutningen. Derfor tror jeg at en fornuftig løsning, etter at en nå har gått igjennom prøveprosjektet, som jeg til sist vil støtte, er at før neste kongress sender dette ut som et ledd i kongressens vedtak, slik at medlemmene får anledning til å påvirke den prosessen, og med regnestykket på bordet. Da står en fritt til å ta standpunkt, og det vil bli et rettfærdig vedtak som eventuelt kan gjøres på neste kongress.

I § 11 står det «at minst 51% av plassene skal forbeholdes LOs medlemmer». Jeg kan selvsagt harselere og si at de øvrige 49 kan i teorien vært reservert YS medlemmer. Hvis det ikke er en forutsetning for statstilskudd, så skjønner ikke jeg hvorfor det ikke kan stå 100%. Det kan ikke være fordi behovet ikke er stort nok. Jeg ber om en kommentar på det.

Jeg vil gi uttrykk for støtte til det Trygve Johnsen sa, og jeg vil støtte forslaget hans. Denne forsamlingen kan vel ikke gjøre vedtak på vegne av de respektive forbund. Det er jo slik at LO enda ikke er forbundsløst.

Jan Erik Andersen, Kjemisk: Jeg har fulgt godt med i debatten. Det som ligger i diskusjonen er om man er villig til, gjennom LO, å lage noe, eller er man villig til, jeg holdt på å si, alle kan le for LO lo. Vi i fagbevegelsen har kommet fram til et utkast som er vesentlig. Vi tar en sjanse igjen. Vi legger inn en del i medlemsboken som ikke har ligget der før, og vi vet at mange rundt omkring vil se på dette som bortkastede penger, fordi arbeidsledighet og andre spørsmål er mye viktigere. Barnehageutbygging er noe som ligger langt bak i lekse. Vi kan gjøre et forsøk, og se om dette kan være noe vi kan satse på. Vi får heller se hva det offentlige gjør ved siden av. Jeg regner med at det også må være utgangspunktet. Jeg tror vi har en mulighet til å bevege oss i riktig retning. Vi vet at mange av våre medlemmer er enslige, og de synes at dette er noe tull.

Kan vi følge opp det som er lagt inn i forslaget, så tror jeg det er viktig å støtte opp om det. Vi får legge vekk bagatellene og ta en sjanse på at dette er riktig. For Kjemisk er det snakk om å satse 60 000 kroner, og det er småpenger. La oss ta en sjanse å følge opp forslaget.

Esther Kostøl oppsummerte debatten slik: Det er to ting jeg føler har gått igjen som en rød tråd. Det ene er prinsippet om privat – offentlig barnehageutbygging. Etter min oppfatning fattet Kongressen prinsippvedtaket for prøveperioden. Kongressen vedtok mot 27 stemmer at dette skulle vi prøve, og Representantskapet fikk fullmakt til å iverksette prøveprosjektene etter den utredningen vi ble pålagt å gjøre. Det har vi nå gjort. Uansett har Kongressen, som vårt høyeste organ, vedtatt at dette skal vi prøve.

Kongressen sa også at samtidig som vi gjør dette, så skal vi være pådrivere i forhold til politikerne – sentralt og lokalt. De skal gjøre jobben sin, og det er de som har hovedansvaret. Vi skal hjelpe til i en overgangsperiode. Hva er alternativet for de 2/3 av ungene som står utenfor og titter inn. Alternativet er to ting, enten ingen barnehageplass i lang tid framover, så realistiske bør vi være, eller de som har penger til å betale får et tilbud fordi mange vil sko seg på et sosialt knapphetsgode i det norske samfunnet.

Vi vet at 40% av barnehagene allerede er private. Det er ikke noe nytt. Det er ikke et område vi åpner slusene for, at LO nå skal ta ansvaret for alt som er sosiale knapphetsgoder i det norske samfunnet. Det er et privatisert område vi snakker om, og den private andelen vil bare øke. Det bør være alvorlig for oss som bevegelse. Det er bedre at vi går sammen gjennom samvirketanken og gjør noe, enn å overlate det til de kreftene som vil tjene på det. Det er for meg et alvorlig spørsmål i denne saken.

Det andre er finansieringsløsningen. Jeg vil igjen minne om at i forslaget fra NTL lå det som var solidaritetstanken, at det enkelte medlem skal være med å hjelpe en stor og viktig gruppe, både for oss som fagbevegelse og oss som samfunn. Det er den modellen vi har forsøkt å legge oss på. Det vil være galt å gå ut til det enkelte medlem nå, når vi kan komme i den situasjonen på kongressen at det ikke er aktuelt å videreføre det. Denne saken får vi videreutvikle fram til kongressen, og ha alternative finansieringsmodeller når vi kommer så langt.

Vi bør ikke gå inn på en modell, hvor de forbund som vil være med, skal dele på utgiftene. Hva skulle forbundene da gå til sine vedtaksføre organer med? Regnestykket må i utgangspunktet være at alle skal være med å dra lasset, og så får vi se hva runden som skal være i forbundstyrer og landsstyrer medfører. Hva Sekretariatet står overfor når runden har vært. Den bør skje i løpet 4 – 6 uker. Jeg regner med at forbundstyrene og landsstyrene har møter så ofte at det bør være mulig å få realisert det endelige vedtaket i Sekretariatet, hvis dere gir oss tilslutning til det i dag.

Alle bør være med i den runden som forbundene skal ha på beregningsmodellen.

Når det gjelder spørsmålet om det er budsjettet eller regnskapet vi skal fordele, så stoler jeg på de beregningsmodellene som foreligger, at budsjett og regnskap skal gå i sammen. Hvis det til sist skulle vise seg at det blir differanse, så er det klart at det er regnskapet som må fordeles. La oss ikke gjøre det til noen stor sak, for det ligger gode regnestykker bak, som jeg håper vi skal kunne forholde oss til.

I Sekretariatets behandling sa en av forbundslederne at han ikke hadde noen tro på at hans medlemmer ikke ville være med på en så fin sak som dette. Vi snakker om en trikkebillett i måneden. I sin ytterste konsekvens går vi så langt som til ti kroner.

Hysvær, ikke driv med skremsepropaganda. Du snakker om en halv million. Det det er snakk om for NNNs vedkommende er maksimalt sytti tusen, fordelt på to år i det prøveprosjektet vi nå forholder oss til. La oss ha beina på jorda og vite hva vi står overfor, og ikke avlede debatten i den forstand.

Landsem mente at utredningen burde ha i seg motforestillinger. Motforestillingene som så langt var kommet på bordet gjaldt bare prinsippet om privat eller offentlig bygging. Utvalget og Sekretariatet har følt at kortene var lagt fra kongressens side. Vi har videreført intensjonene i kongressens vedtak.

Vi har fått mye oppmerksomhet utenfra. Vi har fått et helt knippe med konkrete forslag til prøveprosjekter, men har dessverre ikke kunnet ta standpunkt til mer enn 3. Det mente vi kunne være en håndterlig masse i prøveprosjektperioden. Det er godt å kunne registrere at noen er sure fordi de det ikke ble dem. Det er en surhet vi kan leve med i denne perioden, og så får vi håpe at andre blir tilfredsstilt på lengere sikt.

Til Ove Engevik vil jeg si: Jeg håper at LO aldri har vært eller skal bli en organisasjon som bare kan jobbe med en sak om gangen. Arbeidsledigheten er for LO jobb nummer 1. Det er det ikke tvil om, men vi skal også være klar over at samtidig som arbeidsledigheten i samfunnet øker, øker også skillsmisfrekvensen, og aleneforeldregruppen blir stadig større. Vi må klare å konsentrere oss om mer enn en sak om gangen. Du er ikke invitert hit for å gjøre økonomiske vedtak på vegne av forbundet ditt. Det skal dine vedtaksføre organer få gjøre i ettertid.

Svein Fjellheim stilte spørsmålet om hvorfor 51%. Vi vil sikre at LO skal ha kontroll både når det gjelder antall barn og styringen. Grunnen til 51% er at vi har sagt at kommunene kan leie inntil 49%. Det ligger en samkjøring med andre organer og kommunene i

prosjektene våre, også i de økonomiske modellene. Vi skal kunne leie ut noen av plassene. Derfor 51%. Da har vi også styring med hvilke unger og hvem som får plasser, slik at ikke andre organisasjoner får profitere på noe som bør være et godt tilbud for oss. Mange ute venter spent på beslutningen. Jeg føler ubehag ved tanken på at det skal bli nedstemt, men det er opp til dere.

Dirigenten: Vi har nå til behandling Sekretariatets innstilling og tre framsatte forslag.

Denne saken ble behandlet på to møter i Sekretariatet. Det meste av det som er sagt i denne debatten har også vært gjennomdrøftet i Sekretariatets behandling. Vi var enige om en ting, med basis i Kongressens vedtak, at Sekretariatet skulle håndtere dette på en slik måte at LOs Representantskap fikk sagt sin mening. Det er grunnlaget for at saken er framlagt med den innstillingen den har. Men som Esther sa i sin oppsummering, det blir satt i gang en prosess som gjør at Sekretariatet aldri vil gjøre vedtak som binder opp et forbund i denne sammenheng. Vi skal samles om noe vi kan være enige om. Iverksettelse og finansiering skal vi i fellesskap finne ut av. Ingen skal overkjøres. Vi skal samspille i denne sammenheng. Når jeg presiserer dette, er det fordi det kan medføre at forslagene fra Trygve og Eystein på dette grunnlaget kan oversendes Sekretariatet. De skal begge, gjennom det Esther og jeg har sagt, ha trygghet for at vi ivaretar de hensynene forslagene representerer før vi gjør våre vedtak.

Dirigenten spurte om Trygve Johnsen og Eystein Gaare kunne akseptere det.

Dette ble akseptert av Trygve Johnsen.

Eystein Gaare: Hvis forslaget som lederen fremmet innebærer at hvis et forbund sier nei til å være med på finansiering, så detter hele ordningen ut. Det er den praktiske konsekvensen, og det er den jeg er ute etter. Jeg har ikke fått svar på hva som vil skje hvis noen av forbundene som står på fordelingslisten sier nei. Det er det som må avklares.

Dirigenten: Det vil innebære at hvis vi ikke greier å finansiere dette på en slik måte at vi kan fordele det på forbundene, så må Sekretariatet vurdere om LO samlet skal ta hånd om det. Det har Sekretariatet fullmakt til å gjøre i henhold til LOs vedtekter. Det er det konkrete svaret jeg kan gi deg, og det må være godt nok.

Eystein Gaare: Ja.

Dirigenten: Forslagene fra Trygve Johnsen og Eystein Gaare oversendes Sekretariatet.

Forslaget som ble framsatt av Anders Kristoffersen oppfatter jeg slik at jeg må sette det opp mot Sekretariatets innstilling.

Votering

VEDTAK: Sekretariatets innstilling ble vedtatt med overveldende flertall.

Saklistas punkt 4:

Tariffrevisjonen – 2. avtaleår

Yngve Hågensen holdt følgende innledningsforedrag: Representantskapet har fått omdelt to innstillinger som grunnlag for behandling av dagsorden punkt 4. Den ene er konkret knyttet til 2. avtaleår, og som konkluderer med en innstilling om fullmakt og et forslag til uttalelse om sysselsettingssituasjonen fra Sekretariatet, som vi ber om representantskapets tilslutning til.

Jeg vil prøve å gi et bakgrunnsbilde for innstillingene som også er knyttet til erfaringer hva angår oppgjøret 1990, som dette mellomoppgjøret er en del av.

Norsk økonomi – også fastlandsøkonomien – er nå inne i en svak, men tydelig oppgang. Selv om denne utvikling ventes å fortsette også gjennom 1991 er det likevel ikke utsikt til noen nedgang av betydning i arbeidsledigheten. Produksjonen øker i de fleste næringer, men dessverre alt for svakt. Særlig gjelder det industriproduksjonen, mens bygge- og anleggsvirksomheten viser direkte nedgang. I varehandelen, i hotell- og restaurantvirksomhet og i annen privat tjenesteyting er utviklingen bedre. Sysselsettingen ventes alt i alt å øke med 20 000 personer etter beregningsutvalgets overslag, men også yrkesbefolkningen vil øke, slik at ledigheten neppe går mye ned sier Det tekniske beregningsutvalget.

Det private forbruk ventes å øke også i 1991, men ikke så sterkt som i året som gikk. Investeringene ventes å utvikle seg noe bedre enn foregående år, men det blir alt i alt ingen sterk økning. Industriinvesteringene og oljeinvesteringene vil likevel vise en klar økning fra 1990 til 1991.

For eksporten og utenriksøkonomien er det fortsatt grunn til å regne en positiv utvikling, men her er usikkerheten betydelig pga. situasjonen i Gulfen. Totalt ventes bruttonasjonalproduktet å øke med mellom 1 og 2 prosent i inneværende år, avhengig av hvor sterke vekstkraftene i utenriksøkonomien blir. En slik vekst er i og for seg ikke dårlig, men det er alt for svakt når vi ser det i sammenheng med den rekordhøye ledigheten og situasjonen på arbeidsmarkedet.

Den høye arbeidsledigheten er uten sammenlikning det alvorligste økonomiske og sosiale problem vi som samfunn og fagbevegelse står overfor. Arbeidsledighet av det omfang vi nå har, representerer en enorm sløsing med vår viktigste ressurs – arbeidskraften. Det betyr store velferdstap og alvorlig frustrasjon for de mange som rammes.

Det alvorligste er kanskje at det synes å være en stadig tendens til øking i ledigheten, og at det fra næringslivet og fra myndighetenes side ikke kommer signaler om planer og tiltak som kan snu utviklingen. For de som er ledige er mangel på realistisk utsikt til snarlig bedring det verste.

Den økte ledigheten er på ingen måte et uttrykk for en like begredelig utvikling i norsk økonomi generelt sett. Tvert om har norsk økonomi bedret seg betydelig på en rekke områder i de senere år. Det gjelder pris- og kostnadsutviklingen, utenriksøkonomi og eksport, konkurranseevne og inntjening i næringslivet.

Det har ofte vært framført at en mer moderat pris- og lønnsutvikling og bedre utenriksøkonomi ville motvirke ledigheten. I de senere år har vi oppnådd en slik utvikling, men ledigheten har likevel bare økt og økt. Økende vareeksport, bedret konkurranseevne og bedre driftsresultater i næringslivet har ikke gitt mindre ledighetstall slik det ble forespeilet.

Fra et nivå på litt over 30 000 registrerte ledige ved utgangen av 1987, har det vært stadig økning. Først til 70 000 ledige ved utgangen av 1988, 88 000 ved utgangen av 1989 og 102 700 som foreløpig topp ved utgangen av januar i år. Nå ligger riktignok januartallet normalt noe høyt, men ingen kan være i tvil om retningen. Derfor er det i ferd med å utvikle seg et alvorlig troverdighetsproblem i fagbevegelsens holdning til dette spørsmål. Det er dessverre ikke lenger mulig å ha den nødvendige tiltro til at en moderat pris- og lønnsutvikling i seg selv og automatisk vil gi økt sysselsetting og lavere ledighet. Utviklingen har vist at det må kreves langt mer i retning av konkrete planer og handlinger for å skape det resultat som lenge har vært forespeilet og mange sier de er enige i.

Fagbevegelsen har flere år på rad tatt sin del av ansvaret for

sysselsettingen og akseptert moderat lønnsvekst under den forutsetning at vi skulle komme over på tryggere grunn i norsk økonomi generelt og i arbeidsmarkedet spesielt. Dette har ikke skjedd for så vidt gjelder arbeidsmarkedet. Ansvaret for dette kan ikke legges på fagbevegelsen. Det er et ansvar næringslivet og myndighetene må dele.

Næringslivet har vist alt for lite pågangsmot og dristighet i å utnytte de muligheter som er skapt gjennom moderat kostnadsvekst. Investeringer og nyskapning har ikke fått det omfang som lavere kostnadsvekst og bedre driftsresultater skulle tilsi. Bedriftene synes derimot å ha vært mer opptatt av kutt i bemanningen her hjemme og investeringer i utlandet. En kan ikke vente at fagbevegelsen til stadighet skal innfri sin del av kontrakten, mens næringslivet svikter når det gjelder sine bidrag til sysselsettingen.

Heller ikke myndighetene har klart å følge opp sitt ansvar på en måte som fagbevegelsen kan være tilfreds med. En del tiltak av budsjettmessig art er satt inn for å øke sysselsettingen. Dessuten er en del rammebetingelser for næringslivet bedret. Det er imidlertid et inntrykk at den brede næringspolitiske satsing ikke har vært omfattende nok, eller har gitt de resultater en kunne vente. Her haster det med å komme i gang og det trengs kraftigere virkemidler. Kapitaltilførsel til næringslivet sammen med et bedre skattesystem er en nøkkelfaktor. En aktiv næringspolitikk vil naturligvis koste penger. Men det gjør også arbeidsløshet. I året som gikk brukte vi til sammen over 13 milliarder kroner til dagpenger og arbeidsmarkedstiltak. Ikke alt dette kunne vært spart ved lavere ledighet, men det gir et inntrykk av at det også i dagens situasjon brukes store midler som alternativt kunne fått en langt bedre anvendelse om vi ved en aktiv næringspolitikk hadde maktet å få ledigheten ned.

Vi har i det år som er gått vært i gjennom – om ikke vårens vakreste – så i hvert fall årets lengste eventyr, nemlig tariffoppgjøret 1990. Oppgjøret ble slik det var lagt an preget av to hovedtrekk. Det ene var et forsøk på å føre videre det vi hadde vært med på i 1988 og 1989, dvs. en moderasjon, eller mer konkret demping av pris- og kostnadsstigningen, naturligvis av hensyn til det overordnede mål som sysselsettingen. Det andre var forsøket på en normalisering i forhold til våre avtaler etter to år med streng inntektsregulering – i lovs form. Vi hadde dessuten sikret oss en indeks-klausul som en slags sikkerhet som på grunn av Gulf-krisen gav utløsning pr. 15. november, med påfølgende forhandlinger i januar i år. Alt dette til sammen ble en komplisert prosess, og det er med på å forklare lengden av tariffoppgjøret 1990.

Når det gjaldt innholdet i de krav vi stilte ved oppgjøret, valgte vi en klar lavlønnsprofil. Vi skulle ha en kjøpekraftforbedring på 3 prosent for lønnstakergrupper med de laveste inntektene, en forbedring på 1 prosent for mellomgruppen og opprettholdelse av kjøpekraft over nivået 175 000 kr. I alle vesentlige trekk oppnådde vi det vi krevde i forhandlingene med NHO og i de etterfølgende forhandlinger og meglinger i stat og kommune. Vi var dessuten opptatt av å skape størst mulig likhet mellom grupper som hadde eller ikke hadde rett til lokale forhandlinger. Vi valgte derfor en modell for gjennomføringen som innebar at grupper som ikke hadde lokale forhandlinger, skulle ha mer ved de sentrale forhandlinger enn grupper som senere skulle forhandle lokalt. Det var et forsøk på nytenking. 80-årene sa at det var nødvendig. Derfor ble det generelle tillegg satt til halvparten for alle som hadde rett til å forhandle lokalt. Det ble satt frister for å gjennomføre både de forbundsvisе tilpassinger og de lokale forhandlinger. Fristen for avslutning av de lokale forhandlinger ble som kjent satt til 1. juni.

Når en skal bedømme den modell som ble valgt, er det flere forhold en bør trekke fram. Det ene er den knappe tidsfristen som ble valgt for de lokale forhandlinger – kan hende var den for knapp. Det andre var den holdning arbeidsgiversiden viste og den uforutsette styring av de lokale forhandlinger som arbeidsgiversiden i flere bransjer prøvde seg på. Det er her vi etter min mening, mer enn i selve modellen og i resultatet av de sentrale forhandlingene, finner forklaringen på at uravstemmingen i første runde gav det resultat vi fikk. Forøvrig må vi ikke glemme at forhandlingene fant sted i et år med stor arbeidsledighet og med økonomiske problemer for bedriftene i flere bransjer. Dette gjorde naturligvis de lokale forhandlinger vanskelige uavhengig av om vi hadde noen dato og forholde oss til.

Som vi alle husker ble det nødvendig med en runde hos meglingsmannen for privat sektor, idet medlemmene ved uravstemmingen sa nei til det anbefalte forslaget. Vi måtte gjennom meglingsrunden komme fram til et nytt forslag som gikk ut til ny uravstemning. Det lyktes etter ganske hard tautrekning hos meglingsmannen å komme fram til forbedringer på de punkter som hadde blitt sterkest kritisert og som vi var minst fornøyd med. Forandringene i seg selv var ikke så omfattende, men de ryddet opp i en del skjevheter som det var nødvendig å få rettet opp. Bl.a. gjaldt det en rett til å kreve minimum 75 øre ved de lokale forhandlinger, en forskutring av lavtlønnsgarantien fra 1. april og visse tillegg til rammene for de forbundsvisе tilpassninger i papir- og trelastindustrien og

bussarbeidere innenfor transport. Dessuten ble unge arbeidere gitt samme tillegg som voksne og lærlinger.

Når vi skal vurdere konsekvensene av tariffoppgjøret er det flere ting vi kan slå fast, selv om det ennå er i tidligste laget å trekke de endelige konklusjoner bl.a. på grunn av manglende statistikk. De vil første foreligge i midten av mars måned.

For det første synes det klart at målet om en demping av pris- og kostnadsstigningen som vi hadde i 1988 og 1989 ble videreført og forsterket i 1990. Prisstigningen fra 1989 til 1990 ble på 4,1 prosent. Uten oljeprisstigningen fra august 1990 ville vi ligget klart under 4 prosent i prisstigning.

Lønnsstigningen ble omtrent som forventet – eller i overkant – ca. 5 prosent etter de foreløpige tall når vi ser alle grupper under ett. Når stigningen ble noe sterkere enn de om lag 4 prosent som var forutsatt, skyldes det dels strukturendringer som vises i statistikken, dels etterbetalinger pga. nye lønssystemer enkelte steder som ble innført i 1989. Også opphevelsen av inntektsreguleringsloven synes å ha ført til en viss lønnsglidning. Bl.a. ble lokale ansienhetsavtaler virksomme igjen fra 1.4.1989.

For de ulike grupper varierer lønnsutviklingen en god del. Arbeidere i bygge- og anleggsvirksomhet utmerker seg med svært lav stigning – bare 1,5 prosent. Blant grupper med sterk vekst finner vi varehandel (5,5 – 6 prosent), hotell- og restaurant (6 prosent). Dette er grupper som påvirkes av oppgjørets lavlønnsprofil. Tallene tyder på at disse grupper ble klart påvirket i gunstig retning i 1990. Dette er grupper som sysselsetter relativt mange kvinner, samtidig som vi vet at kvinnene ofte hører til blant de lavtlønte. Oppgjørets lavlønnsprofil bidro derfor også til en utjevning av lønninger mellom kvinner og menn.

Funksjonærene i NHO-bedrifter hadde også en årslønnsvekst opp mot 6 prosent. Forøvrig tyder de foreløpige tall på at lønnsveksten var ganske sterk i bransjer innenfor utekonkurrerende industrier. Men her må tallene foreløpig tolkes med noe varsomhet.

Når det gjelder utviklingen i kjøpekraft, synes tariffoppgjøret å ha gitt gode resultater. Foreløpige beregningen viser en kjøpekraftsforbedring på 1,5 – 2 prosent for industriarbeiderinntekter rundt 150 000 kr. avhengig av størrelsen på inntektsfradrag og skattekasse. Dette er i overkant av de mål en tok sikte på å oppnå. På den annen side har kjøpekraftsforbedringen vært klart større enn forutsatt for inntekter rundt 300 000 kr. (2 – 4 prosent). Dette henger sammen med formen på de skattelettelser som ble gitt, og her vet vi at Syse-regjeringen var mer opptatt av de høytlønte enn de lavtlønte. For ledende funksjonærer ble lønnsveksten så vidt

høy som 4,6 prosent. Selv om kjøpekraftsutviklingen totalt sett ble god, er det en del forhold som tyder på at den sterke lavtlønnsprofilen forsøkte å gi oppgjøret ikke er blitt realisert fullt ut. For en stor del henger dette sammen med skatteendringene fra 1989 til 1990. Men også lønnsveksten for grupper av funksjonærer med relativt høy inntekt, og noe sterkere glidning enn forutsatt i industrien er medvirkende årsaker.

Oppgjøret i 1990 sikret på ny en forbedring av industriens konkurranseevne. Forbedringen i 1990 var etter beregningsutvalgets foreløpige overslag 1 1/2 prosent. Dette kom på toppen av en forbedring på 5 prosent i 1989. På to år er således forbedringen 6,5 prosent. Det er særlig på denne bakgrunn, og med de gode konjunkturer en har hatt internasjonalt, en kunne ha ventet en betydelig sterkere satsing innenfor næringslivet. Satsing på investeringer i Norge som kunne ha gitt økt verdiskapning og sysselsetting. En får ofte høre fra næringslivets side at en må gi seg tid og ha tålmodighet – til å vente på de lovende resultater. Dette virker likevel ikke særlig troverdig når en ikke kan se en begynnelse og heller ikke få på bordet konkrete signaler eller planer som kan gi løfter om en klar forbedring.

Vi står nå foran vårens forhandlinger om justeringer av våre avtaler for annet avtaleår. Som kjent er det denne gang bare de økonomiske justeringer som følger av pris- og lønnsutviklingen det skal forhandles om. Det heter om dette i reguleringsbestemmelsene for 2. avtaleår:

«Partene er enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår samt pris- og lønnsutviklingen i 1. avtaleår».

Som jeg nevnte innledningsvis er ikke den store arbeidsledigheten noe tegn på en generelt sett svak situasjon for norsk økonomi. Mange bransjer har en god utvikling, selv om andre er utsatt for betydelige strukturproblemer. Vår konkurransesituasjon er bedre enn den var for noen år siden, og produktivitetens utviklingen i norsk industri har vært meget tilfredsstillende i de senere år. Ut fra dette skulle det derfor være grunnlag for lønnsjusteringer som både holder følge med prisutviklingen og som gir en viss reallønnsvekst for brede medlemsgrupper.

Når det gjelder utsiktene for 2. avtaleår, må en vel si at det hersker større usikkerhet enn vanlig. Krigssituasjonen i Gulfen og den usikre internasjonale situasjon kan få betydelige utslag som en nå ikke kjenner både med hensyn til utvikling i oljepriser, konjunktur-

utvikling og prisutvikling her hjemme. Det Tekniske Beregningsutvalg har anslått at prisstigningen i 1991 mest sannsynlig vil bli rundt 4,5 prosent. Det er en realitet at Prisdirektoratets prognoser på dette tidspunkt ikke var 4.0 men 4.6. Det er en realitet at Teknisk Beregningsutvalg har Prisdirektoratets prognose som et av flere momenter i forhold til sine antagelser. Det er riktig av meg å minne Representantskapet om at også den siden må vi ha med i den helhetsvurdering vi i denne sammenheng skal gjøre. Indeksen for de siste 12 måneder er 4,0%. Siste måneds enkelttall 0,4%. Dette bør være vårt utgangspunkt når vi vurderer hva som skal til for å gi en uendret reallønn i forhold til foregående år. Men som sagt burde forholdene i norsk økonomi gi grunnlag for en viss kjøpekraftsforbedring i 1991, der særlig grupper med lave og midlere lønninger prioriteres. Det betyr at rammen til vårens oppgjør må ligge høyere enn 4 1/2 prosent.

I 1990 representerte indekssklausulen i våre avtaler en sikkerhetsventil som utviklingen viste det var nyttig å ha. Usikkerheten er på mange måter større denne gang. Derfor bør vi på ny overveie å ha med en slik indekssklausul også i 2. avtaleår, selv om det ikke har tilhørt tradisjonell tariffpolitikk for vårt vedkommende.

Utviklingen i 1. avtaleår ga en prisvekst som alt i alt ble omlag som forutsatt når vi i mars i fjor inngikk avtalen med NHO. Det var oljeprisstigningen som mot slutten av året førte til en uventet prisoppgang. På lønnsiden synes det som om årslønnsveksten ble noe sterkere enn forutsatt. For en del skyldes dette at flere høyt lønnsgrupper fikk sterkere lønnsvekst enn forutsatt. For alle voksne arbeidere (kvartalstatistikken) er lønnsveksten foreløpig anslått til 4 2/3 prosent. Noe av dette skyldes strukturendringer. Derfor må statistikken gjennomgås nøye og vurderes i forbindelse med oppgjøret når de endelige tall foreligger.

For ansatte i stat og kommuner er lønnsveksten ubetydelig over de forutsatte 4 prosent. Alt tyder derfor på at lønnsutviklingen i 1990 for de grupper vi forhandler for ble meget nær det som var forutsatt når avtalene ble inngått. Utviklingen i 1. avtaleår har således gitt verken mer eller mindre, men vært i godt samsvar med det som var oppgjørets forutsetning.

Også for 2. avtaleår er det i nasjonalbudsjettet antydning en lønns- og prisvekst på 4 prosent. Slike anslag virker ikke særlig realistiske i den nåværende situasjon etter min mening. Etter mange år med sterk moderasjon og uten resultater i form av lavere arbeidsledighet, er nå fagbevegelsen innstilt på visse reelle lønsmessige forbedringer. Dette betyr naturligvis ikke at vi går inn for noen uansvarlighet. Fortsatt er arbeid for alle jobb nr. 1 for oss. Det

betyr at det er nødvendig å ta hensyn til den reelle situasjon som bedriftene befinner seg i. Men dette er også et hensyn som slår begge veier.

For første gang på lenge er vi i år i den situasjon at et tariffoppgjør skal foregå på en helt normal og ordinær måte i samsvar med våre avtaler. En slik situasjon har vi ikke vært i siden hovedoppgjøret, forbundsvist oppgjør i 1986, som dere husker endte i lock-out. Det vil være svært ønskelig at vi også nå skal kunne konstantere at vi får et oppgjør som lar seg gjennomføre på en skikkelig måte og samtidig som vi har en rimelig utvikling i priser og kostnader i norsk økonomi. Det vil være en god avslutning på den avtaleperioden vi innledet i 1990.

Fra tid til annen reises spørsmålet om inntektspolitisk samarbeid i forbindelse med årets oppgjør. Etter min mening er dette ikke noen særlig aktuell problemstilling nå. Det vi står foran nå er oppgjøret for 2. avtaleår med de begrensninger det fører med seg. Disse synspunkter fra LOs side er synspunkter som jeg oppfatter deles av Regjeringen, idet Regjeringen også er enig i at når Syse-regjeringen ikke deltok i et inntektspolitisk samarbeid for perioden 1990/92 så er løpet lagt gjennom avtaler vi inngikk i 1990. Det er ikke naturlig å gå inn i et trepartisamarbeid i 2. avtaleår a la det vi hadde i 88/89. Men jeg har oppfattet statsministeren dithen at hvis partene under forhandlingene på et tidspunkt føler behov for dialog, så stiller Regjeringen opp. Dessuten må jeg si at våre erfaringer med inntektspolitisk samarbeid, for såvidt gjelder de senere år, ikke har vært særlig oppmuntrende. Vi har ikke oppnådd det vi tok sikte på. Det spørsmål som for oss har vært viktigst, nemlig arbeidsledigheten, har som jeg har understreket tidligere ikke fått noen akseptabel løsning. Fagbevegelsen avviser ikke et samarbeid på prinsippielt grunnlag. Skal et inntektspolitisk samarbeid ha noen mening må det imidlertid medføre klare forpliktelser for alle involverte parter. I særlig grad gjelder det bedriftenes og myndighetenes ansvar for sysselsettingen. Skal et inntektspolitisk samarbeid være av interesse, må vi ha klar nedgang i arbeidsledigheten. Det kan ikke være slik at det bare er fagbevegelsen som skal ha forpliktelser i retning av å pålegge seg selv inntektsmoderasjon uansett hvilken utvikling vi får på arbeidsmarkedet. Bedriftenes og myndighetenes ansvar må fastslås på en måte som betyr konkrete og troverdige handlinger, og som viser en utvikling mot lavere ledighet.

I tillegg til uttalelsen som trekker opp retningslinjene for vårens oppgjør, legger vi fram for Representantskapet et forslag til uttalelse om sysselsettingen. Det har blitt mange slike uttalelser etter

hvert. Sist vi uttalte oss og markerte våre krav om tiltak var på Representantskapets møte i Trondheim i august i fjor. Siden den gang har vi hatt våre regionale sysselsettingskonferanser og møtt ca 1100–1200 representanter for våre medlemmer, næringslivet, kommune- og fylkespolitikere og fra den tidligere regjeringen. I tillegg har vi fulgt opp overfor samtlige stortingsgrupper med møter, og presentert våre holdninger til statsbudsjettet som ble lagt fram ifjor. Vi har også på andre måter gitt våre kommentarer i forbindelse med statsbudsjettet. Gang etter gang har vi markert vårt syn og vår holdning til en arbeidsledighet som bare øker og blir stadig mer uakseptabel. Men det får ikke hjelpe at det blir mange uttalelser om samme alvorlige emne, eller at forslag om tiltak blir gjentatt. Fagbevegelsen vil aldri slutte med å mase og stille krav til myndigheter og næringsliv i denne saken så lenge ledigheten fortsatt og uten sammenlikning er vårt største samfunnsproblem. Vi har i særlig grad rett til å stille krav i denne saken, fordi vi gjennom flere år på rad har gitt vårt bidrag gjennom konkret handling for å få norsk økonomi over på tryggere grunn.

I uttalelsen denne gang viser vi til forslag om en rekke konkrete tiltak om sterkere virkemidler som vi har fremmet tidligere og som vil gi økt sysselsetting både på kort og lang sikt. Vi er særlig opptatt av tiltak som kan øke investeringene og styrke etterspørselen generelt som i dag er sterkt presset på grunn av høye renter, stigende avgifter og en vanskelig personlig økonomi hos mange husholdninger.

Uttalelsen er rettet både til næringslivet og myndighetene. Økonomisk Utsyn presenterte for kort tid siden en rapport hvor de ga uttrykk for at hvis det å være en økonomisk politikk er den som blir videreført i vårt samfunn, så er det ikke slik at vi har noen grunn til å tro på at det blir noe særlig reduksjon i ledigheten. Vi vil ha en vedvarende ledighet inn i 90-årene på omtrent samme nivå som i dag. Vi er særlig glad for at arbeidsminister Tove Strand Gerhardsen umiddelbart var ute og kommenterte Økonomisk Utsyn med å si at hvis det skulle bli trenden, så er det klart regjeringen vil vurdere sin politikk i forhold til en slik utvikling.

Vi har en appell til regjeringen og vi har en appell til regjeringens sjef. Gro, du har vært med oss fra starten i dag i egenskap av leder i Det norske Arbeiderparti og medlem av Samarbeidskomiteen. Det er ikke særlig hyggelig verken for meg eller andre tillitsvalgte å reise tvil om, når en regjering er utgått av Det norske Arbeiderparti, regjeringens vilje til å gjøre noe med det som er fundamentalt og viktig for oss som bevegelse. Vi gjør ikke det fordi vi synes det er hyggelig. Vi gjør det fordi vi er redde. Vi har nedsatt et felles utvalg

mellom Arbeiderpartiet og Landsorganisasjonen, når vi nå ikke skal ha et inntektspolitisk samarbeid. Utvalget ledes av Gunnar Berge og det er flere tillitsvalgte fra fag- og partibevegelsen med. Utvalget skal ha en gjennomgang av de vanskeligstilte bransjene vi har. Se på ulike sider som skaper de problemer vi i dag kjenner så godt, og se på hva man kan gjøre av konkrete tiltak for å snu denne situasjonen, og i neste omgang, i et samspill med de som nå ikke har stilt opp skikkelig, nemlig næringslivet.

Denne innstillingen skal legges fram på et felles møte mellom Stortingsgruppa, Regjeringen, Sentralstyret i Det norske Arbeiderparti og Landsorganisasjonens Sekretariat 11 mars. Jeg er sikker på at jeg har hele Sekretariatet med meg når jeg sier at vi skal ta vår utfordring med mellomoppgjøret på det grunnlag vi nå tilrettelegger, og forhandle oss fram overfor Næringslivets Hovedorganisasjon, stat og kommune, og på den måten være med å «pushe» fram et grunnlag for en utvikling i en annen retning enn i dag. Samtidig skal vi bruke det beste i det faglig/politiske samarbeidet, for å vise alle at arbeiderbevegelsen har vilje og holdninger til å gjøre noe med det som er grunnleggende for oss alle – retten til trygghet for arbeid og inntekt.

Dirigenten Esther Kostøl refererte forslag til vedtak og uttalelse:

Tariffoppgjøret 1991

Reguleringsbestemmelser

Reguleringsbestemmelsen for 2. avtaleår når det gjelder inntekt-soppgjøret mellom Landsorganisasjonen og Næringslivets Hovedorganisasjon er fastsatt i forhandlingsprotokollen av 15. mars 1990, der det bl.a. heter:

Før utløpet av 1. avtaleår, skal det opptas forhandlinger mellom NHO og LO om eventuelle lønnsreguleringer for 2. avtaleår. Partene er enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår samt pris- og lønnsutviklingen i 1. avtaleår.

For privat og kooperativ varehandel foreligger tilsvarende bestemmelse.

For statssektoren heter det i tilsvarende avsnitt:

Før utløpet av 1. avtaleår skal det opptas forhandlinger mellom staten og hovedsammenslutningene/Norsk Lærerlag om

eventuell lønnsregulering for 2. avtaleår. Partene er videre enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår, samt lønnsutviklingen fra 1989 til 1990. De stats-tilsattes og lærernes nominelle lønnsutvikling skal vurderes i forhold til arbeidslivet for øvrig.

For kommunesektoren har det tilsvarende avsnitt i reguleringsbestemmelsen følgende ordlyd:

Før utløpet av 1. avtaleår skal det opptas forhandlinger mellom Kommunenes Sentralforbund og forhandlingssammenslutningene om eventuelle lønnsreguleringer for 2. avtaleår. Partene er enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet, utsiktene for 2. avtaleår og pris- og lønnsutviklingen i 1. avtaleår.

Den økonomiske situasjon

Norsk økonomi – også fastlandsøkonomien – synes nå å være inne i en svak, men tydelig oppgang. Produksjon og etterspørsel peker oppover, men neppe sterkt nok til å gi noen nedgang i den rekordhøye arbeidsledigheten. Det private forbruket økte i fjor for første gang siden 1986. Økningen er foreløpig anslått til 3 prosent. Investeringene i fastlandsøkonomien viste derimot en betydelig nedgang i forhold til året før. I utenriksøkonomien er utviklingen fortsatt positiv selv om det på grunn av den internasjonale situasjon er betydelig usikkerhet for utviklingen framover.

Industriens konkurranseevne ble forbedret med 1,5 prosent i 1990 etter en forbedring på 5 prosent i 1989. Samtidig som vår konkurransesituasjon er blitt bedret i de senere år har produktivtetsutviklingen i norsk industri vært meget tilfredsstillende. Pris- og kostnadsutviklingen i Norge er nå klart bedre enn hos våre handelspartnere. Det gjelder også i forhold til landene innenfor Ecu-området.

Utsiktene for 2. avtaleår

For inneværende år ventes det at oppgangen i produksjon og etterspørsel vil fortsette, men det er neppe utsikt til at sysselsettingen vil øke så sterkt at ledigheten går ned. Veksten i det private forbruket vil neppe bli like sterk som den var i fjor. Derimot ventes investeringene å ta seg noe opp. Verdien av planlagte investeringer i industrien i 1991 ligger 11 prosent høyere enn for 1990. Selv om det regnes med en viss svekkelse av veksten internasjonalt i

inneværende år, ventes det at eksporten fra fastlands-Norge vil øke også i 1991. Veksten vil imidlertid ikke bli like sterk som i fjor.

I regjeringens økonomiske opplegg for 1991 er det regnet med en fortsatt moderat pris- og kostnadsvekst på 4 prosent. Det Tekniske Beregningsutvalget regner som mest sannsynlig at konsumprisveksten fra 1990 til 1991 vil bli på rundt 4 1/2 prosent. Prisveksten vil imidlertid være avhengig av lønnsutviklingen og av oljeprisutviklingen som det knytter seg stor usikkerhet til. Også i inneværende år ventes prisveksten i Norge å bli klart lavere enn hos våre handelspartnere generelt.

Pris- og lønnsutviklingen i 1. avtaleår

Fra 1989 til 1990 steg konsumprisindeksen med 4,1 prosent. Fra august 1990 bidro oljeprisstigningen til en forsterket økning i konsumprisene. Uten dette forhold ville prisstigningen ha ligget klart under 4 prosent og ikke utløst noen indeksforhandlinger pr. 15 november. Lønnsveksten fra 1989 til 1990, for alle grupper under ett, er av Beregningsutvalget foreløpig anslått til 5 prosent. Stigningen etter foreløpige tall varierer imidlertid en god del mellom gruppene. Lavest var stigningen for bygge- og anleggsarbeidere med 1,5 prosent. For alle voksne arbeidere i følge kvartalstatistikken til NHO var veksten 4 2/3 prosent. I varehandel er stigningen 5 1/2 – 6 prosent og i hotell- og restaurantvirksomhet 6 prosent. Disse områder ble sterkt påvirket av lønnsoppgjørets lavlønnsprofil noe som også har bidratt til utjevning mellom kvinner og menn. For statsansatte var årslønnsveksten 4 1/4 prosent og for kommunene 4 1/2 prosent. Funksjonærer i NHO-området hadde en årslønnsvekst etter foreløpige tall på 5,7 prosent.

Til en viss grad kan lønnsveksten etter de foreløpige tall være påvirket av strukturendringer. Den endelige statistikken må derfor gjennomgås nøye når den foreligger med sikte på å klarlegge slike endringer. Enkelte tall kan tyde på at grupper av høytlønte hadde en noe sterkere stigning enn forutsatt.

Forhandlingsfullmakten

For første gang på flere år er vi nå i den situasjon at oppgjøret skal foregå på en helt ordinær måte og i samsvar med våre avtaler uten spesielle begrensninger. På den annen side er det et oppgjør for 2. avtaleår vi står foran. Som kjent gir det normalt ikke rom for store endringer i avtalebestemmelser ut over de eventuelle lønnsjusteringer reguleringsklausulene gir grunnlag for.

En ordinær forhandlingssituasjon betyr ikke nødvendigvis en enkel forhandlingssituasjon. Mange bedrifter befinner seg i en

vanskelig økonomisk stilling, og situasjonen på arbeidsmarkedet er alvorlig. Dette er et ansvar først og fremst for myndigheter og næringsliv, men fagbevegelsen har tatt og vil fortsatt ta sin del av ansvaret.

Selv om vi har en uakseptabel høy arbeidsledighet viser norsk økonomi, som påpekt foran, flere positive trekk. Fagbevegelsen har gjennom sin holdning bidratt til denne utvikling. Det er derfor naturlig at lønnstakerne nå også får del i den økte verdiskapningen som skjer i økonomien. Med utgangspunkt i dette er det derfor et naturlig krav at det ved vårens oppgjør skjer en viss kjøpekraftsforbedring for lønnstakerne, hvor særlig grupper med lave og midlere inntekter prioriteres. Dette er ønskelig for å stimulere den innenlandske etterspørsel og dermed sysselsettingen i den nåværende økonomiske situasjon med alt for sterk belastning fra høye renter og stigende avgifter. En prioritering av grupper på lavt og midlere lønnsnivå vil dessuten bidra til å videreføre lønnsutjevningen mellom kvinner og menn.

Spørsmålet om et inntektspolitisk samarbeid er neppe en aktuell problemstilling ved dette oppgjør. Et slikt samarbeid måtte, for å være troverdig, bygge på klare forpliktelser m.h.t. redusert ledighet. Ved et oppgjør for 2. avtaleår bør det være mulig å komme fram til forsvarlige løsninger gjennom ordinære forhandlinger og uten direkte medvirkning fra statens side.

De økonomiske utsiktene framover er preget av stor usikkerhet bl.a. på grunn av krigssituasjonen i Gulfen og den internasjonale økonomiske utvikling. Også i vår egen økonomi har vi betydelige usikkerhetsmomenter knyttet til sysselsetting og personlig økonomi. Det er særlig vanskelig i denne situasjon å anslå den framtidige prisutvikling. Derfor bør en overveie om avtalene også for 2. avtaleår skal inneholde en prisindeksklausul som sikkerhet mot uforutsett prisoppgang.

Innstilling:

På dette grunnlag og i påvente av mer fullstendige tall for lønnsutviklingen gis Sekretariatet fullmakt til å utforme de endelige krav.

Full sysselsetting

Arbeid til alle er et overordnet mål for norsk fagbevegelse. Ledighet må bekjempes på alle plan og med effektive virkemidler. Den er en ulykke for den enkelte og for fellesskapet.

Representantskapet i Landsorganisasjonen i Norge konstaterer

– og beklager meget sterkt – at den store arbeidsledigheten i de senere år er i ferd med å bli akseptert av stadig flere. Likegyldighet overfor ledighet kan være en vel så farlig tendens som å bruke arbeidsledighet som et virkemiddel i samfunnsøkonomien.

Representantskapet henstiller til alle organisasjonsledd innenfor fagbevegelsen fortsatt å sette full sysselsetting øverst på dagsorden for virksomheten. Vi må ikke komme i den situasjon at ledighet betraktes som et problem vi må leve med.

Landsorganisasjonen i Norge har ved flere anledninger – og under skiftende regjeringer – krevd bruk av sterkere virkemidler for å gjenerobre full sysselsetting. Overfor myndighetene er det foreslått en rekke konkrete tiltak som vil gi økt sysselsetting både på kort og lang sikt. Gjennom inntektsoppgjørene har fagbevegelsen tatt hensyn til å opprettholde og skape nye arbeidsplasser.

Representantskapet beklager at næringslivet og myndighetene ikke har fulgt opp de muligheter som dermed ble åpnet for en aktiv kamp mot arbeidsledighet.

LOs sekretariat ga i oktober i fjor uttrykk for sterkt kritiske holdninger til forslaget til statsbudsjett. Det ville ført til økt ledighet. Seinere er opplegget for regjeringens politikk endret, men det er imidlertid mye som tyder på at effekten av denne politikken vil virke først på lang sikt. Dette ble bekreftet i Økonomisk Utsyn for kort tid tilbake. Myndighetene har innsett at det er nødvendig også å satse på virkemidler som gir hurtig virkning.

For de 155 500 som i dag står uten ordinært arbeid er langsiktige tiltak lite interessant. Deres virkelighet er det som skjer på kort sikt.

Etter flere inntektsoppgjør der de fagorganiserte lønnstakerne har bidratt til bedre balanse i norsk økonomi, dempet prisstigning og økt konkurransevne, er det nå på tide å stimulere etterspørselen slik at det øker investeringene og aktiviteten og bringer tilbake optimismen i det norske samfunn.

Det foreligger en rekke konkrete planer for investeringer i viktige deler av industrien. Myndighetene må medvirke til at disse kan realiseres så raskt som mulig, bl.a. ved at industrien får tildelt el-kraft til konkurransedyktige priser.

LOs Representantskap krever at Regjeringen sørger for at dette brukes som et aktivt virkemiddel i arbeidet for full sysselsetting. Arbeid til alle er jobb nr. 1.

Debatten

Svein Fjellheim, Rogaland fylke: Arbeid for alle er jobb nr 1, og jeg går ut fra at denne forsamlingen ikke trenger å debattere det særlig lenge. Hverdagen for ca 160 000 arbeidsledige forholder seg i øyeblikket temmelig håpløs. Det de nå er opptatt av, og det har med å få tilbake tilliten til politikerne å gjøre, er at de kan ha forventninger om at noe konkret blir gjort. Uttalelser kan være greie, men det er de konkrete resultatene disse har forventninger til.

NHO og deres medlemsbedrifter har også et betydelig ansvar for den vanskelige situasjonen mange befinner seg i. Etter flere år med såkalt «slanking av bedriftene». I praksis har dette resultert i at tusener er sendt ut i arbeidsledighet, og fagbevegelsen må nå stille spørsmål om hva som har vært meningen med de formuleringer som en har hørt i flere år. Alle kjenner sikkert igjen disse formuleringene: «Dersom fagbevegelsen viser nødvendig måtehold ved lønnsoppgjørene, vil det skape et godt grunnlag for bedret konkurransevne i bedriftene, og med økt sysselsetting som resultat.»

Fagbevegelsen har vist stor grad av måtehold ved tariffoppgjørene i flere år. Vi har i like mange år ventet forgjeves på de positive resultatene, både når det gjelder politiske løfter og løfter fra NHO, dette skulle gi for mange arbeidsledige. Innstrammingspolitikken har gått for langt, og har bidratt til at folks kjøpekraft over flere år har hatt en negativ utvikling, med det resultat at den innenlandske etterspørselen har blitt redusert, slik at det i seg selv har skapt økt ledighet. Vi må minne hverandre om at bortimot 80% av norske arbeidsplasser befinner seg innen såkalte små- og mellomstore bedrifter, som i det alt vesentlige er skjermet fra utenlandske bedrifter. Disse bedriftene lever av at folk flest har kjøpekraft nok til å etterspørre de produktene disse bedriftene har å tilby. Det er ikke slik at det norske samfunn utelukkende kan eller skal leve av vår eksportindustri alene. Små- og mellomstore bedrifter har også lettere for å omstille seg og tilpasse seg de endringer som til enhver tid skjer i etterspørselen i markedet.

Nå er det nødvendig med sterkere satsing både på næringsutbygging i privat sektor, og økt offentlig satsing, spesielt innenfor området barn og unge, og eldreomsorgen. Jeg er blant de som mener at en satsing på miljøsektoren både på kort og lang sikt gir positive miljøresultater og nye arbeidsplasser.

Fra LOs side må en kanskje også bidra til å skape litt mer optimisme i næringslivet. Det gjelder også det politiske miljøet. Jeg ser at partiledelsen har forsvunnet, men det får stå sin prøve, også der bør man bidra med å skape en mer positiv holdning utad enn det

man har klart til nå. Denne krisediskusjonen er nærmest en selvoppyllende profeti hvor en bare graver seg ned i elendighet. Det fører til at folk kanskje fjernes, som kanskje ikke burde vært fjernet. Regjeringen må være klar over hvilke forventninger som stilles til at den viser politisk handlekraft og få fortgang i sysselsettingen. Vi trenger nå politisk vilje og handling. At en parallelt med dette jobber med et næringspolitisk handlingsprogram er vel og bra, men vi har nok av programmer og oppgaver i såvel privat som offentlig sektor til å handle nå.

LOs Representantskap, sist i Trondheim, Sekretariatet og andre deler av fagbevegelsen har fremmet en rekke krav, overfor såvel politiske sentrale og lokale myndigheter, som overfor NHO, som ville bedre situasjonen. Fram til i dag har ikke dette ført til noen positive resultater. Stigningen har gått motsatt vei av det vi har blitt lovet, og en samlet fagbevegelse må nå vise at vi mener alvor med kravene våre, og at de forventes å bli tatt alvorlig. Hva slags tillit forventer vi å få blant våre medlemmer dersom vi bare nøyer oss med å registrere at vår mangeårige moderasjon ved tariffoppgjørene ikke synes å bli tatt alvorlig verken av NHO eller fra de politiske, ansvarlige myndigheter. I den pågående debatten om LOs organisasjon hevder vi at LO fortsatt har stor tyngde og gjennomslagskraft over samfunnsutviklingen i landet. I solidaritet med de mange arbeidsløse synes jeg at tiden nå er inne til å vise dette i praksis. Det var ikke uten grunn at flere hundretusen LO-medlemmer gikk til politisk streik for fire måneder siden. Det må være slik at LO reagerer like kraftig og med samme type reaksjoner til enhver regjering som ser på arbeidsledighet som en permanent og nødvendig situasjon. Det er i dette lys, etter min oppfatning, vi må vurdere ethvert inntektspolitisk samarbeid. Så langt gir svaret seg selv.

Til slutt vil jeg gi uttrykk for at profilen på tarifftillegget ved årets oppgjør først og fremst må prioriteres de lavest lønte. Det er jo fortsatt slik, som det ble poengtert av Sidsel Bauck på Representantskapsmøtet for et år siden, at kvinner fortsatt trenger en lønn å leve av.

Olav Lindrupsen, Fellesforbundet: For mange mennesker i verden er de problemene vi diskuterer som kosmetikk å regne. Likevel er det viktig at vi ser på debatten vi skal ha i dag som en form for en evaluering av de siste inntektsoppgjørene. Yngve Hågensen sa at når de skulle gå videre i arbeidet med å utforme de endelige krav, skulle de se nøye på statistikken som foreligger. Han nevnte blant annet lønnsstatistikken fra NHO. Yngve vet like godt som jeg at

denne statistikken er direkte feil, matematisk direkte feil. Jeg skal prøve å vise det. Hvis vi tar denne forsamlingen, og som er i arbeid, deres totale lønninger og deler på antall deltagere her, får vi deres gjennomsnittslønn. Hvis vi tar bort de fem første benkeradene og deler lønningene på de som er igjen, får vi et nytt gjennomsnittstall, som kanskje kan være litt høyere eller litt lavere, men det er direkte galt som statistikk. I en statistikk skal man også ta med de som er arbeidsledige. Tar vi med de arbeidsledige har vi ikke hatt noen stigning i lønningene, slik som det står i dokumentet vi har fått. Vi har hatt en nedgang i gjennomsnittslønnen. Den statistikken som legges fram, også i Det Tekniske Beregningsutvalg, er direkte matematisk gal. Dette vet alle som har prosentvis kontingent. Det er enkelt å regne ut inntektene til medlemsmassen, og da vet vi at inntektene har gått ned. Hvis vi derimot skal regne ut kjøpekraften, må vi i den totale sum ha med dagpenger og sosialstønad. Da vil det ikke være så galt. Likevel vil jeg våge den påstand at om en tar med disse, så er den totale kjøpekraften egentlig gått ned. Dette er tall som jeg mener ledelsen bør ha med når de skal vurdere kravene totalt.

Vi har gått inn i flere moderate oppgjør med det som mål å få flere ledige hender i arbeid. Hvis vi skal måle resultatene vi ser utifra dette, er konklusjonen at vår lønnspolitikk har slått feil. Det er blitt flere ledige. Da må vi etterhvert begynne å tenke i andre baner. Jeg ser derfor fram til at vi kanskje må realisere forslaget som ble oversendt Sekretariatet under Representantskapsmøtet i Trondheim, og som medførte et kvarter politisk streik. Vi må kanskje skjerpe dette våpenet noe. Vi kan ikke komme hjem og møte medlemmene, som etter hvert blir flere og flere arbeidsføre mennesker som må søke sosialkontorene om hjelp for å overleve, og se dem i øynene og fortsette på den samme galoppen. Vi må nå evaluere og se på at hvis vi fører en helt annen lønnspolitikk, vil det kanskje bedre situasjonen. Det vi har hatt og det vi har gjort har ikke hjulpet de arbeidsledige.

Jardar Hendricksen, Østfold fylke: Det er vanskelig å se tariffoppgjøret og sysselsettingssituasjonen hver for seg. Derfor kommer jeg kanskje til å blande debatten litt.

Den lokale forhandlingsretten må tilbake til et normalnivå, og det ligger ikke noe i mellomoppgjøret som tilsier at overenskomstene skal røres. Det må være klart.

Jeg har ikke så mange bemerkninger til forslaget til tariffoppgjøret, men jeg vil si at jeg er fornøyd med utgangspunktet som gjorde at unge arbeidere og læringer fikk det samme kronetilleg-

get som voksne. Dette var etter mitt syn rettferdig, og en linje som bør fortsette. Jeg vil stille spørsmålstegn ved resultatet av tidligere lønnsforhandlinger. Vi har spilt falitt i de tre siste tariffoppgjørene. Riktignok har investeringene i industrien økt, men på bekostning av sysselsettingen. Det er bevist at sysselsettingen har gått ned, mens investeringene har gått opp, og da er det ikke mye hjelp i den investeringen som har skjedd. Det kan man også lese ut av statistikker. Jeg er ikke enig i det som statistikken sier at det har skjedd en lønnsvekst. Det er klart at trenden med oppsigelser av lavtlønte og yngre arbeidere har slått ut i en slik retning, at dette må justeres. Det har ikke vært lønnsvekst i den sammenheng. Det må vi kunne slå fast, og det må også økonomene som prøver å styre landet, som prøver å styre industrien ved å nedlegge den, innse. Jeg er stort sett negativ til økonomer, fordi de har bare et forhold til tall, og ikke til mennesker. Jeg synes det er synd at statsministeren og Gunnar Berge gikk når debatten skulle begynne. De hadde hatt godt av å høre på hva denne forsamlingen mener om hva myndighetene har gjort i forhold til den moderasjonslinjen vi har hatt problemer med å forklare våre medlemmer at vi må følge. Nå kommer de og spør om: «Hva har du sagt til oss – ikke noe av det du har sagt stemmer? Vi blir fler og fler arbeidsledige og vi får dårligere og dårligere råd, og du sier at vi skal være moderate, for at vi skal få det motsatte utgangspunktet. «Det er det som er det bitre. På toppen av det hele så skal du prøve å si fra at «nå dessverre gutten min, har vi ikke plass til deg lengre». Du får ingen ny jobb, fordi du er for gammel, for du er over 50 år og så får du bare 80 uker med trygd. Da må du ha et lite opphold for å motivere deg for å søke på ny jobb. Er det ikke så en kan få «fnatt» når vi hører at Tove Strand Gerhardsen uttaler at det er en falitt å oppheve 80-ukersregelen, for da aksepterer vi arbeidsledighet.

På EB i Fredrikstad står vi i en situasjon hvor vi skal prøve å finne ut hvem av 90 arbeidstakere som skal få bli. Det er bare plass til 40. En god del av dem er over 50 år. En som ringte og spurte på en jobb fikk latter til svar. Han var for gammel, og da skal jeg si til ham at dette skal han akseptere, for det har Tove sagt.

Jeg synes uttalelsen i sin form er brukbar, unntatt et punkt hvor det heter «Representantskapet henstiller til alle organisasjonsledd innenfor fagbevegelsen fortsatt å sette full sysselsetting øverst på dagsorden for virksomheten.» Vi har jo ikke gjort noe annet det siste året.

I dag er det ikke moro å være tillitsvalgt. Når man leser arbeidsledighetsstatistikken og ser på hva hovedtrekkene vil bli i framtiden. Det er stigende arbeidsledighet, stabil stillingstilgang, redu-

sert formidlingsaktivitet, økning i antall permiterte. Dette er dagens situasjon i Østfold. Jeg tror de fleste har hørt om Askim, Saab i Halden, Jøtul og EB i Fredrikstad. Reduksjoner hele veien. Dette er takken for at vi har vært moderate.

Vi sendte søknader om å få opprette frihavner i Fredrikstad og Rana for å gi grunnlag for økt sysselsetting. Vi fikk til svar at det ikke var mulig. De kunne ikke forskjellsbehandle kommuner. Da vil jeg stille spørsmålet om vi skulle la Askim få frihavnen og så kunne vi grave en kanal opp dit. Jeg er frustrert over at en kan få slike svar på en seriøs henvendelse. Alle vet at det er behov for to til tre frihavner, og det gir grunnlag for økt sysselsetting.

På bakgrunn av det jeg har sagt har jeg et tillegg til uttalelsen:

«Representantskapet krever at 80-ukers regelen oppheves, slik at de som er/blir, arbeidsledige får utbetalt trygd i hele arbeidsledighetsperioden, og i tillegg til dette en rett til arbeid.»

Vi må nå stille krav til vår egen regjering, og få slutt på det tullet de holder på med. Jeg aksepterer ikke dette lenger, og jeg vil få store problemer med å gjøre valgkamp for Arbeiderpartiet, selv om jeg er partimedlem. Nå må vi stikke fingeren i jorda og vite hvor vi står og hvilke psykiske og økonomiske problemer våre arbeidskamerater møter i den situasjonen hvor de uforskyldt blir arbeidsledige.

Elvy Fedje, Handel og Kontor: Vi har vært inne på mange sider av arbeidsledigheten. Det vi snakker minst om er arbeidsgiverne og deres talentløshet.

En annen side som gjelder arbeidsledigheten, er offentlige pensjonskasser kontra private. I det offentlige kan de gå av med full pensjon når de er 65 år. I de private pensjonsordningene må de vente til de er 67 år. Det er mange i det private som har ønske om å gå av når de er 65 år. Men de gjør det ikke. Ikke fordi de ikke har medlemskap i LO, men fordi den Avtalefestede Pensjonsordningen ikke er god nok. De taper så mye i forhold til den private pensjonsordningen de har. Jeg at vet at de private pensjonskassene har et brev liggende i Arbeids- og administrasjonsdepartementet, og jeg hadde satt stor pris på om det ble gjort en henvendelse fra Sekretariatet på det. Jeg vet de har jobbet med dette i minst to år. En annen side ved det er å gå av med verdighet. Jeg tror at å tilrettelegge pensjonsalderen på best mulig måte, er et viktig og godt poeng. Det vil samtidig kunne gi plass til nye arbeidstakere.

Oddrunn Remvik, Norsk Sosionomforbund: Jeg er synes forslaget til uttalelse vedrørende tariffpolitikken, spesielt det som gjelder kjøpekraftforbedring og prioritering av de lavere, midlere skikt, er bra.

Likevel synes jeg vi skal stille spørsmålet om vi kan gjøre mer, og om vi kan gjøre mer for de lavtlønte.

LO-lederen sa i sin innledning at den sterke lavtlønnsprofilen ikke er realisert fullt ut. Han forklarte det blant annet med skattepolitikken til den forrige regjeringen og en del andre ting. Spørsmålet er likevel om vi kan gjøre mer i vår politikk for å realisere lavtlønnspolitikken.

Jeg har lyst til å ta for meg to områder som delvis er teknikk og utregningsmåter. Det er tidligere i dag stilt en del spørsmål om tillit eller mistillit til økonomer. Jeg tror ikke dette går på mistillit til økonomer, men jeg tror vi lager oss en politikk som derved blir opphengt i beregningsmåter som etterhvert styrer politikken vår.

Først vil jeg gå inn på lønnsutvikling og lønnsutjevning. I uttalen står det at «prioritering av lavere og midlere skikt vil bidra til lønnsutjevning».

Det vil bidra til lønnsutjevning, men det vil bidra til at kvinner relativt sett får en bedre lønnsutvikling enn menn. Det er forskjell på det å få en bedre lønnsutvikling enn lønnsutjevning. For å illustrere dette vil jeg vise til Det Tekniske Beregningsutvalget. Det sammenligner lønnsutviklingen på kvinnelige og mannlige arbeidere innenfor NHO-området fra 1980 til 1990. Det står «at kvinner har et prosentvis høyere tariff tillegg enn menn. Kvinner har fått et tariff tillegg på 61,8%, menn har fått et tillegg på 52,8%».

Hvis vi ser på hva dette betyr i kroner, så viser det seg at kvinner har fått et tillegg på 47,37 og menn 52,96. Det betyr at i kroner, og det er kronene vi lever av, vi lever ikke av prosenter, har kvinnene fått mindre. Det eneste vi kan trøste oss med er at det ville vært verre uten.

Det andre jeg vil si litt om er overhengsproblematikken. Jeg regner med at alle her vet hva overheng er. Det er mange ute som ikke vet det. Jeg vil likevel lese definisjonen som står på side 209 i Det Tekniske Beregningsutvalget sitt hefte. «Overhenget beskriver hvor mye lønnsnivået ved utløpet av et år ligger over gjennomsnittsnivået for året. Det forteller dermed hvor stor lønnsveksten fra et år til det neste vil bli, selv om lønnsnivået ikke endrer seg i det andre året. Tariff tillegg og lønnsøkning ellers blir ofte gitt til ulike tidspunkter for ulike lønnstagergrupper og spredt utover hele året. Beregninger av overheng og årslønnsvekst er derfor nødvendig

hvis det skal være mulig å sammenligne lønnsutviklingen for ulike lønnstagergrupper fra et år til det neste.»

Jeg vil stille spørsmålsteget ved hvor nødvendig beregning av overhenget er. I den forbindelse vil jeg også vise til det som Det Tekniske Beregningsutvalg har regnet ut hvor mye overhenget utgjorde på de 585 kronene vi fikk pr 1 desember. For offentlig sektor gir det, slik vi beregner overhenget står det riktignok i utvalgets innstilling, et overheng på 0,3. For privat sektor gir det et overheng på 0,1. Hvor nødvendig og hvor viktig er denne måten å regne på for å sammenligne lønnsutviklingen mellom ulike grupper?

Når det gjelder overhengsproblematikken vil jeg også nevne den situasjonen vi i kommunesektoren står overfor. Vi ligger an til å få et overheng på 4,3% på grunn av at tilleggene ble gitt så sent i 1990. Fordi vi fikk så lite penger i forhold til andre i 1990, så skal vi ikke få noe i 1991. Forstå det den som kan. Jeg skulle ønske vi kunne kvitte oss med overhenget. Vi står overfor en utfordring til å jobbe med denne problematikken, og prøve å finne måter å regne på som tar utgangspunktet i lønnsnivået til folk, og ikke lønnsutviklingen. Jeg tror det er den eneste måten vi kan gjøre noe med lavtlønnsproblematikken på.

Jeg vil fremme følgende forslag på vegne av Barnevernpedagogforbundet, Sosionomforbundet og Vernepleierforbundet:

«I det videre arbeid med lønnsutjamning må statistikkgrunnlaget brukast slik at det faktiske lønnsnivået kjem fram. Dette må legges til grunn for utforminga av krava.»

Per Klausen, Oslo fylke: Vi debatterer igjen arbeidsløsheten. Kravet om full sysselsetting i forslags form gjentas, og vi diskuterer hva som skal til for å skape full sysselsetting. Vi krever mye handling. Vi krever mye større innsats fra næringslivet og regjeringen. I så måte gjentar vi oss selv og alt er vel og bra. Samtidig stiger arbeidsløsheten i samme periode.

Er vi redde for at arbeidsledigheten vil komme for å bli hvis vi ikke gjentar uttalelsene? Er vi redde for å sette inn maksimal innsats i forhold til de som er arbeidsledige? At vi av den grunn skal kunne beskyldes for at vi ikke kjemper godt nok for full sysselsetting, hvis vi samtidig bruker mye av vår tid og krefter, engasjement, i forhold til myndighetene, men også i forhold til oss selv på å skape bedre levelig vilkår og gjøre en fagforeningsinnsats i forhold til de av våre naboer, venner og fagorganiserte kolleger som er i denne vanskelige situasjonen, og som antagelig kommer til å bli i denne situasjonen i lang tid framover?

Inntil vårt mål er nådd «arbeid til alle» mener jeg at en annen oppgave er minst like viktig, nemlig det å gi levelig forhold til de vi ikke ønsker skal være arbeidsledige, men de som tross alt er arbeidsledige. Mange gjør mye allerede idag. En del fagforeninger og andre grupper setter igang forskjellige tiltak for å aktivisere, hjelpe eller på annen måte gi bistand til de som har kommet i denne ulykkelige situasjonen. Tiden er vel også inne for at vi viser ansikt i sterkere grad enn det som har vært situasjonen hittil. Det vi kanskje først og fremst må kreve å få endret i en slik situasjon, i forhold til myndighetene, er den berømte 80-ukers regelen. Nemlig så enkelt som å gi tillit til de arbeidsledige for at de i en allerede vanskelig situasjon fortsatt skal få status som arbeidsledige når ett visst antall uker er gått. At man ikke skal komme i den situasjonen at man opphever arbeidsledighetsstatusen noen uker, før man igjen får den tilbake og står i fare for å miste den for alltid, men da på et dårligere inntektsgrunnlag, bare avhengig av tid. Det burde nesten vært motsatt. Jo lengre tiden går, jo større skulle innsatsen bli. Først og fremst i forhold til å få folk i fast arbeid, men også i forhold til den håpløse og ulykkelige situasjon mange er i, og som i stadig sterkere grad blir verre ettersom tiden går.

Det er det motsatte som er tilfelle i dag. Når 80 uker er gått, er tilliten borte fra myndighetenes side. Da skal man virkelig prøves for å se om man er villig til å jobbe. Det er å sette alle under en kam. Det er å generalisere ut i fra de eksemplene vi alle kan komme med i forhold til de som ikke er reelt arbeidsledige. Det er å generalisere ut fra noen eksempler overfor de mange som virkelig er i denne vanskelig situasjonen. Derfor må vårt krav være at myndighetene bidrar med denne nødvendige tilliten. En verdi i forhold til en tillit til de som er i en vanskelig situasjon fra før. Vi må også gjøre noe mer. Vi må ta ansvaret for å koordinere arbeidet med ulike tiltak fagbevegelsen lokalt og sentralt bør iverksette overfor arbeidsledige. Det er solidaritet i praksis.

Jeg har følgende forslag:

«LO vurderer forskjellige tiltak fra fagbevegelsen lokalt og sentralt for å hjelpe og aktivisere fagorganiserte arbeidsledige medlemmer.»

Leif Sande, NOPEF: Jeg har lyst til å ta utgangspunkt i noe LO-lederen sa. Han viste til Økonomisk Utny hvor det står at «fortsettelsen av dagens politikk vil gi oss en vedvarende arbeidsledighet.» Arbeidsministeren svarte at «da vil vi forandre politikk». Dette tror jeg ikke på. Jeg tror på den første delen, men ikke den

siste. Dette har vi ventet på skal skje i lang tid, og en rekke av oss har påpekt at den politikken vi har stått for, og som de politiske myndigheter har stått for, uansett hvilken regjering, har ført oss inn i det uføre vi nå er i. Vi har lagt oss på en innstramningspolitikk som har vært alt for hard. Vi har i en rekke år kritisert EF-land for at de har brukt arbeidsledigheten som virkemiddel i den økonomiske politikken. Det har også vi gjort i de senere år. Om dette er forsterket tilknytning til EF eller ikke, vet jeg ikke, men jeg vet at det er dette vi har gjort. Hvis vi ikke nå tar et oppgjør med vår egen politikk på dette området, kommer dette til å fortsette. Jeg kan nevne en rekke såkalte liberaliseringstiltak som har kommet. Jeg har lyst til å ta opp noe som skjedde for en del år siden. Det var da vi opprettet Norsk Internasjonalt Skipsregister. I dag er norsk handelsflåte i stor vekst, og alt går godt. Det eneste problemet er at det ikke er en eneste nordmann med lenger. De norske sjøfolkene ble sendt hjem, og det er sannsynlig at de i dag går på arbeidsledighetstrygd. Hvorfor kunne ikke vi gjort det på sammen måten som svenskene og danskene. De har funnet ordninger som gjør at de kan opprettholde sin sjømannsstand, istedenfor å la de gå på trygd. Det hadde vært like fornuftig av norske myndigheter og opprettholdt sjømannsskatten som å betale de samme folkene trygd for å gå hjemme. Da hadde vi hatt en handelsflåte. Dette er bare et av liberaliseringstiltakene som jeg tror har vært med på å føre oss ut i den elendigheten vi nå har.

LO-lederen sa også at dette må ordnes gjennom et forsterket engasjement på det faglig/politiske samarbeidet. Den logikken forstår jeg ikke. Jeg tror vi må true med å bryte hele det faglig/politiske samarbeidet, hvis vi ikke får gjennomslag for noen av de synspunktene vi har gitt uttrykk for.

Når vi diskuterer sysselsettingen, er ikke politikerne interessert i å høre på debatten, men når vi diskuterer barnehagepolitikken så er interessen mye større.

Jeg har lyst til å knytte noen kommentarer til uttalelsen om sysselsetting, som jeg synes er litt meningsløs. Det står «likegyldigheten overfor ledighet kan være en vel så farlig tendens som å bruke arbeidsledighet som et virkemiddel i samfunnsøkonomien.»

Det er klart at likegyldighet er et stort problem, og det viser seg at det får vi alltid når vi sprenger en grense. Når arbeidsledigheten passerte 1% var vi opptatt av det en stund, og så kom likegyldigheten. Så passerte den både 2 og 3%. Når det går en stund aksepterer vi nær sagt alle salgs typer nivåer av arbeidsledighet. Likevel synes jeg det er meningsløst slik det står. For dette er omtrent som å si at kollisjoner i trafikken på grunn av for stor fart er en vel så farlig

tendens som det å kjøre for fort. Likegyldigheten overfor arbeidsledigheten får en som følge av at arbeidsledigheten er der, og vi kan ikke si at det er en vel så farlig tendens at du er likegyldig som det at du skaper arbeidsledighet.

Jeg vil foreslå at siste setning i 2. avsnitt endres til:

«Denne likegyldigheten overfor ledigheten er en svært farlig tendens.

LO tar skarp avstand fra at Regjeringen bruker arbeidsledigheten som et virkemiddel i samfunnsøkonomien.»

Jeg vil også fremme følgende forslag:

«LO må vurdere å bryte det faglig/politiske samarbeidet med Arbeiderpartiet dersom Regjeringen holder fram med å føre en politikk som ikke fører til redusert arbeidsledighet på kort sikt.»

Harald Særstein, Norsk Sjømannsforbund: Jeg er sjømann, og jeg er kanskje en av de siste sjømennene dere vil få se på denne talerstolen. Yrket vårt er i ferd med å bli utradert. Forrige taler hadde et klart syn på hva som er i ferd med å skje. Det er ikke noen ukjent faktor at sjømannsyrrket er et av de eldste yrker som er kjent i Norge. Det skal mye til for å legge ned sjøveistrafikken. Da må de fylle igjen alle hav, og det er veldig vanskelig.

Det som har skjedd med sjøfolk i Norge de siste årene er helt fantastisk. De er nå i ferd med å miste inntekten sin. Ikke bruttoinntekten, men nettoinntekten. Jeg vil ikke få noen lønnsvekst ved årsskiftet 91/92. Jeg risikerer å gå ned 2 000 kr i kjøpekraft pr måned til neste år. Dette som følge av en teknisk omlegging. Det begynte i Jan Balstads tid som statsråd.

Han var vel egentlig en av forfatterne til det som skjedde, og det har vært fulgt gjennom de politiske partiene i en årrekke. Det førte til store demonstrasjoner langs kysten. Sjøfolk er bare noen som skriker høyt og ikke mener noe med det. Det har jeg inntrykk av. Vi skriker kanskje litt for høyt, men her er det snakk om at vi skal få lov å beholde yrkesstoltheten vår, og om vi skal være sjøfolk eller ikke.

Det ble sagt at sjøfolk har gått på land som følge av oppsigelser, og at de har kommet på arbeidsledighetsstatistikken. Det vil jeg sterkt betvile. Jeg vil våge den påstand at det ikke er noen yrkesgruppe i Norge, som i den grad har tilpasset seg annet arbeid, uten å gå på arbeidsledighetstrygd, enn de norske sjøfolk. Vi ser ingen ledige sjøfolk i dag. De er alle i arbeid og sysselsatte, men det som

har skjedd er at for hver plass som den norske sjømann har gått inn i på land, har det blitt en arbeidsledig på land. Det viser bare tilpasning. Vi er vant til å gå skiftarbeid. Vi er vant til å ta tunge tak, og vi er vant til å stå på. Det er ikke tidsbegrensninger utover de 24 timene som eksisterer i døgnet. Fra talerstolen på Stortinget ble det sagt for noen år tilbake at «sjøfolk får jo se seg om i hele verden, og så krever de betalt ved siden av.» Dette er jo fantastisk. Vi krever egentlig ikke mer enn de fleste, og jeg må si jeg misunner dem som sitter i denne salen i vårens oppgjør. De skal kun snakke om kosmetikk i den grad at de skal få et fastlagt tillegg som de skal forhandle seg fram til. Vi skal ikke forhandle oss fram til noe tillegg utover det vi har. Vi skal forhandle oss fram til en formel som ikke skal gi oss økt skatt, og derav mindre netto.

Sjømannsskatten ble innført i 1947, og det var ikke bare på grunn av at det var sjøfolk som skulle ha sjømannsskatt. Det var også i en sterk grad for at rederinæringen, i årene etter krigen, skulle få en oppbyggingsperiode og ikke så store lønnsutgifter, men samtidig skulle sjømannen profitere på at han skulle bli tilgodesett med redusert skatt. Det som skjedd videre var at sjøfolk alltid var moderate i lønnsoppgjørene. De krevde veldig lite, og i stor grad fikk de ingen ting heller. For ca ti år siden sto vi på skansen. Vi gjennomførte en politisk demonstrasjon for å vise at vi også er lavlønne. Vi gikk ut med mottoet «vi forlanger å komme opp på lavlønn.

Vi var den gang så langt under lavlønn, bruttomessig, at vi forlangte lavlønn. Vi fikk gjennomslag. Vi fikk et bra lønnstillegg den gangen, men nå har vi faktisk talt «reki på sama fjølo» helt fram til nå. Nå har Storting og Regjering med tverrpolitisk sammenslutning funnet ut at de får en viss provenygevinst ved at de iligger sjøfolk vanlig yrkesskatt. Vi skal betraktes som mennesker. Vi skal få lov å bli skattelagt på lik linje med den øvrige befolkningen i Norge. Som om det skulle være noen ulempe for oss. Vi er i høyeste grad interessert i å bli skattelagt på lik linje med alle andre i samfunnet. Vi har ikke rett til særfordeler på noen måte, men da forlanger vi samtidig at vi skal få betalt for den arbeidsytelsen vi gir. For de timene vi arbeider, for de skiftene vi går, for den ubekvemme arbeidstiden vi har, og som alle servicenæringer har, men de har tariffestet betaling for sitt arbeid. Vi arbeider på søndager og helligdager, og jeg tør se den nordmann som vil vise forståelse for at all fergetrafikk på Vestlandet ble lammet fra lille juleaften og til annen nyttårsdag, for at vi skulle ha fri på lik linje med alle andre. Det ville ikke bare bli snakk om bompenger og en tikrone i en pott. Folk fikk ikke reist. Landet består av en stor del øyer, og de

må trafikkeres. Ferger må finnes på norskekysten. Vi har ikke noe imot å jobbe på ferger, men vi får ikke lov å jobbe fordi vi ikke har et inntektsgrunnlag vi kan leve av.

Jeg ber hele denne forsamlingen om at dere støtter oss til våren, for vi kommer sikkert til å møte tøffe tak fra Stortinget. Vi kommer også til å møte tøffe tak fra folk som ikke viser forståelse for vår problematikk, men jeg kan betro dere at det vil bli kraftig rabalder hvis den tekniske omleggingen skal medføre at jeg til neste år skal få redusert min netto årslønn med ca 3 månedslønner. Det jeg i dag har betalt 11 månedslønninger for, plus feriepengar, tilsvarer neste år 8 månedslønninger.

Taletiden ble nå satt til fem minutter.

John Stene, Sekretariatet: Jeg konstaterer at debatten som Representantskapet i dag har ført har vært en fin debatt. Man har klart å sette begge de to store og viktige sakene for oss i fagbevegelsen på en skikkelig måte i perspektiv.

Arbeidsløsheten er og har fått, også i dette forum, en dominerende plass i bildet. Jeg tror det er og må være det riktige. Et av perspektivene som arbeidsløsheten skaper, har kun vært berørt av LOs leder. Det er samfunnskostnadene ved å ha arbeidsløsheten i det omfang vi har i dag. 13 milliarder kroner er regningen som utbetales i direkte midler mot arbeidsløsheten i form av tiltak eller dagpenger. I tillegg til dette skaper arbeidsløsheten en utgiftsøkning på hele den sosiale delen av budsjettene våre. Det beløper seg nesten til det samme i form av økninger i pensjonsvolumet. Folk som blir skjøvet ut er så heldige at de kommer over i en pensjonssituasjon. Samfunnet bruker bort i mot 25 milliarder kroner på å ta vare på dem vi ikke har råd til å ha i arbeid. Jeg tror det er et perspektiv vi må sette dette i og kreve av regjering og myndigheter raske tiltak, vilje til å gjøre noe, være med å skape optimisme i samfunnet, være med å få næringslivet til å tro på at det går an å satse.

Jeg har lyst til å beklage fra mitt ståsted at den politiske delen av bevegelsen vår ikke fant bryet verdt å være tilstede. Det beklager jeg dypt og inderlig.

Jeg har lyst til å knytte enda noen ord til arbeidsløsheten. Jeg vil gå tilbake og hilse på våre politiske venner i så måte. I budsjettproposisjon nummer 1 for 1991 sier våre politikere følgende: «Norsk industri har vært gjennom en lang periode med svak utvikling. Industriproduksjonen ligger nå bare 5% høyere enn i 1976, mens det hos våre handelspartnere har vært en vekst på mellom 30 og 35%.» Dette er statistikk, og statistikk kan anvendes på for-

skjellige måter. Dessverre er denne måten å anvende statistikk på, ikke slik at den skaper noen optimisme. Den er heller ikke riktig. Den er brukt på en måte der tallene ikke relaterer seg til virkeligheten. Ser man på hvordan industriindeksen har beveget seg fra 1976 og fram til 1989, og deler dette inn i en del epoker, vil man se at et par steder i historien, for det første i perioden 1976/80 og 1988/89, har vi fått disse utslagene og som skaper dette forholdet. Ellers i denne perioden har industriveksten i Norge vært fullt på høyde med OECD-områdene ellers i Europa.

Det er viktig for oss at ikke finansministeren og ikke statsministeren i sin nyttårstale bruker disse tingene på den måten som nærmest får oss til å tro at norsk næringsliv, norsk industri, ikke er i stand til å brøfø oss som nasjon. Det er viktig at myndigheter, regjering og storting, regjeringen med et ansvar som utøvende myndighet i denne sammenheng, går foran og viser vei. Legger til rette også noen milliarder i samfunnet som kan skape tillit og tiltro. Ting som gjør at vi kan komme igang med en verdiskapning i samfunnet. Ikke sitte å diskutere hvordan man skal begrense det ene og det andre, uten at vi skaper ny vekst.

Til slutt vil jeg si at modellen, rammen og datoen i forbindelse med tariffoppgjøret, problemene som lå der, har vi lagt bak oss. Om vi ikke klarte å gjøre det selv, så var arbeidsgiverne ypperlige medhjelpere i så måte. Den nye lederen i NHO ønsker seg denne modellen, og han har sagt at dette skal være 90-årenenes modell. Hadde de brukt hodet, så hadde det kanskje vært elementer i denne modellen som kunne brukes, men de forspilte den.

Avtaleverket ligger der slik det skal være, og det skal vi stå vakt om.

Arthur Svensson, Sekretariatet: Jeg har ingen bemerkninger til uttalelsen om tariffoppgjøret. Jeg vil bare understreke viktigheten av at vi fortsatt har lavtlønn på dagsorden. Særlig viktig er det fordi lavtlønn ofte betyr kvinnelønn. Jeg er enig med Yngve i at næringslivet ikke er skikkelig på banen når det gjelder å øke sysselsettingen. Vi har etterlyst tiltak fra næringslivet – investeringer som skal skape nye arbeidsplasser som en belønning for at vi har vist moderasjon gjennom flere tariffoppgjør.

Vi har et lyspunkt, og jeg vil da vise til de to siste avsnittene i uttalelsen om sysselsettingen. Det viser seg at det foreligger investeringsplaner på tilsammen mellom 15 og 20 milliarder kroner innenfor aluminium og treforedling blant annet. Det vil gi titusener av arbeidsplasser i anleggsperioden på flere forskjellige områder. Det vil sikre konkurranseevnen til de bedriftene som vil

bli modernisert. Uten denne moderniseringen og disse investeringene er jeg redd for at aluminiumsindustrien vil bli nedtrappet i Norge, og vi får en utflagging av hele den industrien. Det er store deler av den bransjen som har stått for den største verdiskapningen i Norge de siste årene. Det må vi være oppmerksomme på. Regjeringens vedtak om utbygging av Heidrun-feltet er et positivt signal, men det er ikke nok. Industriell utnyttelse av gassen og et gasskraftverk i Midt-Norge mener vi absolutt er nødvendig for å få vekst framover. Det er en merkverdighet at vi i Norge betrakter mye energi som et problem. I andre land er det omvendt. De har problemer fordi de ikke har energi. Store deler av aluminiumsindustrien står overfor store investeringer. Både for å modernisere fabrikkene og utvide kapasiteten. Moderniseringen har også en annen side. Det er arbeidsmiljøet. Vi har fortsatt helseskader hos de som jobber i denne bransjen. Helseskadene kommer først og fremst i de gamle fabrikkene. Vi står overfor, slik det nå ser ut, en sterk stigning i forbruket av aluminium i bilindustrien. Det kan være snakk om 1 til 2 millioner tonn. Denne økningen synes jeg det er fornuftig at Norge får sin del av.

Vi har en fornuftig dialog med Arbeiderparti-regjeringen i disse sakene, men det er en sak som er helt aktuell og prekær, og det er elavgiften for ferrolegeringsindustrien. Denne industrien står overfor en krise på grunn av import av ferrolegeringer fra Sovjet og Kina, som ikke er stengt av EF på grunn av importrestriksjoner. Søknad er sendt regjeringen om fritakelse for avgiften for 1991. Vi er orientert om at regjeringen arbeider med saken, og vi håper på en rask og positiv avgjørelse.

Ove Engevik, Fellesforbundet: Hvor ble det av tariffdebatten? Jeg er ikke sikker på om det ligger en tillit i at når vi vender tilbake til de gamle spilleregler og former, så vil det løse seg.

Jeg vil ta opp uttalelsen i forhold til sysselsettingen. Jeg synes den virker noe «krøkkete». En annen ting er at det vil vel være nesten komplett umulig for noen av oss å gå fra dette møtet uten å si noe om 80-ukers regelen.

Jeg vil fremme et endringsforslag.

Det er vel kanskje en redaksjonell endring, bortsett fra 80-ukers regelen.

Det gjelder 2. side, 2. avsnitt:

«LOs Sekretariat ga i oktober i fjor uttrykk for sterkt kristiske holdninger til forslag til statsbudsjett. Det ville ført til økt ledighet. Senere er opplegget for regjeringens politikk endret, men det er imidlertid mye som tyder på at effekten av denne politikken vil

virke først på lang sikt. Dette ble bekreftet i Økonomisk Utsyn for kort tid tilbake. For de 158 500 som i dag står uten ordinært arbeid er dette interessant, men deres nære virkelighet avgjøres av det som nå skjer på kort sikt. 80-ukers begrensningen for arbeidsledighetstrygd må oppheves. Regjeringen må innse at det er nødvendig også å satse på virkemidler som gir hurtig virkning.»

Jeg foreslår denne endringen, og jeg vil ha problemer med å godta at dette oversendes Sekretariatet. Jeg vil gjerne at dette kommer til realitetsvotering, og det skulle være interessant hvis det blir nedstemt i denne sal.

Kjell Sørensen, Fellesforbundet: Jeg synes skissen til tariffoppgjøret er god, men jeg har et endringsforslag til den.

Jeg ønsker under avsnittet «forhandlingsfullmakten» at første ordet i linje 3 blir tatt vekk.

I uttalelsen står det at «for første gang på flere år er vi nå i den situasjon at oppgjøret skal foregå på en helt ordinær måte, og i samsvar med våre avtaler, uten spesielle begrensninger.

Mitt ønske er at ordet «spesielle» faller ut.

Det har sammenheng med at medlemmene føler at de vil ha minst mulig noen kan henge hatten sin på. Hva er spesielt og ikke spesielt når vi kommer til våren?

Jeg går ut fra at det som ble sagt i innledningen, er det vi skal holde oss helt og holdent til.

Så til uttalelsen om sysselsettingen. Lørdag kunne jeg lese i B.A at politikere fra 5 – 6 politiske partier i Bergen var sjokkert over ledighetstallet. Hver tiende bergenser var ledig av de registrerte, og dette kom som et sjokk på alle unntatt en. Jeg skal ikke si hvem han representerte, men han står langt på venstresiden. Hans kommentar var: «Dette er ikke noe overraskende. Jeg har snakket med folk i fagbevegelsen, så dette har jeg visst lenge.»

Det begynner å bli skremmende når folk fra SV og Arbeiderpartiet gir uttrykk for at dette kommer som et sjokk.

Dette er et tankekors, og det er synd at statsministeren har gått.

Jeg tror en av tingene vi må kvitte oss med er ordet overskuddskraft. Vi må få det ut av det norske vokabularet, og si at vi har en eksportvare som heter kraft. Den skal for utlendinger være minst like dyr, helst dyrere, enn for de norske bedriftene. Det er en eksportvare. Det er en naturressurs vi har, og den bør vi eksportere på samme måten som vi eksporterer gass og olje. Det er ingen forskjell på elektrisk energi og annen type energi.

Jeg har et tilleggsforslag til uttalelsen som jeg vil ha inn etter «for de 158 500 arbeidsledige.....».

Det er noe vi har glemt å diskutere. Vi har snakket om lengden, men hva er den reelle situasjon for de som er arbeidsledige. Situasjonen er at grunnlaget for trygden deres går ned for hvert år som går, slik at de automatisk får dårligere og dårligere kjøpekraft i dagens system.

Jeg vil foreslå følgende:

«Beregningsgrunnlaget for arbeidsledighetstrygden må være det samme som for første dag, uansett hvor lenge arbeidstakerne går ledig.» Arbeidsledighetstrygden må indeksreguleres. Forsørgertillegget bør økes til 60 kroner pr dag.»

Jeg synes det er skam hvis vi fremdeles skal operere med at en hjemmевærende husmor eller barn er verdt 6 kroner dagen.

Willy Olsen, Finnmark fylke: Jeg vil takke representanten fra Sosionomforbundet som ga en levende beskrivelse av overheng og etterslep. Jeg er enig i at vi er nødt til å komme vekk fra den måten å forklare lønnsoppgjørene på. Jeg skjemmes over å komme hjem til Finnmark og fortelle at vi ikke har noe å hente. Egentlig må vi begynne å betale inn noe, fordi vi fikk så mye ifjor.

Jeg vil støtte uttalelsen vedrørende tariffoppgjøret.

Denne delen av debatten har gått på tariffoppgjøret og sysselsettingen. Jeg er glad for at sysselsettingen er blitt viet stor oppmerksomhet.

I Nord-Norge har vi begynt å gå oppreist, og vi begynner å se folk i øynene. Vi tør i allefall å gjøre det. Vi skjemmes ikke lenger over å være det fylket i landet som har den største arbeidsledigheten. Det har kommet fisk i havet – lodda har kommet tilbake – og man skulle tro at sysselsettingen ville øke derav. Det er en viss forbedring, men altfor lite.

Jeg må beklage Yngve – å måtte si at egentlig i forhold til når jeg sammenligner ditt innlegg og spesielt da du sto og så på statsministeren her, så sprutet det skikkelig av innlegget, men når man ser på uttalelsen og sammenligner den i forhold, så er det såvidt at det «risler» ut av uttalelsen.

Hele første siden er egentlig beregnet på invortes bruk. Vi skal ruste opp moralen innad for å få troen tilbake på at det går an å gjøre noe med sysselsettingen. Jeg er ikke uenig i det, men viss vi ser på de virkemidlene som uttalelsen foreskriver, så er det faktisk bare et eneste ord – investeringer. Man investerer også i Finnmark. Fiskeindustrien er en av de virkelig store. Den har investert 25 millioner kroner i disse dårlige tider. Med hvilken hensikt? Jo, for å få

ned antall arbeidsplasser når ressurssituasjonen bedres. Slik går det igjen og igjen. Man investerer, men det blir ikke flere arbeidsplasser av det.

Jeg er enig i formuleringen vedrørende 80-ukers regelen. Det er ikke å akseptere en evig arbeidsledighet. Det er et forsøk på å hjelpe de som er nødt til å gå arbeidsledig i over 80 uker.

Jeg synes vi burde ha formulert en mye sterkere uttalelse.

Yngve Hågensen kommenterte debatten slik: Innledningsvis vil jeg takke for en god debatt. Vi er rimelig enige alle sammen. Om ordvalget er noe forskjellig så registrerer jeg at grunnholdningene er de samme til de problemene vi drøfter, og målene våre er like.

Jeg vil peke på et helt spesielt problem, som jeg må ta litt av ansvaret for, for en av de etterlyste deltagere.

Da dette møte ble berammet for ca to måneder siden, var Gro blitt statsminister. Hun tar spørsmålet opp med meg om hennes medvirkning i Representantskapet og jeg fortalte hva som er tradisjon.

Partilederen deltar som medlem av Samarbeidskomiteen også i de tilfeller når partilederen er statsminister.

Hun tar opp neste problem. Vi skulle begynne kl 10,00 og jeg antok da at vi skulle være ferdig kl 16,00. Jeg må innrømme at jeg har litt sans for at Norges statsminister nok har litt annet å gjøre enn å sitte her hele dagen. Jeg sa at jeg var rimelig sikker på at om hun var med en stund, så ville Representantskapet forstå at statsministeren også har andre gjøremål. Hun kom kl 10,00 og var tilstede fram til kl 13,00. Jeg er da kanskje medskyldig. Hvis det er løsningen for oss er at hun overhodet ikke kommer, så kan vi si fra det, men det tror jeg ingen av dere mener. Men det var flere fra partiet her, og hilsnen til dem skal jeg personlig sørge for å bringe videre. Det var Gro jeg følte det var riktig å si noen ord om i denne sammenheng, fordi vi i forkant hadde diskutert dette spørsmålet.

Til Olav Lindrupsen vil jeg si. Det er jo nettopp den begrunnelse, eller deler av den begrunnelsen du hadde, vedrørende statistikk som gjør at formuleringen er som den er forankret i forslag til uttalelse. Vi har i mange sammenheng i forhandlingsdelegasjoner overfor motparten, om vi har hatt forbundsvise eller samordnede oppgjør, brukt deler av din argumentasjon vedrørende struktur som begrunnelse for hvorfor vi har hatt ulike oppfatninger om bedømmelsen av forhold til statistikk. Vi sliter fremdeles med at NHOs statistikkgrunnlag er deres egen eiendom. Det er også bare deler av den som byrået også får adgang til. Krav om innsynsrett blir møtt med den fortrolighet som ligger i NHOs vedtekter når det gjelder

informasjon de henter fra de enkelte medlemsbedrifter. Dette er et forhold vi har vært plaget av i flere tilfeller, og etter å ha hatt en egen utredning innad i LO, reiste vi krav om at byrået måtte komme i annen posisjon i forhold til det statistiske grunnlaget de har behov for, men da måtte det lovendringer til. Vi vant ikke fram med dette. Vi tilbød NHO et samarbeid om statistikk, slik at også vi skulle ta en del av omkostningene ved å opprettholde et sikkerlig statistisk kontor. Slik har man det i Sverige. Det takket NHO nei til. De ville ikke ha oss i gangene hos seg hvor de innhenter statistikk.

Når jeg nevner dette, er det fordi jeg tror at problemene knyttet til statistikk vil vi i enda sterkere grad møte i framtiden enn det vi har gjort til nå. Dette gjør det nødvendig at vi på en eller annen måte sørger for at vi får en større innsynsrett i den faktiske informasjon som statistikk gir enn det vi har i dag. Derfor vil dette være et spørsmål som Administrasjonen må vurdere fortløpende, og rådføre seg med Sekretariatet om hvordan vi skal følge opp dette.

Til Jardar Hendricksen vil jeg si. Også her er vi rimelig enig om det meste. Når du kommer med forslag til uttalelsen som går på 80-ukers regelen, vil jeg foreslå – og jeg er rimelig sikker på at jeg har Sekretariatet med meg når jeg henviser til kongressvedtaket om samme sak, nemlig krav om fjerning av 80 ukers regelen – at dette vil vi slutte oss til. Dette forslaget, og som andre har gjentatt, kan jeg ikke se noen problemer for oss å anbefale fra Sekretariatet at Representantskapet slutter seg til, slik at det kravet blir en del av uttalelsen vi skal gjøre.

Jeg foreslår derfor at vi behandler dette forslaget positivt.

Forslag framsatt av Oddrunn Remvik, som også går på statistikkgrunnlaget, vil jeg foreslå oversendes Sekretariatet.

Det er Sekretariatet som inviteres til å ta stilling til utformingen av endelig krav, og jeg synes det må være en grei håndtering at vi passer på at dette forslaget blir en del av grunnlaget Sekretariatet skal ha foran seg når det gjør sine vedtak.

Jeg er enig med Per Klausen i at vi ved siden av de krav vi gjør for å få folk i arbeid, må vi også være enda flinkere til å gjøre noe for de som ikke er i den situasjon.

Jeg tror Sekretariatet slutter seg til at vi ikke har noen grunn til å være imponert over vår egen aktivitet på dette grunnlaget. I denne sammenheng vil jeg si: AOF og LO har i fellesskap brukt til ulike tiltak-satt i gang av fagforeninger og samorgnisasjoner – 1 million kroner. Vi har fremdeles midler på kontoen til dette formålet. Alle initiativ som blir gjort om man søker LO eller AOF for midler, har

vi fremdeles muligheter til å være positive til. Det er ikke lenge siden Sekretariatet drøftet hva vi skulle gjøre i denne sammenheng. Vi gjorde et forsøk på å oppsummere hva som er den faktiske situasjon, hva angår forbundenes egeninnsats og den AOF og LO står for hver for seg og i fellesskap. Vi var enige om at vi skulle se mer på hva totaliteten var, og hva forskjellen er, i håp om å finne en type harmonisering som gjør at vi håndterer de arbeidsledige med rimelig likhet. Vi har lovet Sekretariatet i løpet av nær framtid å komme tilbake med konkrete forslag. Det skal vi gjøre, og jeg vil på den bakgrunn be om forståelse for at jeg foreslår at forslaget oversendes Sekretariatet, slik at det er med under den behandlingen vi har vedtatt at vi skal ha i Sekretariatet på dette grunnlaget.

Ove Engevik etterlyste hvor det ble av debatten om tariffpolitikken, og så begynte han å snakke om sysselsettingen. Det er ikke noe galt. Det er den situasjonen vi alle føler. Han hadde en rekke konkrete forslag til endringer. Jeg er sikker på at han ikke misforstår meg når jeg sier at det ikke er lett å ta disse endringsforslagene og få dem redigert inn i forslaget på sparket. Han sa han ikke ville ha forslagene oversendt Sekretariatet, og for at han skal slippe det foreslår jeg at det sendes over til administrasjonen.

Når jeg gjør det, er det fordi at en rekke av forslagene som er fremsatt, og som har i seg endringsforslag til uttalelsen, er det ikke mulig for oss å innkalle til Sekretariatsmøte umiddelbart for å ta stilling til forslagene. Hvis dere har tillit til at administrasjonen etter dette møtet setter seg ned og gjør sine vurderinger av dem, basert på denne diskusjonen, så skal vi love dere at vi skal ha en skikkelig gjennomgang av forslagene som er framsatt og som går på endringer av den karakter Engevik reiste.

Jeg foreslår derfor at Engeviks forslag ikke oversendes til Sekretariatet, men til administrasjonen.

Kjell Sørensen vil fjerne ordet *spesielle* i linje 3 under overskriften «forhandlingsfullmakten».

Husker jeg riktig, så vil ikke det være noe problem for Sekretariatet. Det som står der, er jo med bakgrunn i den realitet jeg prøvde å si innledningsvis; nemlig at klausulen vi skal forhandle på basis av har begrensninger i seg. Det må vi erkjenne. Den har begrensninger i økonomiske virkeligheter, og det var det vi på en måte ville ha med oss som grunnlag, for uten *spesielle*, vi erkjenner at den begrenser, men noen spesielle utover det aksepterer vi ikke. Hvis jeg skal forstå det slik at den klausulen vi har ikke er noen begrensninger så kan vi gjerne stryke *spesielle*, men jeg har en følelse av at arbeidsgiveren husker hva det ligger i den, så vi ikke lurar oss selv. Begrunnelsen er det jeg nå sa, nemlig at klausulen vi

skal forhandle på basis av er begrensende i seg selv, derfor den formuleringen.

Jeg vil be dirigenten, når vi kommer så langt, spørre Kjell Sørensen om han opprettholder forslaget på det grunnlaget, og gjør han det, vil jeg foreslå at vi stemmer det ned.

Da skjønner du meg Kjell når jeg sier det slik.

Forslaget fra Kjell Sørensen vedrørende et tillegg til uttalelsen «beregningsgrunnlaget for arbeidsledighetstrygd» som han selv refererte. Med et unntak har jeg ikke noen problemer med at vi forholder oss også til det. Det står det samme i LOs handlingsprogram som ble vedtatt på LO-kongressen i 1989. Det skal vi følge opp. Det er riktig av vi gjør det ved konkrete anledninger som dette. Det jeg er usikker på er 6-kroner regelen vi har om dette tillegget, du legger på en 0 bak, og så er det seksti kroner. Det skjønner jeg. Om det er riktig å øke fra 6 til 60 er jeg ikke så sikker på. Det kommer av at vi skal reise kravet, og vi skal få noe vedtatt, og er det for stort sprang mellom det vi krever og det vi får vedtatt blir det problematisk for oss.

Jeg kunne tenke meg – hvis vi fikk fullmakt også til å håndtere det spørsmålet – at vi snakket om betydelige tillegg, istedet for å snakke om et fast kronebeløp.

Kjell Sørensen aksepterte dette.

Forslaget fra Leif Sande som avslutter med at «LO tar skarp avstand fra at regjeringen bruker arbeidsledigheten som et virkemiddel i samfunnsøkonomien» og ser det i sammenheng med en del kritiske røster som har vært i forhold til regjeringens håndtering av arbeidsledigheten. Jeg vil minne om at jeg også var det i forhold til planer og framtid. Der skal vi være utålmodige.

Jeg er ikke helt sikker på om dere har forstått det riktig hvis vi mener at en regjering som har fungert i knapt tre måneder, allerede nå skulle dokumentere nedgang i ledigheten i en slik størrelse som vi er på jakt etter. Jeg er litt mer opptatt av at vi stiller krav til regjeringen om regjeringens politikk for å gjøre noe nå, enn å uttale noe som forutsetter at de skulle utøve mirakler i løpet av 2 – 3 måneder. Det tror jeg er saklig riktigere og tyngre for oss når vi reiser kravet i det etterfølgende. Det vil da være slik, hvis jeg fremdeles skulle mene noe om behandlingen av forslaget, at det også oversendes administrasjonen til den fullmakten vi måtte få for å gjennomgå dette. Hvis Esther håndterer det slik jeg antyder, så skal du være våken under voteringen, for dette tror jeg ikke vi vil følge opp.

Når du i denne sammenheng, tar for deg spørsmålet om faglig/

politisk samarbeid med Arbeiderpartiet, så blir jeg nødt til å gjøre her som i en del andre sammenheng å vise til hva kongressen og handlingsprogrammet sier. Jeg vil også gi uttrykk for at er det noen gang vi trenger et aktivt faglig/politisk samarbeid, for gjennom det å påvirke den håpløse situasjonen vi er i, så er det nå. Det er nå vi må ha noen å snakke med, og det er nå vi må ha allianser. Jeg vil avrunde med å knytte noen kommentarer til John og Arthur sine innlegg om det samme. Vi er utålmodige i forhold til næringslivets rammebetingelser, og jeg vil at Representantskapet skal vite at vi bruker det faglig/politiske samarbeidet både gjennom direkte møter med regjeringen, eller enkelte statsråder og i Samarbeidskomiteen hver mandag morgen hvor slike spørsmål står på dagsorden. Vi redegjør for dem i Sekretariatet den etterfølgende mandag.

Med de endringer som er framsatt og forslag til håndtering i den etterfølgende votering, håper jeg på at vi får bred oppslutning om det opplegg vi går ut med, og uttalelsen til sysselsettingen. Vi er avhengig av å ha allianser. Vi skal få næringslivet mer på banen og vi skal ha myndighetenes hjelp til å gi rammebetingelser som muliggjør at vi får dem på banen. Det må ikke være slik at konkurransefortrinn vi må ha på basis av naturgitte ressurser i dette samfunnet blir ulemper. Det må bli fortrinn. Det er vi som må si fra om dette, og det skal vi gjøre.

Får vi til dette, får vi en utvikling framover på industrisiden som vil bety noe, ikke minst signaleffekt for andre deler av næringslivet som trenger impulser for at vi skal få hjulene igang fortære enn i dag med de virkninger det vil ha for det overordnede mål vi setter oss, men da må ha allianser vi kan påvirke politisk. Da tror jeg at det er mer sentralt for oss enn noen gang å bruke det faglig/politiske samarbeidet som grunnlag for å løse de enorme problemer vi sammen har som utfordringer.

På det grunnlaget anbefaler jeg den håndteringen jeg har gitt uttrykk for, og håper på Representantskapets oppslutning om de konklusjoner vi foreslår.

Takk for en fin debatt sa Yngve Hågensen.

Votering

Dirigenten: Forslag fra Jardar Hendricksen om 80 ukers regelen og som Yngve signaliserte at han på vegne av Sekretariatet ga sin tilslutning til.

Kan Representantskapet gi sin tilslutning til at vi føyer inn i uttalelsen det som går på 80 ukers regelen, at den må oppheves?

VEDTAK: Enstemmig vedtatt.

Dirigenten spurte Odrunn Remvik om hun aksepterte at hennes forslag ble oversendt Sekretariatet til videre behandling.

Odrunn Ramvik aksepterte dette.

VEDTAK: Enstemmig vedtatt.

Forslag fra Per Klausen vedrørende tiltak for de arbeidsledige, hvor vi skal intensivere vårt arbeid både sentralt og lokalt.

Dirigenten spurte om Per Klausen aksepterte at forslaget oversendes Sekretariatet.

Per Klausen aksepterte dette.

VEDTAK: Enstemmig vedtatt.

Forslag fra Ove Engevik. *Dirigenten* spurte om Ove Engevik ga administrasjonen tillit til å se på de forskjellige endringsforslagene og «bake» de inn så godt det lar seg gjøre i forslag til uttalelse.

Ove Engevik, Fellesforbundet: Representantskapet har allerede sagt at det i uttalelsen skal stå noe om 80 ukers regelen, og det er i såfall innfridd, og hvis det resterende står på å ha tillit til – eller ha forhåpninger om – at administrasjonen skal ha nok språkøre til å formulere dette på en vettug måte, så tror jeg vi skal gi den krediten, men det har hendt at jeg ikke har kjent igjen mine egne forslag når det har vært gjennom administrasjonen. Jeg tror administrasjonen må bestrebe seg på å lytte til signaler fra denne forsamlingen. Slik jeg opplever forsamlingen i dag, tror jeg det er viktig.

Dirigenten: Det gjør alltid administrasjonen.

VEDTAK: Enstemmig vedtatt.

Dirigenten spurte Kjell Sørensen om han opprettholdt sitt forslag om at *spesielle* må bort ut fra det som Yngve ga som begrunnelse.

Kjell Sørensen opprettholdt sitt forslag.

Dirigenten: Jeg oppfattet at du gå fullmakt til at det kunne stå betydelige tillegg. Da er det vel spørsmålet om det skal stå spesielle begrensninger eller bare begrensninger som gjenstår.

VEDTAK: Sekretariatets forslag ble vedtatt med overveldende flertall.

Dirigenten spurte Leif Sande om han opprettholdt sitt forslag om endring i pkt 2 – kritikk til regjeringen og at man bruker arbeidsledigheten som et virkemiddel i samfunnsøkonomien?

Kan du akseptere at det oversendes administrasjonen?

Leif Sande ville ha avstemning på sitt forslag.

VEDTAK: Sekretariatets forslag ble vedtatt mot 3 stemmer.

Dirigenten: Forslag fra Leif Sande om at vi skal bryte det faglig politiske samarbeidet med Arbeiderpartiet dersom regjeringen holder fram med å føre en politikk som ikke fører til redusert arbeidsløshet på kort sikt.

VEDTAK: Forslaget fra Leif Sande fikk 1 stemme.

Dirigenten: Vi ber om fullmakt til å redigere inn de forslagene vi har vedtatt.

Administrasjonen fikk den fullmakten.

Med endringsforslagene er uttalelsene vedtatt av Representantskapet.

Saklistas punkt 5:

Situasjonen i Golfen

Yngve Hågensen: Som jeg sa da jeg ønsket vel møtt til dette møtet, hadde vi til hensikt fra Sekretariatet sin side å be Representantskapet gjøre vedtak i en sak av utenrikspolitisk karakter, fordi det var vår oppfatning at situasjonen gjorde det nødvendig. Forslaget til uttalelse, enstemmig fra Sekretariatet, lyder som følger:

«Landsorganisasjonen i Norge støtter kravet om at Irak må trekke seg ut av Kuwait uten betingelser. Iraks invasjon av Kuwait er et overgrep mot de helt elementære prinsipper for internasjonal sameksistens. Saddam Hussein har avvist alle forslag fra FN og det internasjonale samfunn om en fredelig løsning av konflikten. FNs vedtak om å tillate anvendelse av makt var en konsekvens av dette.

Landsorganisasjonen i Norge reagerer mot de mennskelige lidelser krigen fører med seg. LO tar sterkt avstand fra alle angrep mot og bombingene av sivile mål uansett land. Intet rettferdiggjør slike handlinger.

Militært press og maktmidler må ikke hindre arbeidet for en stans i krigshandlingene via dialog- og forhandlinger. Alle muligheter til fredsinitiativ må prøves, eventuelt også gjennom en pause i krigshandlingene. I dette arbeidet må FN vise vei.

Freden må bygges nå og De forente nasjoner må ta ledelsen. FN må arbeide aktivt for en bred og varig fredsløsning i Midt-Østen, en løsning som fjerner grunnlag for revansj og nye konflikter. Et omfattende internasjonalt hjelpeprogram må iverksettes. Overklassestyrer og diktaturer må vike for demokrati, menneskerettigheter og rettferdig fordeling. Gulfkrigen viser at internasjonal våpenhandel må under kontroll og at et internasjonalt avtaleverk om begrensning og om overvåking må inngås. Tilbaketrekking og nedbygging av styrker må gjennomføres i Midt-Østen, som i Europa. En varig fred i Midt-Østen må imøtekomme palestineres krav om egen stat og Israels krav om sikkerhet.

Disse spørsmål må tas på en internasjonal fredskonferanse om Midt-Østen, som FN må ta initiativ til gjennom forhandlinger og dialog. Fredskonferansen må også føre til FN-vedtak om plassering av en fredsbevarende styrke i området.

Krig avler hat. Internasjonal arbeiderbevegelse vil motarbeide forsøk på å utnytte konflikten i Midt-Østen til intoleranse og diskriminering. Fagbevegelsen tar også sterkt avstand fra forsøkene i Irak på å presse fremmedarbeidere til krigstjeneste.

En fredelig og varig løsning i Midt-Østen er en fellessak for verdenssamfunnet. Løsningen må ikke skape seierherrer eller tapere. FN-konferansen må legg grunnlag for samarbeid og gjensidig tillit i området. De forente nasjoner må nå samlet og gjennom konkret handling ta hovedansvaret for fred og sikkerhet.»

Det er Sekretariatets håp, med basis i vår egen aktivitet i internasjonalt arbeid, og med bakgrunn i de felles holdninger vi har til det som har med krig, at vi gjennom en balansert uttalelse, men dog en uttalelse med en pekefinger kunne samle Representantskapet til et enstemmig vedtak uten debatt. Det hadde denne uttalelsen fortjent.

Dirigenten: Kan dirigenten oppfatte forsamlingen slik at den amodningen ble det gitt tilslutning til?

Representantskapet ga en slik tilslutning.

Kirsten Siversen, Norsk Barnevernpedagogforbund: Det var en som sa til meg at hvis man skal ha fremmet et annet syn i denne forsamlingen, må man gjøre det første gangen man er her, for siden blir det verre, eller man kanskje har glemt det. Det er synd at jeg får ordet etter at det er gitt tilslutning til uttalelsen.

Jeg kan ikke være uenig i det som står i uttalelsen. Det som har fått meg til å be om ordet er det som ikke står i uttalelsen. Krigen i Gulfen skulle ha som hensikt å få Irak ut av Kuwait. Slik som krigen har utviklet seg er det sivilbefolkningen i Irak som rammes mest. Det er de som utsettes for bombene, mens Iraks hær i Kuwait stort sett er intakt. Dette gir krigen en annen dimensjon. Den rettferdige reaksjonen på Iraks brutale okkupasjon av Kuwait kan ikke rettferdiggjøre at USA og FN fører krig mot en sivilbefolkning som er offer for en hensynløs diktator. En må derfor spørre seg om krigen har utviklet seg til å få et større og utvidet mål enn det som lå i FN's vedtak. En må også kunne spørre om USAs økonomiske interesser i området er den viktigste drivkraften i denne krigen. Uansett er krigen en katastrofe, og det første mål må være å få satt stopper for den. Hvordan problemene i området skal løses er et komplisert spørsmål, som trenger helt andre metoder enn at verdens største militærmakt bomber et av landene tilbake til middelalderen. Uansett hvem som vinner eller taper, hvis man kan snakke om vinnere eller tapere, så vil det være et dårlig utgangspunkt for fred i området. Jeg mener at LO må kunne kreve stans i krigshandlingene og også plassere et ansvar på USA.

Uttalelsen som foreligger, og som jeg skjønner er vedtatt, mangler en sterkere presisering av begge deler.

Jeg har et forslag til alternativ uttalelse, men da er spørsmålet om jeg får mulighet til å fremme det?

Dirigenten: Jeg vil spørre forsamlingen om jeg oppfattet den første applausen slik at vi ikke skulle ha noen debatt, og da kan vi heller ikke ha noen forslagsrunde på dette.

Var dette riktig oppfattet av dirigenten?

Dirigenten hadde oppfattet dette riktig.

Det vil da ikke bli anledning til å legge fram noe forslag til dette. Vi vil da få en stor debatt, og vi har funnet en linje som burde kunne få tilslutning fra alle.

Hvis uttalelsen kan tilsluttes slik som den er nå, ber jeg om at forsamlingen gir oss fullmakt til å sende den videre.

Administrasjonen fikk den fullmakten.

Dirigenten ga ordet til Yngve Hågensen for avslutning.

Yngve Hågensen: Jeg vil takke for en fin debatt i alle sakene vi har behandlet. Jeg vil takke for det vedtaket vi har fått, og som jeg er sikker på at Sekretariatet og de respektive forhandlingsutvalg vil videreføre i tråd med intensjonene fra denne debatten og vedtakene. Ikke minst vil jeg takke, for at selv om vi er frustrerte og forbandet over ledigheten, så opplever jeg at vi er enige om at vi aldri skal la være å høre fra oss så lenge det er arbeidsledighet. Det er det viktigste signal dette Representantskapet kan gi, og det takker jeg for.

Vel hjem, sa Yngve Hågensen.

Møtet hevet kl 16.15.

NAVNELISTE

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer:

Jørgen Skeie, Magne Heggland, Arild Arnås

Norsk Arbeidsmandsforbund:

Arnfinn Nilsen, Anders Bjarne Rodal, Lillian Olsen, Endre Øygarden, Halle Mikkelsen, Arnt M. Øien.

Norsk Barnevernpedagogforbund:

Kirsten Siversen.

Norges Offisersforbund:

Njål Stangeland.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund:

Anders Kristoffersen, Erik Quist, Gunnar Andersen, Terje Aa-berg, John Hedin, Helge Tystad.

Fellesforbundet:

Håkon Nielsen, Trygve Johnsen, Kjell Bjørndalen, Kjell Røt-tereng, Svein Hille, Torstein Lund, Grethe W. Christoffersen, Finn Nilsen, Ove Engevik, Kåre Leira, Terje O. Lund, Else Liv Lund, Kjell Sørensen, Ivar Johansen, Tor Schwenke, Olav Lindrupsen.

Norsk Fengselstjenestemannsforbund:

Roar Øvrebø.

Norsk Grafisk Forbund:

Bjørn Harald Kristiansen, Rune Kristiansen.

Handel og Kontor i Norge:

Oddvar Irvoll, Finn Wang, Syver Bakken, Elvy Fedje, Ole Landsem, Eva Disch, Lillian Karlsen, Johannes Reppen.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet:

Eva Monica Haarr, Svein Fjæstad, Solfrid Johansen.

Norsk Jernbaneforbund:

Torgrim Elsrud, Gunnar Vestby, Magnus Kalstø.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund:

Olav Støylen, Birger Blomkvist, Ole Willy Strandhagen, Helge Carlsen, Jan Erik Andersen, Sverre Rauø.

Norsk Kommuneforbund:

Marthe Kjær Andersen, Kåre Bye, Helge Mikkelsen, Svein Kristiansen, Gunhild Johansen, Nils Haukland, Odd Strand, Aud Ljødal, Mari Sanden, Alberth Eidem, Leidulf Dahle, Eva Karin Busch, Kjell Jamne, Finn Bærland, Helge Vågen.

Norsk Lokomotivmannsforbund:

Oddvar Skaar

Norsk Musikerforbund:

Jan Hanseth.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund:

Rolf Frøysland, Leif Lund, Rigmor Andersen, Marit Eilertsen, Henrik Ravndal, Eystein Gaare.

Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund:

Ketil Karlsen, Leif Sande.

Norsk Postforbund:

Jan Inge Kvistnes, Olav Holmen, Thorolf Stephensen.

Den Norske Postorganisasjon:

Kjellaug Kristiansen Jota, Morten Øye, Ingeborg Sætre.

Norsk Sjømannsforbund:

Olav Bjørklund, Harald Særstein.

Skolenes Landsforbund:

Sverre Worum.

Norsk Sosionomforbund:

Oddrun Remvik.

Tele- og Dataforbundet:

Lillian Bekkevad, Ernst Kr. Risan, Tore Gulbrandsen.

Norsk Tjenestemannslag:

Aud Watnebryn, Brit Renngård, Klaus Halvorsen, Tor-Arne Solbakken, Torhild Hornslien, Øystein Nesje, Rolf Andreassen.

Norsk Transportarbeiderforbund:

Arne Semmerud, Terje Dahl.

Norsk Treindustriarbeiderforbund:

Anton Solheim.

Norsk Vernepleierforbund:

Brit Unni Arntsen.

Norsk Kantor og Organistforbund:

Ivar Mæland.

FYLKENES REPRESENTANTER:

Østfold fylke:

Jardar Hendricksen.

Oslo fylke:

Per Klausen.

Akershus fylke:

Berit Lynnebakken.

Hedmark fylke:

Aud Marit Pettersen.

Oppland fylke:

Odd Løvlibråten.

Buskerud fylke:

Randi Stamnes Larsen.

Vestfold fylke:

Kjeld Pedersen.

Telemark fylke:

Kari Mürer.

Aust-Agder fylke:

Bjarne Robstad.

Vest-Agder fylke:

Magne Raamundsen.

Rogaland fylke:

Svein Fjellheim.

Hordaland fylke:
Arnulf Ingvaldsen.

Sogn og Fjordane fylke:
Edel Karin Bøe.

Møre og Romsdal fylke:
Øystein Holsæter.

Sør-Trøndelag fylke:
Bjarne Saltnes.

Nord-Trøndelag fylke:
Per Lillemark.

Nordland fylke:
Ragnhild Mjøen Eilertsen.

Troms fylke:
Erling Pedersen.

Finnmark fylke:
Willy Olsen..

Sekretariatet:

Yngve Hågensen, Esther Kostøl, Harald Øveraas, Gunnar Grimnes, John Stene, Kjell Martinsen, Sidsel Bauck, Arthur Svensson, Jan Davidsen, Einar Hysvær, Terje Moe Gustavsen, Jan Werner Hansen..

Vararepresentanter til Sekretariatet:

Jan Kr. Balstad, Evy Buverud Pedersen, Liv Undheim, Per Gunnar Olsen, Leif Thue, Tore Lundberg, Magnus Midtbø, Erling Oen, Arild Øynes, Edvin Ramsvik..

Arbeidernes Opplysningsforbund i Norge:
Nils Totland..

Revisjonsutvalget:

Margot Kvalvik Fon, Harald Sjom, Bente Halvorsen.

DISTRIKTSKONTORENE:

LOs distriktskontor, Østfold
Rolf Thore Hildebrandt.

LOs distriktskontor Oslo/Akershus.
Odd Bach, Wenche Paulsrud.

LOs distriktskontor, Hedmark:
Gunnar Pettersen.

LOs distriktskontor, Oppland:
Åge V. Nordby.

LOs distriktskontor, Buskerud:
Roar Løver.

LOs distriktskontor, Telemark:
Knut Liljeberg.

LOs distriktskontor, Aust-Agder:
Arild Stokken.

LOs distriktskontor, Vest-Agder:
Gudmund Gyberg:

LOs distriktskontor, Rogaland:
Erling Høiland.

LO-kontoret, Kårstø:
Kåre Lunde.

LOs distriktskontor, Hordland:
Vigdis Ravnøy.

LOs distriktskontor, Sogn og Fjordane:
John Bjarne Hjelmeland.

LOs distriktskontor, Møre og Romsdal:
Johnny Røed.

LOs distriktskontor, Sør-Trøndelag:
Kjell Flønes.

LOs distriktskontor, Nord-Trøndelag:
Liv Thun.

LOs distriktskontor, Nordland:
Hans Nordahl Jensen, Odd M. Bakkejord, Øivind Silåmo.

LOs distriktskontor, Troms:
Svein Rasmussen.

LOs distriktskontor, Finnmark:
Leif Laurila, Ola Finseth..

LOs Administrasjon:

Tor Andersen, Juul Bjerke, Ingeborg Moen Borgerud, Jorun Christensen, Henrik Eriksen, Grethe Fossli, Kirsti Grevskott, Børne Grimsrud, Erlend Hansen, Øivind T. Hansen, Lars Holo, Knut Hongrø, Øivind Hvattum, Geir Høin, Arnold Johannessen, Dag Johnsen, Bjørn Kolby, Ellinor Kolstad, Jan Olav Lajord, Egon Ivan Løbekk, Aase Morin, Kåre Myrvold, Magne Nedregård, Knut Nilsen, Ingeborg H. Olcay, Thorstein Pedersen, Børre Pettersen, Oddvar Saltnes, Kjell Samuelsen, Kaare Sandegren, Ellen Stensrud, Svein-Tore Sigvaldsen, Haakon Skaug, Lars Olav Skårberg, Jakob Wahl, Knut Weum, Kai Aagaard, Even Aas, Anne Mette Ødegård, Ragnhild Hagen, Stein Gunnes..

Samarbeidskomiteen LO/DNA:

Gro Harlem Brundtland, Thorbjørn Jagland, Gunnar Berge.

Spesielt innbudte:

Tor Aspengren, Einar Strand, Liv Buck.

Jan Kr. Balstad, Evy Buverud Pedersen, Liv Undheim, Einar Olsen, Leif Thue, Tore Lundberg, Magnus Midtbo, Erling Oen, Arild Øynes, Edvin Ramsvold, Søren og Bjørn Rasmussen, John Bjørne Hjeltnes.

Nils Tøtland.

Margot Kvalvik Fon, Harald Sjøen, Bente Halvorsen.

